YAKIN DÖNEMDE AVRUPA'YA DÜZENSİZ GÖÇ VE GÜVENLİK BOYUTU

Bekir KARATAŞ

(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir, 2022

YAKIN DÖNEMDE AVRUPA'YA DÜZENSİZ GÖÇ VE GÜVENLİK BOYUTU

Bekir KARATAŞ

T.C.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eskişehir, 2022

T.C.

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTİSÜ

Bekir KARATAŞ tarafından hazırlanan "**Yakın Dönemde Avrupa'ya Düzensiz Göç ve Güvenlik Boyutu"** başlıklı bu çalışma **10.06.2022** tarihinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan …….

Prof. Dr. Cengiz DİNÇ

(Danışman)

Üye …….

Doç. Dr. Ali Onur ÖZÇELİK

Üye …….

Dr. Öğr. Üyesi Gürsel GÜR

ONAY

…/…/20…

Doç. Dr. Oytun MEÇİK

Enstitü Müdürü

01/07/2022

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Bekir KARATAŞ

İmza

ÖZET

YAKIN DÖNEMDE AVRUPA'YA DÜZENSİZ GÖÇ VE GÜVENLİK BOYUTU

KARATAŞ, Bekir

Yüksek Lisans, 2022

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Cengiz DİNÇ

Düzensiz göç ve güvenlik ilişkisi zamanla geçirdiği değişim nedeniyle 20 yüzyılda küresel düzeyde önemli bir konu olmuştur. Arap Baharı ve Suriye Krizi sonrası, bu bölgelerde oluşan güvenlik sorunları nedeniyle çaresiz ve kendini tehlikede hisseden milyonlarca düzensiz göçmenin ana hedefi şüphesiz AB ülkeleri olmuştur. Avrupa'nın pek çok krizle uğraştığı dönemdeki bu göç hareketleri, AB politikalarında önemli değişimler meydana getirmiştir; sağ partilerin güç kazanmaya başlamış ve toplum üzerinde söylemler yoluyla güvenlikleştirme artmıştır. Bu sonuçların oluşumunda sadece göçmenler değil aynı zamanda değişen güvenlik algıları nedeniyle ortaya çıkan alternatif yaklaşımların öne sürdüğü AB içindeki çok boyutlu güvenlikleştirici aktörler ve koşullar da önemlidir. AB kurumları, güvenlik kuruluşları ve uygulamalarının yanında son dönem siyasi ikliminin en öne çıkan aktörleri sağ partiler ve popülist hareketler de söylemleriyle bu güvenlikleştirme sürecine katkı sağlayarak güç kazanmaktadırlar. Değişen medyanın da düzensiz göçmenlerin güvenlik sorunu haline gelmesinde önemli rolü bulunmaktadır. Çok boyutlu yaklaşımın gereği olarak, Avrupa'nın iç, ekonomik ve kültürel güvenlik alanlarına vurgu yapıldığı kadar göç edenlerin süreç içinde kaynak, transit ve hedef ülkelerindeki güvenlikleri de göz önüne alınmalıdır. Bu tez çalışmasında son dönemde Avrupa'ya yönelen düzensiz göç akınının çok katmanlı ve çok aktörlü güvenlik boyutlarıyla konunun nasıl ve ne derecede güvenlikleştirildiği ortaya konmaktadır. Çalışmada farklı boyutlarda çeşitli aktörlerce değişik kademelerde göçün güvenlikleştirilmesinin aslında bir güvenlik sorunu olmaktan çok güvensizlik korkusuyla ortaya çıktığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa, Güvenlik, Güvenlikleştirme, Düzensiz Göç, Uluslararası Göç, Göç Krizi.

ABSTRACT

RECENT IRREGULAR MIGRATION TO EUROPE AND ITS SECURITY DIMENSION

KARATAŞ, Bekir

Master's Degree, 2022

Department of International Relations

Supervisor: Prof. Dr. Cengiz DİNÇ

The relationship between irregular migration and security, which has evolved over time in the 20th century, has become an important issue at the global level. Recently, after the Arab Spring and the Syrian Crisis, EU has become the main target for millions of irregular migrants who are desperate and under great threats to life in those regions. These migration movements in the recent period, in which Europe has already been dealing with many crises, have brought significant changes in the EU policies, resulting in the strengthening of right-wing parties and the increase in securitization through discourses on society. Irregular migrants are not the only ones to blame but multidimensional securitizing actors and conditions within the EU, which are suggested by alternative approaches emerged due to changing security perceptions. In addition to EU institutions, their security institutions and practices; the most prominent actors of the recent political climate, right-wing parties and populist movements, are gaining strength by contributing to this securitization process with their rhetoric. The changing media also plays an important role in making irregular migrants a security problem. As a requirement of the multidimensional approach, the internal, economic and cultural security areas of Europe should be emphasized as well as the security of the immigrants in the source, transit and destination countries during the process. This thesis reveals how and to what extent the issue has been securitized by addressing the multi-layered and multi-actor security dimensions of the irregular migration influx to Europe in the recent period. In the study, it is concluded that the securitization of irregular migration at different levels by various actors in diverse dimensions is actually a matter of fear of insecurity rather than a security problem.

Keywords: Europe, Security, Securitization, Irregular Migration, International Migration, Migration Crisis.

İÇİNDEKİLER

ÖZET v
ABSTRACT vi
İÇİNDEKİLER vii
TABLOLAR LİSTESİ x
ŞEKİLLER LİSTESİ xi
KISALTMALAR LİSTESİ xii
ÖNSÖZ xiii
GİRİŞ 1

1. BÖLÜM
GÖÇ KAVRAMLARI VE KURAMLARI

1.1. GÖÇÜ VE İLGİLİ KAVRAMLARI TANIMLAMA 5
1.2. GÖÇÜN TÜRLERİ 8
1.3. DÜZENSİZ GÖÇ 12
1.3.1. Düzensiz Göçü Tanımlama 13
1.3.2. Düzensiz Göç Üzerine Çalışmanın Sınırlılıkları 14
1.4. GÖÇ KURAMLARI VE GÜVENLİK 16
1.4.1. Güvenlikleştirme 17
1.4.2. Kopenhag Okulu 17
1.4.3. Paris Okulu… 21
1.5. GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ 22

2. BÖLÜM

AVRUPA'YA DÜZENSİZ GÖÇÜN BÜYÜKLÜĞÜ, TARİHSEL VE COĞRAFİ YÖNLERİ

2.1. DÜZENSİZ GÖÇÜN TARİHSEL BOYUTU 28
2.1.1. Avrupa'da Düzensiz Göçün Ortaya Çıkışı 28
2.1.2. Avrupa'da Göç Krizinin En Yoğun Dönemi 29
2.1.3. Avrupa Göç Krizinin Sönmesi 37
2.1.4. Gelecek Yönelimi 42
2.2. DÜZENSİZ GÖÇÜN COĞRAFİ BOYUTU 43

3. BÖLÜM

SON DÖNEMDE AVRUPA'NIN ÇOK BOYUTLU GÜVENLİK SORUNU OLARAK DÜZENSİZ GÖÇ

3.1. AVRUPA'DA GÜVENLİKLEŞTİRİCİ AKTÖRLER BOYUTU 47
3.1.1. AB Kurumları, Temel Metinleri ve Yayınları 48
3.1.1.1. Mülteci krizleri Öncesi Durum 48
3.1.1.2. Göç Krizleri Dönemi – 52
3.1.2. AB Güvenlik Kuruluşları ve Uygulamaları 55
3.1.2.1. Ortak Güvenlik Kuruluşları 56
3.1.2.2. Ortak Bilgi Sistemleri 58
3.1.2.3. Ortak Uygulamalar 60
3.1.3. Aşırı Sağ Partiler ve Popülist Hareketler 61
3.1.4. Medya, Sosyal Ağlar 69
3.2. AVRUPA'NIN GÜVENLİĞİ 71
3.2.1. İç Güvenlik 71
3.2.1.1. Sınır Güvenliği – Kale Avrupası 72
3.2.1.2. Suç, Terör ve Düzensiz Göç Ekseninde Güvenlik 73

3.2.2. Kültürel Güvenlik 81
3.2.3. Ekonomik Güvenlik 84
3.3. DÜZENSİZ GÖÇÜN İNSANİ GÜVENLİK BOYUTU 86
3.3.1. Transit Ülkelerdeki İnsani Güvenlik 88
3.3.2. Hedef Ülkelerdeki (AB) İnsani Güvenlik 90
SONUÇ 92
KAYNAKÇA 97

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Göç Giriş, İkamet ve Çalışma Eksenleri 14

Tablo 2: Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Sektörleri 19

Tablo 3: Dünyada Yer Değiştirmek Zorunda Bırakılan Kişi Sayıları 27

Tablo 4: 2015 Yılında Avrupa'daki İlk Defa Sığınma Başvurusu Sayıları 33

Tablo 5: 2015-2020 Yıllarındaki Düzensiz Göçmen Sayıları ve Rotalara Göre Dağılımı 44

Tablo 6: AB 2021-2027 Çok Yıllık Mali Bütçesinde Göç ve Güvenlik Harcamaları (Milyar Euro) 55

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Göçmen Kaçaklığından Kazanılan ve İnsani Yardım Miktarları 9

Şekil 2: Avrupa'ya Gelen Müslüman Göçmenlerin Dağılımı 2010-2016 35

Şekil 3: 2019 – 2021 Yıllarında Aylık Sınır Tutuklamaları ve Sığınma Başvuruları 41

Şekil 4: Yıllık Ölüm Oranları (2016-2022) 42

Şekil 5: 2019 ve 2020 Geçiş Sayılarıyla Frontex Düzensiz Göçmen Rotaları 43

Şekil 6: Resmi AB Yayın/Belge Sayıları 1995-2018 54

Şekil 7: Frontex'in Yıllara Bütçesi 56

Şekil 8: Europol Yıllara Göre Bütçesi ve Personel Sayıları 58

Şekil 9: Avrupa Ülkeleri Son Seçimlerinde Ulusal Düzeyde Popülist ve Sağcı Partilerin Oy Oranları 62

Şekil 10: AB ve Ülkeler Düzeyinde Göçün Tehdit Olarak Algılanma Derecesi 66

Şekil 11: AB'deki Suç Oranları ve Yıllık Değişimi 75

Şekil 12: AB'de Yıllar İçindeki Kayıtlara Geçen Çeşitli Suç Sayıları 77

Şekil 13: Son 15 Yılda Avrupa'daki Terör Saldırısı Sayıları 79

Şekil 14: Son 10 Yılda Avrupa'daki Terör Saldırıları Sonucu Ölüm Sayıları 79

Şekil 15: AB'nin Karşılaştığı En Büyük İç Güvenlik Tehditi Algısı 80

Şekil 16: Avrupa Parlamentosu Seçimlerine Katılım Oranı 82

Şekil 17: Euro Bölgesi ve AB'de İşsizlik Oranları 2008-2022 85

Şekil 18: Göçmenlerin AB'de Bir Ekonomik Güvenlik Sorunu Olarak Algılanma Oranı 86

Şekil 19: Yıllara Göre Mülteci Kaynağı Ülkeler ve Mülteci Sayısı 88

Şekil 20: Akdeniz'de Ölen ya da Kaybolan Göçmen Sayıları 89

KISALTMALAR LİSTESİ

AB : Avrupa Birliği

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

AET : Avrupa Ekonomik Topluluğu

AfD : Almanya İçin Alternatif Partisi *(Alternatif fur Deutschland)*

AKÇT : Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu

AT : Avrupa Topluluğu

BM *(UN)* : Birleşmiş Milletler *(United Nations)*

BMMYK *(UNHCR)* : Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

COVID-19 : Yeni Koronavirüs Hastalığı

EURODAC : Avrupa Otomatik Parmak İzi Tanımlama Sistemi *(European Asylum Dactyloscopy Database)*

EUROPOL **:** Avrupa Birliği Kolluk Kuvvetleri İş birliği Ajansı *(European Union Agency for Law Enforcement Cooperation)*

EUROSUR **:** Avrupa Sınır İzleme Sistemi *(European Border Surveillance System)*

FRONTEX : Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı *(European Border and Coast Guard Agency)*

IOM : Uluslararası Göç Örgütü *(International Organization for Migration)*

IŞİD : Irak Şam İslam Devleti Terör Örgütü

SIS : Schengen Bilgi Sistemi *(Schengen Information System)*

VIS **:** Vize Bilgi Sistemi *(Visa Information System)*

TDK : Türk Dil Kurumu

ÖNSÖZ

İlk olarak, bu tez çalışmasının belirlenmesi, yürütülmesi ve tamamlanmasında her koşulda ilgi ve emeğini eksik etmeyerek en büyük desteği sağlayan ve de yapabileceğime dair inancını üstümden hiç eksik etmeyen kıymetli ve saygıdeğer hocam ve danışmanım Prof. Dr. Cengiz DİNÇ'e;

Oldukça zorlu tez sürecinde ihmallerime karşın her zaman desteklerini ve sevgilerini yakından hissettiğim, aldığım tüm kararlarda sonuna kadar beni destekleyip daima arkamda duran, yaşadığım sıkıntıları aşmadaki en büyük yardımcım, sevgili eşim Kübra ACAR KARATAŞ'a, bu çalışmayla büyüyen kızım Lidya'ya ve desteklerini hep hissettiğim bütün aile fertlerime;

Tüm akademik çalışmalarımda yanımda olan sayın bölüm hocalarım, arkadaşlarım, okulumdaki yöneticilerim, iş arkadaşlarım ve bilhassa yazım ve imla konularındaki katkıları için değerli dostum H. Sinan AVCI'ya teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

GİRİŞ

Çeşitli ekonomik, sosyal, dini, çevresel, etnik ve bireysel nedenler insanları göç etmeye yöneltmektedir. Bir ülkenin içinde mikro açıdan kırsal bölgelerden kente yönelen göç kavramının ötesinde makro anlamıyla uluslararası sınırları aşan bir göç olgusu da vardır. Örnekler göz önüne alındığında bu göç hareketlerinin yönü hep karmaşa ve sorunların hakim olduğu az gelişmiş bölgelerden gelişmekte olan ya da gelişmiş bölgelere doğrudur. Göç olgusu, hakkında pek çok kavram, kuram ve tanımlama bulunduğundan çeşitli boyutlarda farklı etkiler ve sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Göç süreci içinde bireylerin hedeflerindeki ülkeler için güvenlik sorunları ortaya çıkmaktadır. Düzensiz göç hareketleri zamanla çözümü imkansızlaşan problemleri ortaya çıkarmıştır. Bu problemler kaynak, transit ve hedef ülkelerin siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel dengelerini alt üst etmektedir (Bartram, Poros ve Monforte, 2014; Castles, Haas ve Miller, 2014; Lee, 1966: 49). Ayrıca göç yolları boyunca yasal ya da yasadışı olarak geçtikleri, geçici bir süre bulundukları transit ülkeler de bu göç hareketlerinden farklı boyutlarda etkilenmektedirler. Altı çizilen bu hususlar nedeniyle, çeşitli insan hareketlilikleri, uluslararası sistemin ana aktörleri olan devletler tarafından bir "güvenlik" problemi olarak tanımlanmaktadır (Baldwin, 1997: 5).

İnsanların güvenliklerini sağlamak için toplu yerleşim yerleri ve çeşitli engeller oluşturmasının arkasındaki saik, dışarıdan gelebilecek tehditlerdir. Bu tehditler başta doğal çevreden kaynaklansa da zaman içinde insan kaynaklı tehditler daha önemli hale gelmiştir (Arıboğan, 2018: 16). Tehditlerin değişimi güvenlik anlayışının da değişimine yol açmıştır. Güvenlik için ülkelerce sert gücü önceleyen klasik yaklaşımlar daha çok benimsenmişse de küreselleşme ve farklı tehditlerin ortaya çıkışı yeni yaklaşımlara ihtiyacı doğurmuştur. Soğuk Savaş'ı takip eden dönemde ulaşımın gelişmesi, dünyanın küreselleşerek daha küçük bir hale gelmesi ve teknolojik gelişmeler gibi sebepler göçü ülkeler için daha büyük bir soruna döndürmüştür. 11 Eylül saldırıları sonrası küresel çapta yükselen teröre karşı "*vurucu savaşların*" artması nedeniyle az gelişmiş ülkelerin pek çoğunda milyonlarca insan zorunlu olarak yer değiştirmek zorunda kalmıştır. Fakat asıl büyük göç hareketleri Arap Baharı'nın tetiklediği Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki olaylar neticesinde ortaya çıkmıştır. Söz konusu ülkelerdeki rejimler ve değişim talep eden gruplar tarafından kaba güç kullanılması sonucu milyonlarca insan hem ülkeleri içinde hem de çevre ülkelere

yönelik büyük göç dalgaları oluşturmuşlardır. Kuşkusuz bu göç hareketleri de çoğu umutsuz göçmenin hayallerindeki Avrupa ülkelerine yönelmiştir.

Değişen güvenlik ihtiyaçları ve algıları güvenliğin tanımının genişlemesine yol açmıştır. Artık "kimin için, hangi tehditlerden gelen, hangi değerlere yönelik, ne kadar güvenlik, hangi araçlarla, neyin pahasına ve ne kadar zamanda sağlanabilir" sorularıyla bu kavram genişlemiş ve derinleşmiştir (Baldwin, 1997: 13-17). Ülkelerin "geniş anlamlı ulusal güvenlik" kaygılarıyla farklı göç politikaları izlemesinden ve çıkarlarının çeşitli denklemlere bağlı olmasından ötürü uluslararası düzeyde göçmenlerin durumunu sorgulayıcı ve bu yönde insani ve sürdürülebilir politikalar oluşturma amacı güden etkin uluslararası bir mekanizmadan söz etmek mümkün değildir. Ayrıca göç ve göçmen kavramları, bugün bile suç ve suçlu kavramları gibi güvenlik nosyonlarıyla karmaşa içinde zaman zaman eş anlamlı olarak kullanılabilmektedir. Bu da göç meselesinin bir güvenlik meselesi halinde uluslararası olarak güvenlikleştirilmesine neden olmuştur (Huysmans, 2000; Wæver, 1995). Bu konuda klasik yaklaşımlara eleştirel olarak yaklaşan Kopenhag Okulu ve Paris Okulu öne çıkmıştır. Bu yaklaşımlar temel olarak, objektif bir güvenlik anlayışı olamayacağı görüşüyle son dönemdeki yeni güvenlik sorunlarını toplumlarda sosyal olarak inşa edilen güvenlikleştirilmeyle açıklamaktadırlar.

Göç olgusu ve hareketleri, AB'nin ortaklaşmış güvenlik, özgürlük ve adalet alanı inşa etme çabalarında önemli rol oynamaktadır. Siyasi ve güvenlik boyutuyla bilinse de sosyal, ekonomik, kültürel politikaları etkileyen göç, her daim çok unsurlu ve çok boyutlu bir olgu olarak karşımıza çıkmıştır. Bu yüzden de AB'nin yakın bölge ülkeleriyle bütünleşmesinde, diğer ikili ilişkilerde ve AB içinde oldukça siyasileşmiş ve güvenlikleştirilmiş göç olgusunu doğru boyutlarda anlayabilmek ve doğru politikalarla ilişkilendirebilmek için çok boyutlu bir yaklaşım gereklidir (Buzan, 2007). Nitekim eleştirel yaklaşımların görüşlerine paralel olarak Avrupa, siyasi elitlerce göçün söylemler yoluyla bir güvenlik haline getirildiği ilk coğrafya olarak önümüze çıkmaktadır. Avrupa toplumlarındaki güvenlik problemlerine ancak bu şekilde cevap veren siyasi elitler söylemlerinde çoğunlukla iç güvenlik, kültürel güvenlik ve ekonomik güvenlik temalarını öne çıkarmışlardır (Huysmans, 2000: 758). Bu söylemlere ek olarak bu ülkelerde ortaya koyulan eylemlerle de çeşitli aktörler normal zamanda getiremeyecekleri istisnai uygulamalar ve araçlarla başarılı biçimde güvenlikleştirmede rol almışlardır (Bigo, 2002: 72-73).

Bu bilgiler ışığında hazırlanan bu tez çalışmasının amacı son dönemde Avrupa'ya yönelen düzensiz göç hareketlerini ve ortaya çıkardığı güvenlik boyutlarını kapsayıcı bir yaklaşımla bütüncül olarak ortaya koymaktır. Göç, güvenlik ve Avrupa literatüründeki çalışmaların, konuların geniş kapsamlılığı nedeniyle belirli kısımları derinlemesine aydınlatmak için daraltılmış konular üstünden yapıldığı görülmektedir. Bu da dünyanın en büyük ekonomilerinden birini oluşturan Avrupa'nın geleceğinin daha iyi analiz edilmesi açısından sınırlılıklar oluşmasına neden olmaktadır. Bu sebeple eklektik bir yaklaşımla düzensiz göç, Avrupa ve güvenlik üçgeninin karmaşık ilişkisi ancak geniş kapsamlı bir yaklaşımla ortaya konabilir. Bu yaklaşım çerçevesinde, tez çalışması üç ana bölümden meydana gelmektedir. Kapsamlı analizin yapılabilmesi için ilk bölümde gerekli kuramsal ve kavramsal altyapı oluşturulması hedeflenmiştir. Bu kapsamda göç tanımlandıktan sonra göç türleri ve kuramlarına değinilmiştir. Ana konuyu oluşturan düzensiz göç olgusuna özel vurgu yapılarak güvenlikle olan ilişkisi güvenlikleştirme bağlamında ortaya konmuştur. Göç-güvenlik ilişkisini açıklamada tez boyunca kullanılacak olan Kopenhag Okulu ve Paris Okulu'nun alternatif güvenlik yaklaşımları detaylıca incelendikten sonra göçün güvenlikleştirilmesi üstünde durulmuştur. Bu kapsamda ilgili teorilerin güvenlik ve göçle ilişkileri açıklanacak ve nasıl bir süreç içinde güvenlikleştirmenin sağlandığı açıklanacaktır.

Tezin ikinci bölümünde Avrupa'ya yönelen düzensiz göçü anlamak için son dönemdeki göç ve düzensiz göç hareketleri tarihsel, rakamsal ve coğrafi boyutlardan incelenmiştir. Bu bölümde çalışmanın kapsamı çizilecek olup düzensiz göç hareketlerinin öne çıkan Avrupa ülkelerinin farklılaşan göç deneyimleri kronolojik ve rakamsal olarak ortaya konacaktır. Kapsam olarak bütün Avrupa ülkelerine teker teker bakmak tez çalışmasını çok genişleteceğinden ağırlıklı olarak Avrupa'nın en çok göç alan ülkeleri seçilmiştir ve çoğunlukla göç karşıtlarının (aşırı sağ partiler, popülist partiler, önemli siyasiler ve aktörler) söylemlerine yer verilecektir. Bu kapsamda Almanya, Fransa ve Birleşik Krallık hem ekonomik hem de siyasi yönden en etkili ülkeler olmaları nedeniyle seçilmiştir. Dış sınırları oluşturan ülkeler Yunanistan, İtalya, İspanya ve Macaristan göçmenler tarafından kullanılan önemli güzergahlar olmaları nedeniyle çalışmaya dahil edilmiştir. İsveç ise özellikle refah ülkeleri olarak bilinen kuzey Avrupa ülkelerinden bir örnek oluşturması ve genel resmi daha iyi yansıtması için kapsama alınmıştır. Ayrıca İsveç nüfusuna oranla en fazla mülteci kabul eden

İskandinav ülkesi olması nedeniyle de öne çıkmaktadır. Seçilmiş ülkelerle alakalı olarak yönelimi ortaya koyan tablo ya da grafiklere yer verilerek göç ve düzensiz göçün Avrupa'daki güncel durumu ortaya konacaktır.

Tezin üçüncü kısmındaysa, yakın dönemdeki düzensiz göçün güvenlik boyutları farklı açılardan ele alınacak, incelenen ülkelerde bu düzensiz göç özelinde göçün nasıl güvenlikleştirildiği ortaya konacaktır. Göçün ulusüstü alanlara aktarılması nedeniyle, AB kurumları da göçün güvenlikleştirilmesi sürecinde önemli aktörler olmuşlardır. Bu sebeple Avrupa Konseyi, Komisyonu ve Parlamentosu'nun son dönemdeki düzeniz göçe bakışının ve yaklaşımının ele alınması önemlidir. Bu kapsamda güncel güvenlik boyutunun AB nezdinde nasıl oluştuğunu anlamak için AB'nin önemli güvenlikleştirici unsurları olan temel metinlerindeki, güvenlik kuruluşlarındaki ve uygulamalarındaki güvenlikleştirme süreci tarihsel ve güncel olarak iki kısımda ele alınacaktır. Temel metinler olarak kastedilen AB kurucu antlaşmaları, resmi yayınları ve belgeleridir. Ayrıca bu konuda öne çıkan diğer aktörler aşırı sağ ve popülist partiler, güvenlikleştirme sürecindeki etkili rolleri nedeniyle analiz edilecektir. Bölümde partilerin söylemlerini, öne çıkardıkları meseleleri ve AB kamuoyu üzerinde ortaya koydukları etkiyi farklı açılardan ele alarak, bu etmenlerin güvenlikleştirmeye olan katkıları incelenecektir. Bir diğer güvenlikleştirme aracı ve aktörü medyaya da bu kısımda yer verilecektir. Söylemler, uygulamalarla Avrupa'da göç konusunun nasıl güvenlikleştirildiği ve hangi konular ön planda tutulduğu soruları bu aktörler üzerinden cevaplanacaktır. Burada söylemlerin etkili olup olmadığı ampirik verilerle karşılaştırılarak göçün Avrupa'daki güvenlikleştirilmesi sorgulanacaktır. Daha sonra güvenlikleştirmenin çok boyutlu yaklaşımı gereği Avrupa'nın güvenliği iç, kültürel ve ekonomik güvenlik olarak çeşitlendirilerek düzensiz göç bağlamında analiz edilecektir. Son olarak bu bölümde, güvenlik konusu Avrupa'nın güvenliği yanı sıra göçmenlerin güvenliği üzerinden değerlendirilecektir çünkü göçmenler de bu süreçte mühim güvenlik sorunlarıyla karşılaşmaktadırlar.

Çalışmanın sonuç kısmında, önceden tanımlanan kavramlar ve teoriler çerçevesinde Avrupa'daki son dönemde ortaya çıkan düzensiz göçle, Avrupa genelinde ortaya çıkan güvenlik sorunları ve göçmenlerin güvenlikleri arasındaki ilişki üstüne genel bir değerlendirme yapılarak, bu konunun nasıl bir güvenlik boyutu ya da boyutlarına sahip olduğu ortaya konacaktır.

1. BÖLÜM
GÖÇ KAVRAMLARI VE KURAMLARI

Bu çalışmada son dönem olarak adlandırılan Arap Baharı sonrası, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'dan Avrupa ülkelerine deyim yerindeyse patlayan mülteci akınıyla düzensiz göç, hem Avrupa ülkelerinin hem de komşularının en önemli güvenlik, sosyal, siyasi ve ekonomik meselelerinden biri haline gelmiştir. Özellikle Arap Baharı'yla hızlanıp Suriye Krizi'yle en yüksek seviyesine ulaşan Avrupa'ya yönelik düzensiz göçü çeşitli açılardan değerlendirebilmek ve bu durumun hem Avrupa kıtasındaki ülkeler hem de söz konusu ülkelerin komşuları için ortaya çıkardığı sorunların güvenlik boyutundaki sonuçları ele alarak konunun daha iyi anlaşılabilmesi için göç, güvenlik ve bazen birbiriyle karıştırılan ilgili kavramların açıklanması önemlidir.

1.1. GÖÇÜ VE İLGİLİ KAVRAMLARI TANIMLAMA

Yapılan pek çok tanımlamadan yola çıkarak göç, insanların bulundukları yerlerden geçici olarak ya da tamamen ayrılarak başka yerlere hareket etmeleri olarak ifade edilebilir. Göç olgusunun mekânsal boyutu, ikamet ülkesi sınırları içinde ya da dışında herhangi bir yön, mesafe bağlamında herhangi bir alt/üst sınır bulunmayan yer değiştirme olarak ele alınabilir. Fakat elbette insanların ev değiştirmeleriyle savaştan kaçarak ülke değiştirmeleri sonucu oluşan göçlerin sonuçları farklı olacaktır. Ayrıca göç, insanlar tarafından gönüllü olarak yapılabildiği gibi zaruri şekilde de ortaya çıkabilir (Lee, 1966: 50). Genel olarak kabul edilen, 100 ila 200 bin yıl önce insanoğlunun Afrika'da evrimleştiğini ve buradan da Avrasya'ya ve dünyanın geri kalanına göç yoluyla yayıldığını öngören "Afrika'dan Çıkış *(Out of Africa)*" (Templeton, 2002: 45) teorisi gibi tarihin başlangıcına dayandırılabilecek göç olgusu insanlık için büyük öneme sahiptir. Göçün kendisi bu denli eski olmasına rağmen, bu olgunun kavramsallaştırılması ve araştırma alanı haline gelmesi oldukça yeni bir durumdur. 1871 yılında Kraliyet İstatistik Topluluğu'ndan Dr. William Farr nüfus sayımları sonuçlarına göre göç kavramını kabaca tanımlamıştır. Göçün teorik olarak ilk kez E.G. Ravenstein (1885) tarafından "Göç Kanunları"nın tanımlanmasıyla ele

alındığı görülmektedir. Bu tanımlamada göç, çoğunlukla işgücü piyasasındaki talebi karşılamak, daha iyi ekonomik gelir elde etmek amacıyla insanların yer değiştirmeleri olarak ele alınmaktadır. Sübjektif kanunları belirlenmiş olsa da uluslararası sistemin anarşik yapısı, bağlayıcı bir otoritenin olmaması ve pek çok farklı disiplinin üstünde çalışması gibi nedenlerle göç ve göçle ilgili çoğu kavramın herkes tarafından kabul edilen kesin bir tanımı bulunamamaktadır. Fakat kesin olarak ortaya konacak tek şey göçün beşeri boyutlarının yadsınamayacağıdır.

TDK (2022) göç kavramını, "*Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret"* şeklinde tanımlar. Yeni yerleşimlere ve yeni toplumlara yönelen hareketler, hayatta kalma stratejilerinin yansıması, beklentilerin devrimi, toplumsal olarak özgürleşme süreçleri, bireysel seçimler, kamusal politikalara karşı bağımsız bireylerin ortaya çıkardığı süreçler, yoksullukla en eski mücadele biçimi ve devletlerin politikalarına karşı bireyler tarafından ortaya koyulan irade biçimi gibi pek çok farklı alanda ve anlamda göç tarihsel süreç içinde tanımlanmaya çalışılmıştır (Düvell, 2006: 224; Şemşit, 2010: 16-18). Göçün öznel boyutunu ilk olarak ortaya koyan Max Weber'e göre gizli bir grev ve bireysel özgürlükler düşünceleriyle desteklenen sınıf mücadelesinin başlangıcı olan göç, asıl olarak halihazırdaki despot toprak sahipleri ve onların ataerkil sistemlerinden bir kaçış hareketidir (Hanke, Hübinger ve Schwentker, 2012: 59-63). BM bünyesinde kurulmuş Uluslararası Göç Örgütü (IOM, 2019) göçü, *"Bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmesi. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleri"* olarak tanımlamaktadır. Ravenstein ve Lee'den modern zamana kadar yapılan tüm tanımlamaların kesiştiği nokta yer değişimi unsurunun olmasıdır. İnsani göç, belirli bir düzende gerçekleşmeyerek, içinde çok farklı unsur ve sebebin bir araya gelmesiyle, hayvanlarca yapılan biyolojik göçten ayrılmaktadır. İnsani göç, en geniş anlamıyla bireysel, ekonomik, siyasi ya da zorlayıcı sebeplerden ötürü insanların yerlerinden mesafe ve zaman fark etmeksizin toplumsal, coğrafi ve kültürel olarak başka yerlere yerleşim amacıyla ya da daha sonra geri dönmek için yaptıkları hareketliliklerdir. Göçün sebeplerinin ardında insanın doğasında bulunan, içgüdüsel olarak kendisi için iyi, güvenli ve güzel olanı bulma dürtüsünün olduğu söylenebilir. İnsanları bu göçlere zorlayan sosyal, siyasi, ekonomik nedenler ya da zorunluklar gibi soyut olguların

yanında doğal afetler ve savaş gibi fiziki nedenler de olabilir. Gönüllü ya da zorunlu göçmenler, ayrılma kararı alırken, bir varış noktasına seyahat ederken ve bazen de varış noktasına ulaştıklarında olumsuz koşullarla karşı karşıya kalmaktadır. Yerinden edilmiş kişiler genellikle hayatlarını riske atmaya, insanlık dışı koşullarda seyahat etmeye zorlanırlar; ayrıca sömürü ve istismara da açıktırlar. Halihazırdaki risk faktörleri, uyuşturucu/silah kaçakçılığı, zorla çalıştırma veya seks işçiliği gibi yasa dışı faaliyetler için onları sömüren kaçakçıların ve insan tacirlerinin katılımıyla daha da artabilir. Göçmenler, yolculukları boyunca gönüllü olarak insan kaçakçılarının yardımını da isteyebilirler. Kaçakçılığın yasa dışı doğası göz önüne alındığında, kaçakçılar hedeflerine yakalanmadan ulaşmak için tehlikeli yöntemler kullanabilir; göçmenleri pek çok zarara maruz bırakabilir. Örnekler arasında terk edilme, sömürüye maruz kalma, tehlikeli ulaşım koşulları ve zorlu ortamlara maruz kalma nedeniyle ölüm bile sayılabilir (Ferreira, 2019: 33, 41-45).

Göçün ve göçe bağlı geliştirilen politikaların anlaşılması için bazı kavramların açıklanması önemlidir. Göçmen, şemsiye bir terimdir. Temel olarak göçü gerçekleştiren kimse olarak tanımlanır ve pek çok farklı kategoride sınıflandırılabilir: mülteci, sığınmacı, vatansız, ülkesinde yerinden edilen gibi. Fakat göçmen kavramı tek başına daha pozitif bir anlam ifade eder ve kendi isteğiyle yer değiştiren bireyler için daha yoğun kullanılmaktadır. Zorunlu olarak göç edenler için de sığınmacı ve mülteci kavramları öne çıkmaktadır. Bu iki terimi kapsayan yerinden edilmiş kişiler kavramı da, çoğunlukla zorunlu sebeplerden kendi ülkeleri içinde yer değiştirmeye zorlanmış bireyleri ifade eder. Sığınmacı, genellikle yerlerinde zulüm gören/görme ihtimali yüksek ya da zaruri sebeplerden ülkesini terk etmek durumunda kalan, başka ülkelerden korunma talep eden ve başvurunun sonucunu bekleyen bireylerdir. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (BMMYK-*UNHCR*) belirlediği kurallar ve ilgili ülkelerin hukuk kuralları nezdinde sığınma başvurusu kabul edilen ve güvenliklerinin tehdit altında oldukları tasdik edilen bireyler, mülteci olarak adlandırılırlar. Bu bireyler sığınmacılardan daha geniş hak ve özgürlüklere sahiptirler. Sığınmacılar yasal olarak mültecilerin aksine ülkelerin yasalarından ve imkânlarından kısa süre yararlanması öngörülen bireylerdir. Bu nedenle mülteciler kalıcı haklar ve barınma hakkına sahipken sığınmacılar için geçici bir barınma statüsü mevcuttur. Özellikle Avrupa'da ülke bakanlıklarının son dönemdeki göç akınıyla baş edememesi ve uzayan karar süreçleri nedeniyle göçmenler çok uzun süre sığınmacı statüsünde kalmakta ve

zorluklar yaşamaktadırlar. Vatansız bireyler, herhangi bir ülke ya da bölgeye aidiyeti bulunmayıp devletlerin sağladığı yurttaşlık haklarından farklı sebeplerle yararlanamayan kişilerdir (IOM, 2019: 207). Sınır ötesi zorunlu göç vakalarının çoğunda, göçmenler yasal seyahat için gerekli belgelere sahip değildir. Ayrıca göçmenlerin koruma talep ettiği devletler, göçmenleri ulusal güvenlik için bir tehdit olarak görebilir. Sonuç olarak, yerinden edilmiş kişiler fiziksel ve psikolojik travmanın yanı sıra gözaltına alınma ve cezalarla karşı karşıya kalabilirler. Ek olarak, göçmen sağlığına odaklanan çeşitli araştırmalar, göçü artan depresyon, kaygı ve diğer psikolojik sorunlarla ilişkilendirmiştir (von Werthern vd., 2018: 16).

Son dönemde pek çok Avrupa ülkesi göçmenlere yönelik orantısız güç ve gözaltı gibi uygulamalar nedeniyle tepki almıştır. Bu yaklaşımı eleştirenler, politika değişikliği arama nedenleri olarak kötü gözaltı koşullarına ve uzun vadeli travma potansiyeline işaret etmektedirler ("The Ukraine Crisis Double Standards", 2022). Yerinden edilmiş kişiler, insan hakları, kültür ve yaşam kalitesiyle ilgili diğer risklere ek olarak, finansal zorluklar ve potansiyel sosyal problemlerle öncekinden daha fazla karşı karşıyadır. Zorla yerinden edilme, kişinin zorla yerinden edilme yöntemlerine, coğrafi konumlarına, korunma statülerine ve kişisel olarak iyileşme yeteneklerine bağlı olarak değişen etkilere sahiptir. Bu kişiler, en yaygın yerinden edilme biçimi olan silahlı çatışmalardan kaçarken ve kültürel, sosyal ve ekonomik süreksizlikle karşı karşıya kalabilecekleri yeni bir ülkeye vardıklarında olası varlıklarını kaybederler.

1.2. GÖÇÜN TÜRLERİ

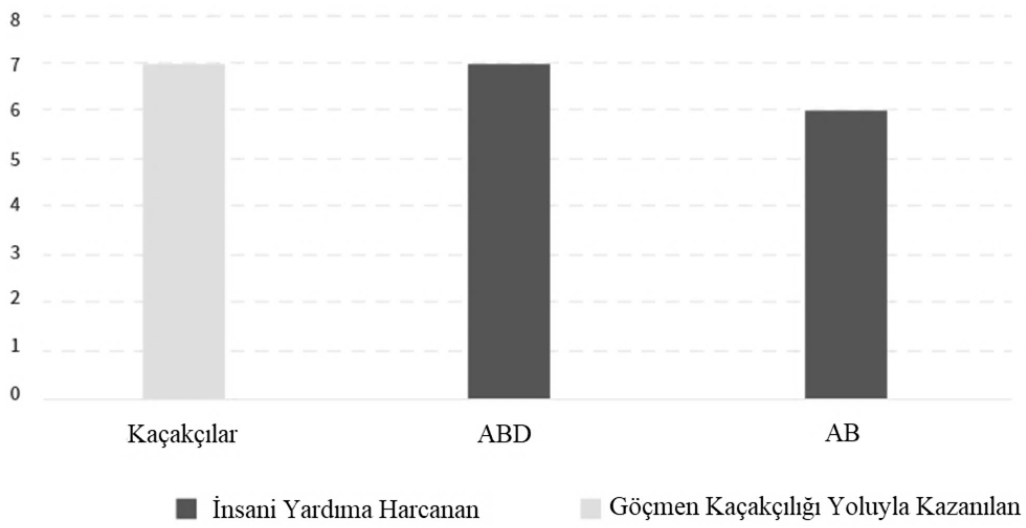
Göç sınıflandırması yapılırken çeşitlenen faktörler, göç türlerini belirlemede öne çıkmaktadır. İlk olarak göçmen merkezli ve devlet bakış açılarıyla yapılan göç sınıflandırmalarının yanında amacı, biçimi, sayısı, etkileyicilik oranı, mesafeleri, hukuki durumları ve hatta ilgili yerlerdeki kalış sürelerine göre sınıflandırmalar mevcuttur.

Göçün ayrımında temel olarak yasal ve yasadışı göç ile iç ve dış göç kavramları yaygın olarak kullanılmaktadır. İkamet ülkesi içinde gerçekleşen göç hareketleri iç göçü, sınır aşarak başka bir ülkeye temelli ya da geçici olarak yerleşmek de dış ya da uluslararası göçü ifade etmektedir. Yasal göç ve yasadışı göç ayrımında göçmenlerin

başka ülkelere girme ya da yerleşme şekillerine vurgu yapılmaktadır. Daha çok kişisel ve ekonomik nedenlere dayalı iradi ya da gönüllü göç çoğunlukla yasal göçler şeklinde gerçekleşirken; doğal afetler, savaş, terör ve can güvenliği gibi nedenlerle yapılan zorunlu göçlerde siyasi unsurlar daha öne çıkmaktadır ve bu göçler yasadışı olarak gerçekleşmeye daha yatkındır (Ekici ve Tuncel, 2016: 13-14). Yasadışı göçler karşısında devletlerin tutumları kendi iç hukuk kuralları ve siyasetlerine göre değişmektedir.

Yasadışı göçler yaşanırken ortaya çıkan diğer iki kavramsa insan ticareti ve insan kaçakçılığıdır. 2000 yılında BM Genel Kurulunda kabul edilen Viyana Protokolünde bu kavramlar tanımlanmıştır. Temel olarak insan ya da göçmen kaçakçılığında organize suç grupları, kar sağlamak için bireyleri para karşılığında, yasa dışı yollarla başka ülkelere geçişini sağlar. İnsan ticareti daha acımasızdır ve çoğunlukla savunmasız bireyleri sömürerek, baskı ve hile gibi çeşitli yöntemlerle aldatarak, bu kişiler üstünden maddi ya da manevi kazanç sağlanmasıdır (Akçadağ, 2012: 3, 4; IOM, 2019: 200, 217).

Şekil 1: *Göçmen Kaçaklığından Kazanılan ve İnsani Yardım Miktarları(Milyar Dolar)*

Kaynak: (Yayboke ve Gallego, 2019: 6).

Düzensiz göçmenlerin tümü, özellikle transit halindeyken insan kaçakçılığına, vatansızlığa ve adil iş fırsatlarından yoksun olma durumlarına karşı savunmasızdır. Birçok göçmen, hareket zorluklarından kaçınmak için kaçakçılarla iş birliği yapar. Fakat bir kaçakçıya güvenmek, kendi doğasında bulunan riskleri de beraberinde getirir. Göçmen kaçakçılığı büyük bir endüstri haline dönüşmüştür. 2016 yılında 2,5

milyon göçmenin kaçırıldığı ve kaçakçılar tarafından tahmini olarak 5,5 ila 7 milyar dolar bir gelir elde edildiği tahmin edilmektedir. Kaçakçılık ücretleri, rotaya, mesafeye ve varış noktasına bağlı olarak 100 ila 47.000 dolar civarında değişmektedir; en pahalılarıysa Avrupa ve Kuzey Amerika hedeflidir. Yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi hem Avrupa hem de ABD'nin insani yardımlara harcadığı miktara yakın bir gelir elde eden kaçakçılar oldukça yüksek talep görmektedirler. Göçmenler, bu kaçakçılık sistemine dahil olarak pek çok farklı bölgede faaliyet gösteren çetelerin silah, uyuşturucu ve herhangi bir yasadışı mal kaçakçılığı yapma yeteneklerine katkı sunmaktadırlar (Yayboke ve Gallego, 2019: 6).

Amaçlar bakımından incelendiğinde göçün ekonomiyle olan ilişkisi net olarak ortaya çıkmaktadır. Uzmanlarca "ekonomik göç ve ekonomik olmayan göç" şeklinde bir sınıflandırma mevcuttur (IOM, 2019: 62). Ülkelerindeki koşullardan daha iyi koşullara erişme gibi daha keyfi nedenlerin yanı sıra mevsimlik işçilerin göçü de ekonomik göç olarak nitelendirilmektedir. Gelişmiş ülkelerin istedikleri yüksek kapasiteli ve kalifiye beyin göçünün temelini ekonomi oluşturur. Fakat ekonomik olarak amaç gütmeyen ya da savaş, zulüm vb. nedenlerle zorla yerlerinden edilmiş bireylerin yer değiştirmesi ekonomik olmayan göç kapsamında değerlendirilmektedir. Göçlerin biçimleri ve göç eden bireylerin sayıları göz önüne alındığında da kitlesel ve bireysel göç türleri öne çıkmaktadır. Bireylerin hareketleri daha çok ekonomi ve refah çevresinde değerlendirilmektedir. Çoğunlukla tekil bireyler ya da ailelerin göç hareketleri bu kapsamdadır. Kitlesel göçlerde genellikle dışarıdan bir zorlama ya da etkileyici bir durumun öne çıktığı görülmektedir. Mübadeleler gibi devlet eliyle yapılanların yanı sıra iç savaş ya da dış müdahaleler gibi zorlayıcı sebepler bireyleri kitlesel olarak göçe zorlamaktadır.

Göçü pek çok faktör etkilediğinden, göçün bir seçim mi yoksa zorlama mı olduğu ya da neden olarak mı amaç olarak mı görüldüğü ayrımı öne çıkmaktadır. Yukarıda bahsedilen iradi göç, bireylerin ekonomi, refah vb. kişisel ve ailevi tercihlerine dayanan amaçlar için yapılan göçlerdir. Bireylerin seçimleri önemli olsa da bu tür göçte hedef ülkelerin sahip olduğu çekme unsurları ön plana çıkmaktadır. Özellikle kalifiye bireylerce beyin göçü gerçekleştirildiğinden, süreçte ortaya çıkabilecek zorluklar ve sorunların öngörülmüş olması nedeniyle göç esnasında aksamaların olmaması beklenir (Battır, 2020: 83-84). Bunun yanında bireyleri ya da toplumları kendi istekleri dışında yer değiştirmeye zorlayan zorunlu göç içinde pek

çok değişkeni barındırır. Bu nedenle araştırmacı ve otoriteleri en zorlayan tür olarak karşımıza çıkmakta ve en önemli araştırma alanı niteliğindedir (Castles, 2003: 13,14). Genellikle ani olarak geliştiklerinden çoğu zaman yasadışı göç olarak da adlandırılırlar. Bireyler böylesine bir göçe hazır olmadıklarından ya da zorlayıcı durumlardan ötürü kimlik ve seyahat belgelerine sahip olmazlar, hatta gerekli temel yaşam ihtiyaçlarından yoksun kalırlar. Ne gibi durumların bireyleri göçe zorladığı önemlidir. Asimilasyon politikaları, belirli gruplara yapılan baskılar, din özgürlüklerini kısıtlayıcı, insan onuruna yakışmayan, zulüm barındıran ya da yaşamları tehdit edici pek çok durum zorlayıcı unsur olarak öne çıksa da en başta iklim değişikliği gibi doğal etmenlerle biyolojik ve kimyasal felaketler de zorunlu göçleri tetikler. Bu göçe zorlanan bireyler yukarıda tanımladığı üzere sığınmacı, mülteci, vatansız ya da yerinden edilmiş kişiler olarak çeşitli sıfatlarla anılabilirler (Bartram vd., 2014: 69-71; Castles, 2003: 15-17). Pek çok zorlayıcı nedenden ziyade, insanları zorunlu göçe yönelten temel unsurun insan haklarına erişim olduğu mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

Diğer bir sınıflama olan, göç edilen yerde kalma süresi de iradi ve zorunlu göçle ilişkilidir. Bu aradaki temel fark kısa süreli ziyaret, iş, tatil, tedavi gibi nedenlerle geçici (kısa süreli) göçlerin, bu süreçlerin uzaması ya da uzatılmasıyla uzun süreli göçe hatta kalıcı göçe dönüşebilmesidir. Kalış süresine göre en çok karşılaşılan, 1980'lerin sonuna kadar yeni göç olarak da nitelenen transit göç Avrupa ülkelerine komşularından gelen problemleri ve istenmeyen göçleri tanımlamak için kullanılmıştır. Jeopolitik bir kavram olan transit göç artık hedef ülkelere ulaşma süreci içinde üçüncü ülkelerde yarı kalıcı olarak geçirilen zamanı ifade etmek için kullanılır hale gelmiştir (Collyer, Düvell ve de Haas, 2012: 407). Türkiye, özellikle Irak Müdahalesi, Arap Baharı ve Suriye Krizi sonrası transit göç kaynağı olarak öne çıkmıştır.

Bir diğer sınıflandırma türü olarak göçün hukukiliğine dikkat çekilmektedir. Burada öne çıkan, devletlerin yetkilerinde bulunan sınırlar içindeki uygulamalarıdır. Göç eden bireylerin vize durumları ve sınırlarda gördükleri muameleler de bu kapsamda değerlendirilebilir. Mültecilik, göçmenlik, sığınmacılık, geçici koruma ve muhacirlik gibi hukuki statüler birbirleriyle yakın anlamlar içerdiğinden çoğunlukla birbiri yerine kullanılsa da hukuksal olarak ayrımlar daha nettir (Çiçeksöğüt, 2017: 4,5). Özellikle iç hukuki süreçlerin daha bağlayıcı olması nedeniyle göçün yasal ve

yasa dışı olarak ikiye ayrıldığı görülmektedir. Göçün yasallığı konusunda göçmen bireylerin hangi rotalardan geldiğiyle birlikte sınırlardaki giriş-çıkış durumları ve eğer kalıyorlarsa transit ülkelerdeki kalma süreleri ve amaçları iç hukuk süreçleriyle uyumlu olduğunda yasal göç kapsamında değerlendirilir. Son dönemlerde sıkılaşan göç politikaları nedeniyle göç hareketlilikleri kısıtlanmaya başlamıştır. Bu da kaynak, transit ve hedef ülkelerin vize rejimlerinin ve sınırlarının ihlal edilerek yasa dışı olarak adlandırılan göç hareketlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Devlet bakış açısından göç, istenen ve istenmeyen göç olarak iki kısma ayrılabilir. Bu ayrımda ülkeleri en çok zorlayan düzensiz göçtür. Tezin genel çerçevesi düzensiz göç üstüne kurulduğundan bu kavram derinlemesine açıklanacaktır.

1.3. DÜZENSİZ GÖÇ

Düzensiz göçün sürekli varlığı yanında, sosyal bir olay olarak tanımlanması ve düzensiz göçle ilgili çalışmaları yürütülmesi 70'li yıllara dayanmaktadır. İlk olarak ABD'de başlayan bu çalışmalar, genel olarak artan göç hareketleriyle orantılı biçimde zamanla Avrupa'ya oradan da tüm dünyaya yayılmış ve oldukça bilinir bir terim ve konu haline gelmiştir. Genel olarak küreselleşmeyle bağdaştırılan karmaşık sosyal ve ekonomik değişimlerle, ilerleyen yıllarda göç ve düzensiz göçe olan ilgi tüm dünya çapında araştırmacılar arasında yükselmeye devam etmiştir (Castles vd., 2014: 13). Göçün bir kriz olarak adlandırılması son mülteci krizinden daha öncesine dayanmaktadır. Önceleri araştırmacılar ve politika aktörleri gibi daha üst gelir grubunu ilgilendiren bir konu iken, göç ve özellikle düzensiz göç sorunu artık tüm kesimlerce bilinen orta ve alt gelir gruplarını da ilgilendirmeye başlamış gerçek, küresel, yapısal bir sorun ve kriz haline dönüşmüştür (Düvell, 2006). Böylesine kısa bir zamanda hızla büyüyen bu konu hakkında pek çok çalışma ortaya konmuştur. Konunun karmaşıklığından ötürü düzensiz göçün ele alınmasında öncelikle düzensiz göç araştırmalarında ortaya çıkan literatürdeki tanımlama ve yönelimlerin ortaya konulması önemlidir.

1.3.1. Düzensiz Göçü Tanımlama

En temelde düzensiz göçmen, bir ülkeye yasadışı olarak giren ya da yasal yollarla girerek vize, oturma izni vb. resmi izinleri ihlal ederek bu ülkelerde yaşamaya devam eden kişiler olarak tanımlanabilir. Varılan ülkelerdeki kanunlar ya da politikalar düzensiz göçmenlerin kişiliği, karakteri ve mesleğinden çok ülkedeki genel göçmen bakışının nasıl olduğu etrafında şekillenir.

Göç kadar karmaşık bir durum olan düzensiz göç terminolojisi üstünde de pek çok tartışma vardır. Göçün bu türünü tanımlamak için düzensiz, yasadışı, kaçak, kayıtsız, belgesiz, izinsiz gibi[1] pek çok kavram üretilmiş ve kullanılmıştır. Elbette tüm bu kavramların çeşitli avantaj ve problemlerinin yanında farklı vurguları ve odakları vardır. De Genova'nın (2002: 421-422) belirttiği gibi kavram seçimi sosyal yaşamdan bağımsız ve politik olarak nötr gerçekleşmez. Genel olarak medyada ve tartışmalarda klişe olarak ortaya atılan suçun "yasadışı göç" ile anılması, "kaçak göçmenlerin" sosyal düzene karşı kaçak ürünler olarak sorun oluşturması gibi pek çok örnek gösterilebilir (Castles vd., 2014). Söz konusu olanların insan olduğu düşünüldüğünde yasadışı, kaçak ya da kayıtsız gibi çeşitli eylem ya da mallara atfedilen kavramların kullanılması yerine düzensiz göçmen kavramı pek çok çevre tarafından tercih edilmiştir (Echeverría, 2020: 12). Göç konusunun düzenlenmesinde bir otorite bulunmadığı gibi bu terimlerin kullanılması yukarıda anlatıldığı üzere tamamen sosyal ve politik dengelere göre değişmektedir. Bununla birlikte göç konusunda öne çıkan kuruluş IOM yayınlarında "düzensiz" (*irregular*) kavramı tercih edilmektedir.

Düzensiz göç Tapinos'a (1999: 223, 232) göre ülkeye yasal ya da yasadışı giriş ile yasal ikamet ve yasadışı ikamet eksenleri altı farklı şekilde gerçekleşir ve aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

[1] *irregular, illegal, undocumented, clandestine, unauthorized, informal, unregistered, sans papier vb.*

Tablo 1: *Göç Giriş, İkamet ve Çalışma Eksenleri*

Giriş Türü	İkamet Türü	Çalışma Türü
Yasal	Yasal	Yasadışı
	Yasadışı	Yasadışı
	Yasadışı	İşsiz
Yasadışı	Yasallaştırılmış	Yasadışı
	Yasadışı	Yasadışı
	Yasadışı	İşsiz

Fakat yukarıdaki kategorilemede göçmenlik durumlarının zaman içinde çok hızlı biçimde değişebilecek olması nedeniyle kesin ayrımların yapılması ve sürdürülmesi güçtür. Düzensiz göçün bu değişkenliği ve genişliği nedeniyle aynı durumu ya da olguyu anlatmak için farklı terimler kullanılmakta bu da kavram karmaşasına sebep olmaktadır.

1.3.2. Düzensiz Göç Üzerine Çalışmanın Sınırlılıkları

Genel olarak düzensiz göç konusunda geniş ve halen büyümeye devam eden bir literatür olmasına rağmen, bu akımları neyin şekillendirdiği konusunda hala büyük belirsizlikler mevcuttur. Bunun birkaç nedeni vardır. İlk olarak, düzensiz göçün nicel verileri kullanarak incelenmesi oldukça zordur. Düzensiz göçün gizli doğası ve bununla bağlantılı gelir getirici faaliyetler nedeniyle, düzensiz göçmenler genellikle kimliklerinin tespit edilmesinden kaçınmaya çalışırlar. Bu, düzensiz göçmenlerin sayısını tahmin eden veya özelliklerini tanımlamak için istatistikleri kullanan çalışmaların, büyük olasılıkla tam ve doğru bir resim elde edemeyecekleri ve verilerin bunun ışığında yorumlanması gerektiği anlamına gelir. Örneğin, Frontex'in düzensiz göçmenlere ilişkin istatistikleri, Avrupa'ya ulaşmaya çalışırken tespit edilen göçmenlerin sayısını göstermekte ve tespit edilmeden Avrupa'ya geçen düzensiz göçmenlerin sayısını yansıtmamaktadır. Bu sayılardaki dalgalanmalar, Avrupa'ya

ulaşmaya çalışan düzensiz göçmenlerin sayısındaki gerçek dalgalanmalara ek olarak, ajansın arama kurtarma stratejilerindeki değişiklikleri veya kaçakçıların ve göçmenlerin stratejilerindeki değişiklikleri yansıtıyor olabilir. Benzer şekilde, Avrupa'daki düzensiz göçmenlere ilişkin anket verileri nadiren olasılık örneklerini kullanır ve genellikle düzensiz göçmenlerin toplam nüfusunun yalnızca küçük alt gruplarını kapsadığı düşünülmektedir (Van Meeteren, Engbersen ve Van San, 2009: 882-883). Düzensiz göçmenlere ilişkin anket verileri toplamayla ilgili zorluklar nedeniyle, Avrupa'ya düzensiz göç hakkında sahip olunan bilgilerin çoğu, potansiyel ve fiili düzensiz göçmenler arasında değişen kapsamlılıktaki saha çalışmasını içeren daha küçük nitel çalışmalara dayanmaktadır (Eborka ve Oyefara, 2016). Bu tür çalışmalar, göç politikaları ve Avrupa'ya düzensiz göç, düzensiz göçü şekillendiren mekanizmalara önemli içgörüler kazandırsa da artan hareketlilik nedeniyle detaylı ve tam bir çerçeve çıkarmak zordur. Düzensiz göç çalışmalarıyla ilgili bir diğer sorun, bu araştırma alanının oldukça siyasileşmiş doğasıdır. Siyasi erkten bağımsız yüksek akademik standartlarda üretilmiş ve parçası oldukları politik alandan güçlü bir şekilde etkilenmeyen çok sayıda çalışma olmasına rağmen, bilgi üretiminin önemli bir kısmı sivil toplum kuruluşları, aktivistler ve net bir siyasi gündeme sahip hükümetler tarafından finanse edilmekte ve/veya üretilmektedir. Bu alandaki kilit uluslararası aktörlerden ve bilgi üreticilerinden bazıları, göçmen haklarının savunucusu olan ancak aynı zamanda araştırmaları da dahil olmak üzere faaliyetleri için ulusal hükümetlerden fon sağlanmasına bağlı olan IOM ve BMMYK gibi kuruluşlardır. Araştırmaları gözden geçirirken ihmal (örnek) yanlılığı ve yorumlama yanlılığı her zaman göz önünde bulundurulmalıdır; sosyal bilim araştırmalarında hemen hemen her zaman belirli bir düzeyde önyargı olacaktır. Bununla birlikte, düzensiz göç çalışmaları için bu önyargılar özellikle belirgindir, çünkü yukarıda açıklanan metodolojik zorluklar, diğer birçok alanda sosyal bilim araştırmalarına göre siyasi manipülasyona ve farklı yorumlara karşı daha savunmasız veriler ortaya çıkarmaktadır. Bu yüzden düzensiz göç konusunda akademik bilgi ve uzman bilgisinde eldeki çeşitli çalışmalar ve veri kaynakları tarafından tutarlı bir şekilde desteklenen düzensiz göç ve ilgili politikalar hakkında yapılmış çalışmalar önemlidir. Çoğu durumda olduğu gibi güvenilir ampirik verilerin bulunamadığı durumlarda, verilerin, bilgilerin kanıt olarak nasıl kullanılabileceğini ya da kullanılamayacağı bu alandaki bir diğer tartışma konusudur.

İlgili önyargıları ve belirsizlik kaynaklarını ortaya koyarak bu durum belli seviyeye kadar önlenebilir (Yayboke ve Gallego, 2019: 12).

1.4. GÖÇ KURAMLARI VE GÜVENLİK

Thomas Hobbes'un (2009[1651]) da belirttiği gibi en basit ihtiyaçların temeli olan güvenlik, insanoğlunun tüm yaşamı boyunca elzem olmuştur. Göç ve güvenlik üzerine neredeyse bütün kavramların sahip olduğu çok anlamlılık ve kapsamlılık nedeniyle göçleri açıklamak için pek çok farklı kuram ortaya konmuştur. Klasik güvenlik algısı ilk dönemlerde bireyleri öncelerken, devletleri bu güvenliği sağlamada bir araç olarak görmektedir. Avrupa'ya yönelen düzensiz göçün analizi benzer ve farklı eksenlerde birçok akademik çevre tarafından yapılmaya çalışılmıştır. Değişen sınır algıları, yapıları ve uluslararası sistemin belirsizliği gibi nedenler göç eden bireylerin hareketlerini anlamlandırmak ve açıklamak için araştırmacıları güvenlik temelli düşünceleri öncelemeye itmiştir. Büyük savaşlar sonrasında bireylerin güvenliğinden çok devletlerin güvenlikleri ön plana çıkmıştır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında ulusal güvenlik yüksek politika haline getirilmiş ve diğer tüm meseleler arka planda bırakılmıştır. Bu nedenle güvenliğin anlamında ve algısında çok ciddi daralma ortaya çıkmıştır (McSweeney, 1999: 18-19, 38). Kenneth Waltz (2010) gibi uzmanların öncülük ettiği, devletlerin temel ihtiyacının hayatta kalmak için gerekli tüm aksiyonları almak olduğunu belirten realist yaklaşımlar, oluşan güvenlik sorunlarının yine askeri güvenlik yoluyla aşılabileceğini iddia etmişlerdir. Morgenthau ve Thompson (1997: 32) devletlerin ancak bundan sonra diğer amaçlarına yönelebileceklerini ortaya koymuşlardır. Realist yaklaşımlar sert gücü önceliklerinden devleti bir bütün olarak görmüş ve diğer aktörlerin varlıklarını göz ardı etmişlerdir. Ayrıca güvenlik tehditlerinin sadece devletler ve egemenlikleri alanında ortaya çıktığını değerlendirmişlerdir (Wæver, 2008: 154). Soğuk Savaş'ın etkisiyle ortaya çıkan tehditlerin azalması sonrasında güvenliğin tekrar tanımı aranmıştır. Güvenliğin kimin için, ne için, neye karşı olduğu ve ne anlam ifade ettiği soruları eleştirel araştırmacılar tarafından ortaya konmuştur. Sert askeri güç dışında kalan alternatif güvenlik sorunları devletlerin ve aktörlerinin güvenlik meseleleri haline gelmiştir. Bunlardan bazıları, doğal afetler, küresel ısınma, terörizm, ekoloji,

insan hakları, sosyal adaletsizlik, uyuşturucu ticareti ve göçtür (Baldwin, 1997: 5-6). Bu alternatif referans nesneleriyle uluslararası düzen ve devletler düzeyinde değişen güvenlik algısı eleştirel yaklaşımların daha yüksek sesle ortaya çıkmasına neden olmuştur. Keohane ve Nye (1989: 198) ekonomik güvenlik ve iş birliği temelli çoğulcu bir güvenlik anlayışı ortaya koymuşlardır. Bu alternatif güvenlik anlayışları da güvenlikleştirme kavramını öne çıkarmıştır.

1.4.1. Güvenlikleştirme

Güvenlikleştirme, söylemler vasıtasıyla belirli olgu ya da kavramların birer güvenlik sorunu olarak algılanması için tehdit haline getirilerek, ülkenin iç ve/veya dış siyasetinde, toplumda ve yönetim kademelerinde yer almasını sağlama sürecidir. Sonuç ya da amaçtan çok bir süreç olması nedeniyle pek çok farklı aktör, bileşen, taraf ve tutumu içeren karmaşık bir yapıdır. Özellikle politika yapıcılar tarafından, bir meseleyi güvenlik gündemine eklemleyerek ya da merkezine yerleştirerek, meydana gelmiş sıra dışı ekonomik, toplumsal ve özellikle siyasi işleyişlerin söylemler doğrultusunda meşrulaştırılması güvenlikleştirmenin temelini oluşturur. Devletin olağan işleyişinin ve politik düzenin bozulmasına yol açan/açacak olan sorunların ulusal güvenlik kaygıları çerçevesinde ele alınarak, bu sorunların çözümü için olağandışı politikalar üretilebilmesi hedeflenmektedir. En basit ifadesiyle güvenlikleştirme, bir meselenin objektif doğasından ötürü güvenlik sorunu olmamasına rağmen bu şekilde tanımlanmış olmasından ötürü ortaya çıkmasına dayanır (Huysmans, 2006: 2).

1.4.2. Kopenhag Okulu

Güvenlikleştirme kavramının temeline bakıldığında, Kopenhag Üniversitesi Barış ve Çatışma Merkezi *(The Copenhagen Peace Research Institute [COPRI])* içinde oluşturulan Avrupa Güvenliği Çalışma Grubu'nun çalışmaları sırasında Avrupa'nın güvenliğinde askeri unsurlar haricindeki yönleri ortaya koyan bir proje esnasında gündeme geldiği görülebilir. Bu oluşum daha sonra Bill McSweeney

tarafından Kopenhag Okulu olarak anılmıştır ve bu şekilde yaygınca bilinmektedir. Kopenhag Okulu düşünme biçimleriyle eleştirel inşacı olarak nitelenebilir. Özellikle 1980 sonrasında, Soğuk Savaş'ın en önemli yıllarında güvenlik kavramına ve tehditlerin doğası ve kapsamına getirdikleri eleştirel bakış açısı gelişimlerinde önemli bir yer tutmaktadır (Collins, 2016).

Özellikle Soğuk Savaş sürecinde öne çıkan realist yaklaşımlarla sert gücü ve kaynaklarını önceleyen güvenlik algısı ve sosyo-ekonomik belirsizlikler birleşerek barışçıl çatışma çözümlerini ve kimliğe dayalı güvenlik endişelerini ülkelerin güvenlik ajandasının dışına itmiştir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra ortaya çıkan tek kutuplu dünya düzeninde azalan materyal güvenlik riskleri bu arka plana itilen alternatif güvenlik sorunlarının gerisinde kalmıştır. Farklı coğrafyalarda ortaya çıkan ve küreselleşen sorunlar güvenlik kavramının yeniden düşünülmesine ve "yeni güvenlik" sorunlarının ulus devletlerin ana gündemleri haline dönüşmesine neden olmuştur (Bilgin, 2010: 33-36). Ekonomi, toplum, çevre gibi pek çok farklı sektörde ortaya çıkan riskler (çevresel ve nükleerleşmeye bağlı riskler, kolektif kimliğe tehdit oluşturan etnik çatışmalar ve bireyle birlikte toplumların ekonomik güvenliğinde oluşan) dar güvenlik anlayışının genişlemesini ve derinleşmesini zorunlu kılarak dönüştürmüştür (Buzan, Wæver ve Wilde, 1998: 21-23). Tam da bu noktada geleneksel askeri güvenlik meseleleriyle toplumları ve bireyleri içine alan tehditlerin devletlerin güvenlik gündeminde yer alması gerekliliğini savunan eleştirel inşacı yaklaşımıyla Kopenhag Okulu orta yolu meydana getirmiştir. Fakat Kopenhag Okulu'nun bu yaklaşımında birey ve topluma ait tüm sorunların güvenlik gündemine eklemlenmesinin de riskleri olduğu da öne çıkmaktadır. Güvenlik kelimesinin siyasetçilerin bir problemi olarak ulusal güvenlik ajandasının üst sıralarına taşınmasında, tehdidin büyük olması ve devletin tüm imkanlarını kullanarak seferber etmesi gerekliliği vurgulanmaktadır. Böylelikle siyasi önceliklerin oluştuğu ve (yumuşak ya da sert) güç kullanılmasını meşrulaştıran yetkiler, haklar ve önlemlerin yoğunlaşacağı öngörüsü öne çıkmaktadır. Wæver'e (1995) göre güvenlik kavramının çok genişletilerek her konunun dahil edilmesi devletin siyasal düzenini alt üst eder ve devleti daha baskıcı ve müdahaleci hale getirerek, sivil toplumu baskı altında tutmaya iten ve ekonomiye olumsuz etkili sürekli bir paranoya halini doğurur (Akgül-Açıkmeşe, 2011: 57-58; Buzan vd., 1998: 208).

Güvenlikleştirme, asıl olarak dil felsefesindeki söz edim teorisiyle paralel biçimde, ilgili sorunların gerçek ve objektif bir tehdit olmasından daha çok çeşitli söylem ve edimlerle bir güvenlik sorunu olarak yansıtılmasıdır. Bu kavram, dille ortaya konan gerçekliğin mutlak olduğu varsayımıyla tanımlamalar ortaya koyarak politika ve pratiği de inşa eder. Böylelikle politika yapıcılarca güvenlik ajandasının parçası haline getirilen güvenlik meselelerinin söylemler yoluyla inşası ortaya çıkar (Buzan vd., 1998: 23). Bu konudaki en iyi örnek, ABD Eski Başkanı George W. Bush'un 2002 yılındaki "Şer Ekseni" söylemiyle Irak ve diğer ülkelerle arasındaki sorunları güvenlikleştirilerek, çok sert politikalara ve hatta Irak'ın işgaline meşruiyet kazandırmasıdır. Süjeler arası bir yaklaşımla sosyal olarak inşa edilen güvenlikleştirme sürecinin öznel tabandan toplumda objektif biçimde algılanacak tabana taşınmasında güvenlikleştirme aktörleri önemli bir yer tutar. Bu aktörler söz edimleriyle sorunları çeşitli derecelerde siyasi olarak inşa ederler: siyaset dışı *(non-politicized)*, siyasi *(politicized)*, güvenlikleştirilmiş *(securitized)*. Güvenlikleştirmenin olduğu düzeyde sorunlar devlet ve toplumun karşısına varoluşsal tehditler olarak ortaya çıkarlar ve de en sıra dışı, hatta siyaset üstü politikaların izlenmesini gerektirirler. Bu süreç çeşitli alanlarda gerçekleşir. Okulun yaklaşımındaki güvenlikleştirilen beş temel alan (sektör) şunlardır:

Tablo 2: *Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Sektörleri*

Askeri Sektör	Güce dayalı baskı ilişkileri
Siyasi Sektör	Devletin yetkileri, yönetimi ve tanınmasına yönelik ilişkilerle istikrar ve bekası
Ekonomik Sektör	Üretim, ticaret, finans ilişkileriyle ekonomik yönden bağımlılık ya da bağımsızlık
Toplumsal Sektör	Kolektif kimlik, ideolojiler, devletlerin organizasyonel dengeleri
Çevresel Sektör	Sosyal hareketler ve uluslararası organizasyonlar gibi insan faaliyetleri ve gezegenin biyosferiyle ilişkiler

Kaynak: (Buzan vd., 1998: 23).

Bu sektörler insan yaşamının hemen hemen her alanını kapsadığı için güvenlikleştirmenin aşırılaştırılmamasının yolu, söylemlerle tanımlanmayan unsurların birer tehdit olarak ortaya çıkmayacağı savıdır. Olağandışı güvenlikleştirme

durumlarının demokratik işleyişi zedeleyeceği öngörüsüyle Kopenhag Okulu "güvenlikdışılaştırma (*desecuritization*)" kavramını savunur. Daha az güvenlik, daha çok siyaset yaklaşımıyla (Wæver, 1995) açıklanabilecek bu kavram, güvenlikleştirilmiş sorunların siyaset sektörüne alınarak daha rutin bir biçimde değerlendirilmesi ve tehdit algısının ortadan kalkmasını vurgular (Buzan vd., 1998: 110). Çeşitli göçmenlik formlarını kısıtlayan dışlayıcı yasaların değiştirilmesi, söylemler yoluyla ve kurumsal olarak "hoş geldin kültürü" oluşturulması gibi farklı yöntemlerle göç güvenlikdışılaştırılabilir (Mushaben, 2018: 244).

Sürekli tartışılan bir olgu olmakla birlikte göç, iç savaşlar, devletlerarası ya da bölgesel çatışmaların yükseldiği dönemlerde daha yoğun şekilde yaşanmakta ve gündemde daha yoğun yer bulmaktadır. BMMYK (2020) verilerine göre son 10 yılda çeşitli nedenlerle yerleşimlerinden edilip yer değiştirmek zorunda bırakılan kişi sayısı iki katına çıkmış ve 80 milyona yaklaşmıştır. Arap Baharı sonrası Kuzey Afrika ve Orta Doğu'dan Avrupa'ya yönelen göç dalgaları, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana en yüksek seviyededir. Sadece Suriye'de nüfusun üçte biri ülke dışına kaçmak zorunda kalmıştır. Arap Baharı'ndan etkilenen ülkelerdeki göç hareketleri de düşünüldüğünde göçlerin küresel çapta büyük etkileri olmuştur. Büyük bir kısmı komşu ülkelere göç etse de önemli çoğunlukta mülteci Avrupa ülkelerine sığınma ve mültecilik talep etmek için yönelmişlerdir. Bu göç dalgası, yöneldiği ülkelerin tümünde çeşitli biçimlerde söylemler ve politikalarla güvenlikleştirilmiştir. Varoluşsal tehdit olarak göçmenler, mülteci kriziyle birlikte en çok araçsallaştırılan süjeler olmuşlardır. Göçmenlerin neden olduğu iddia edilen tehditler arasında devletin ve toplumun kimliği üzerindeki negatif etkileri özellikle aşırı sağ partiler ve milliyetçi hareketler tarafından ülkelerin gündeminde üst sıralara taşınmaktadır. Referans nesnesi olarak da devlet veya toplum gösterilebilir. Toplumun homojen yapısına karşı, insanların can ve mal güvenliğine karşı bir tehdit oluştururken devletin kaynaklarını da sömürdükleri ileri sürülen göçmenler hem karar alıcıların söylemleriyle hem de bazı grupların eylemleriyle güvenlikleştirilmesi gereken sorunlar olarak sunulmaktadır. Aşırı sağcılar ve milliyetçiler gibi güvenlikleştirme aktörleri, dinleyici kitleler yani toplumlar üstünde göçmenlerin ne büyük bir tehdit oluşturdukları konusunda ikna çabaları yürütmektedirler. Oluşturulan güvenlik iklimi çerçevesinde siyasetçiler normal şartlarda gerçekleştiremeyecekleri olağanüstü önlemlerin gerekliliğini inşa

ederek, göçmenlerin yasal ve en temel haklarından mahrum bırakılmalarına ve hatta sert güçle karşılaşabilmelerine neden olmaktadır (Demirtaş, 2019: 2-3).

1.4.3. Paris Okulu

Kopenhag Okulu'nun analizlerini yetersiz bulan Didier Bigo öncülüğünde kurulmuş Paris Okulu, mevcut güvenlikleştirme kavramına çeşitli katkı ve öneriler getirmiştir. Uluslararası Sosyoloji için Siyasal Antropolojik Araştırmalar'ın *(Political Anthropological Research for International Sociology)* kısaltması olan *PARIS* okulu temel olarak bu konuya iki katkısıyla öne çıkmaktadır. İlk olarak, karar alıcıların sadece söylemlerini incelemenin yetersiz olacağını söyleyen Paris okulu teorisyenleri, bu karar alıcıların söylemleriyle birlikte uyguladıkları politikaların ve bunların pratikte nasıl yer bulduklarının incelenmesi gerektiğini savunmaktadırlar (Bigo ve McCluskey, 2018; Demirtaş, 2019). Bigo'ya (2002) göre göç siyasi ve toplumsal alanlardan ayrılmış ve acil tedbirlerin alınmasını gerektiren bir tehdit unsuru olarak kodlanmıştır. Siyasi aktörlerce bu durum günlük pratiklerle ve söylemlerle toplum üzerinde içselleştirilmiştir. Buradan hareketle göçün güvenlikleştirilmesi hem ırkçılığın artışına sebep olmaktadır hem de aşırı sağ partiler bunu söylemler yoluyla bir propaganda aracı haline getirmektedir. Bu yolla hem kendi vatandaşları hem de göçmenler üzerinde kontrolü sağlamaya çalışmaktadırlar. Okulun bir diğer önemli temsilcisi Huysmans (2000), AB kurumsal yapılarının ve uygulamalarının göçün güvenlikleştirilmesini desteklediğini iddia etmektedir. Schengen Antlaşması, Maastricht ve Dublin Sözleşmeleri gibi temel metinlerle sınırlar esnekleştirilse de dışarıdaki ülkelere daha kapalı bir "Kale Avrupa"sında göçün yerel halklar üzerinde tehlikeli ve istikrarı bozucu olduğuna dair söylemler yoluyla güvenlikleştirildiği Huysmans'ın bir diğer iddiasıdır. Üye devletlere iç ortak pazarda öncelik verilmesinin refah milliyetçiliği ve kültürel homojenlik nosyonlarıyla iç istikrarı artırıcı pratikler olarak toplumlara dayatıldığını; bu gibi politikaların da dışarıdan gelen göçmenlere yönelik olumsuz algılara sebep olduğunu belirtmektedir (Meç, 2018: 126).

Mülteci krizi bağlamında düşünüldüğünde ele alınan ülkelerdeki mültecilerle ilgili kullanılan retorik ve kavramların eleştirel analizi yanında uygulamada mültecilere yönelik uygulamalar önemlidir. Avrupa bağlamında sert söylemlerin

olduğu ülkelerde mültecilere yönelik sınırlarda alınan önlemleri, yapılan muameleleri, kontrolleri ve yasaların ne yönde şekillendirildiğini incelemek bu meselenin güvenlikleştirilmesiyle ilgili daha iyi bilgi sağlayacaktır. Ayrıca, Paris Okulu kuramcıları siyasetçilerin yanında diğer politika aktörlerinin de söylemleri ve eylemlerinin dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Siyasilere ek olarak çeşitli bürokratik kurumlardaki görevliler, istihbaratçılar, askerler, gümrük çalışanları ve akademisyenler de söylem ve eylemleriyle ülkenin ya da toplumun karşı karşıya olduğu tehlike ve tehditleri işaret ederek kendi meşruiyetlerini sağlamaya çalışırlar. Bu da siyasi otoritelerin söylemlerine katkı sağlamakta ve kurumların daha önce marjinal olarak görüldükleri alanlarda güvenlik politikaları oluşturma ve uygulamada merkezi rol almasına olanak sağlamaktadır. Göçün güvenlikleştirilmesiyle göçmenlerin pozisyonları zayıflarken, bahsedilen siyasetçi ve güvenlikleştirici aktörler için yeni hareket imkânları ve kariyer fırsatları oluşabilmektedir (Demirtaş, 2019: 5). Bu okulun bir diğer önemli temsilcisi Thierry Balzacq da güvenlikleştirmenin başarılabilmesi için Kopenhag okulunun aktör vurgusunu geliştirmiştir. Balzacq, aktörün kapasitesinin bir sorunu hangi kavramlarla ne şekilde güvenlikleştireceğinde önemli olduğunu belirtmiştir. Ayrıca karşıdaki alıcıların aktörlerin güvenlikleştirici söylemlerine ikna olmasının ve güvenlikleştirme sürecinin geçtiği bağlamın önemini vurgulamıştır. Göçmenler örneği kullanıldığında mevcut durum sırasında herhangi bir biçimde artan güvenlik sorunları bağlamıyla göç başarılı biçimde güvenlikleştirilmektedir (Balzacq, 2005: 191-193).

1.5. GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ

Güvenlik ve göç arasındaki ilişkiyi ve göçün güvenlikleştirilmesini anlamak için her iki kavramın geçmişine bakmak gereklidir. İki büyük dünya savaşı sonrası güvenlik algısı büyük değişime uğramıştır. Özellikle Soğuk Savaş dönemi de dahil olmak üzere uzun zaman uluslararası alanı domine eden realist görüş, güvenliği gücün bir uzantısı olarak değerlendirir (Çomak, 2015: 99). Kenneth Waltz öncülüğünde gelişen neo-realist yaklaşım, yüksek ve düşük siyaset ayrımına dikkati çekerek, güvenlik ve askeri konuların yüksek siyasetin içinde yer aldığını, refah ve zenginlik gibi konuların da düşük siyasete ait olduğunu vurgulamaktadır. Bu nedenle asıl

önceliğin devletin güvenliği olması gerektiği vurgulanır (Arı, 2013: 102, 105). Fakat 60'lı yıllar sonrasında çeşitli liberal akımların ve Markist yaklaşımların getirdiği eleştiriler Soğuk Savaş sonrası oluşan yeni güvenlik anlayışının temelini oluşturmuştur. Güç ve savunmanın ardından gelen ikincil güvenlik konuları Soğuk Savaş sonrasında daha ön plana çıkmıştır. Ayrıca askeri alanlar dışında gelişen güvenlik algısı artan küreselleşmenin de etkisiyle daha da büyümüştür. Bireylerin ve toplumların güvenliklerinin temele alındığı uluslararası güvenlik yaklaşımlarıyla devletçi ve askeri güç odaklı güvenlik anlayışı değişmiştir. Enerji güvenliği, iklim değişikliği, bölgesel karışıklar ve düzensiz göç gibi sorunların uluslararası güvenlik alanında değerlendirilmesi, değişen güvenlik algısının en açık örneklerindendir (Akçadağ, 2012: 3). 1990'larla birlikte insan güvenliği kavramı küresel siyaset ve kurumlarda kendini iyice hissettirmiştir. Öyle ki 1994 yılı BM İnsani Gelişme Raporu'nda insani güvenlik kavramına yer verilmiştir ve buna yönelen tehditler yedi başlık altında özetlenmiştir. Raporda bu tehditlerin yanı sıra küresel ve sınır aşan tehditlerde en öne çıkan konu olarak göç ayrıca vurgulanmıştır. Düzensiz göç hareketleriyle ortaya çıkan kontrolsüz nüfus, ekonomik eşitsizlik ve terör olayları da insani güvenlik alanında değerlendirilmektedir (Aksu ve Turhan, 2012: 76). Yumuşak güvenlik olarak da adlandırılan yeni güvenlik yaklaşımıyla göç, devletlerin güvenliklerini tehdit edici önemli unsurlardan biri haline gelmiştir. Hem sosyolojik hem de politik olarak güvenlik ve göç arasındaki ilişkinin incelenmesi gerektiğini vurgulayan Huysmans'a göre yeni yaklaşımda tartışılması gereken ilk güvenlik çalışmalarının güvenlikleştirme haricinde göçle ilişkilendirilmesinin mümkün olup olmadığı ele alınmalıdır (Huysmans ve Squire, 2009: 12). Göçün devlet düzeyinden toplumsal alana kaymasıyla güvenlikleştirilme süreçleri hızlanmıştır. Ayrıca göç, devletin varlığına, ekonomik bütünlük ve iç işlerindeki stabiliteye bir tehdit haline gelmiştir. Göçmenler, kaynak ülkelerdeki durumlardan bir şekilde memnun olmayan gruplardır. Bu tür göçmenlerin zorunlu haller dışında ülkelerindeki gelir dağılımı, politik ya da toplumsal atmosfer gibi keyfi sebeplere dayanmasının yeni toplum içinde bir sorun oluşturabileceği gibi görüşler göçün güvenlikleştirilmesinde önemlidir.

Göçün güvenlikleştirilmesi sürecine pek çok aktör dâhildir. Devlet yetkilileri, hükümetler, ulusal ve ulusüstü güvenlik aktörler, medya ve halk bunlar arasında gösterilebilir. Toplumsal güçle siyasi gücün ilişkisi göçün güvenlikleştirilmesinin temel çerçevesini oluşturmaktadır. 80'lere kadar düzenin korunması, iç işlerinin

istikrarı ya da refah devletine yönelen tehditler ana tartışmaları oluşturmuştur. Daha sonra toplumsal güvenlikleştirmenin öne sürülmesiyle göç olgusu siyasetteki ve siyasi söylemlerdeki güvensizlik alanlarıyla yakından ilişkilendirilmiştir (Huysmans, 2006: 68-70).

Güvenlikleştirme ve göç tanımlarını birleştirerek göçün güvenlikleştirilmesi süreci belirli bir referans nesnesinin varlığına karşı göç olgusunun çok büyük bir tehdit olarak yansıtılması şeklinde gerçekleşmektedir (Huysmans, 2006: 47; von Rosen, 2019: 36). Göçün başarılı bir şekilde güvenlikleştirmesinde göçmenler, ülke sınırlarını geçmiş, toplumun kolektif yaşam biçimine tehdit oluşturan yabancılar olarak tanımlanırlar (Anderson, 2013: 47). Bu güvenlikleştirme adımları söylemlerle dilbilimsel ve söylem dışı olmak üzere çeşitli yöntemlerle yürütülür: göçmenlerin işçi pazarı üzerindeki etkileri, çeşitli varoluşsal çağrışım yapan benzetmeler, düzensiz göçmenlerin profillenmesi ya da onlar için kurulan kamplar gibi göçmenleri zararlı yabancılara benzeten görünüşte mantıklı açıklamalar gibi (von Rosen, 2019: 37). Özellikle 11 Eylül sonrası artan terör hassasiyetini de kullanarak göçmenlerle terörizm arasında stratejik bir bağlantı olduğu söylemleri en başarılı söylemlerdendir. Çeşitli aktörlerce terör ne pahasına olursa olsun önlenmesi gereken, anlamsız, öngörülemeyen ve ayrım yapmayan en riskli şiddet biçimi olarak yansıtıldığından (Sayyid, 2003), basitçe terörizm ve göçmenliği ilişkilendirerek mutlak terör tehdidi toplumun tüm kesimleri üzerine yöneltilir ve kolayca bir güvenlik sorunu haline dönüşür (Buzan ve Wæver, 2009: 267). Avrupa toplumlarında 20-30 yıldan fazladır süregelen göçün güvenlikleştirilmesi oldukça başarılı olmuş ve göçmen yönetiminin meşru yollarının yeniden tanımlanmasına yol açmıştır. Böylelikle çoğu Avrupa ülkesi göçmenlerle başa çıkmak için giderek artan aşırı önlemler kullanmak için bahane bulmuştur (Huysmans, 2006: 26, 59).

Göçün güvenlikleştirilmesindeki boyutlar düşünüldüğünde de Ewers ve Lewis (2008: 471) dört ana alanın öne çıktığını belirtmişlerdir: ekonomik, ulusal güvenlik, sosyokültürel ve siyasi yapılar. Ekonomik çerçevede göç ücretlere, iş gücüne ve refah devletine bir tehdit olarak algılanmaktadır. Ulusal güvenlikteyse tehdit edilen unsurlar ulus-devlet, sınırlar ve ülkenin iç güvenliğidir. Üçüncü olarak sosyokültürel çerçevede göç ulusal kimliklere ve nüfus dinamiklerine tehdit olarak algılanır. Son olarak siyasal çerçevede ele alındığında da göç, politik aktörler ve partilerin göç karşıtı söylemlerinden ortaya çıkan bir tehdit olarak öne çıkmaktadır.

Sonuç olarak bu kısımda, kavramlarla ve belirli kuramlarla açıklanarak göçün güvenlikle nasıl bir ilişkisi olduğu teorik seviyede ortaya konmuştur. Böylelikle ikinci bölümde düzensiz göçün Avrupa'daki güncel durumuna ilişkin bilgilerin daha kolay anlaşılması hedeflenmiştir. Ayrıca çeşitli yaklaşımlarca göçün nasıl güvenlikleştirildiğine değinilerek son kısımda vurgulanacak güncel durumun analizine altyapı hazırlanmıştır. Bir sonraki bölümdeyse Avrupa'ya yönelmiş düzensiz göç dalgasının zaman ve ülkeler bakımından kapsamı açıklanarak bu göç hareketlerinin rakamsal ve coğrafi boyutları açıklanmaya çalışılacaktır.

2. BÖLÜM

AVRUPA'YA DÜZENSİZ GÖÇÜN BÜYÜKLÜĞÜ, TARİHSEL VE COĞRAFİ YÖNLERİ

Tarihsel açıdan bakıldığında göçlerin yönü ve sebepleri çok çeşitli olsa da istikametleri hep aynı güzergâhta olmuştur: çatışma ve karışıklıkların hakim olduğu az gelişmiş bölgelerden, refah seviyesi yüksek gelişmiş dünya ülkelerine doğru. Göç, Avrupa tarihinin doğal bir parçasıdır. Göçlerin yönü bakımından Avrupa, İkinci Dünya Savaşı'na kadar göç veren bir bölgedir. 50'li yıllarda eski sömürgelerden gelen göç, 60 ve 70'li yıllarda az gelişmiş komşulardan iş gücü göçüne dönüşmüştür. Savaş sonrası ekonomik çöküntünün ve 1970'lerin kriz ortamının atlatılmasında etkili olan göçmenler, sağ partilerin bu dönemdeki başarıları nedeniyle göçmen karşıtlığıyla karşı karşıya kalsalar da aile birleşimi gibi nedenlerle göçe katkı sağlamaya devam etmişlerdir. Küresel Kuzey'in genel gelişmişlik durumu Avrupa'yı her zaman bir çekim merkezi halinde tutmuştur. Soğuk Savaş'ı takiben Yugoslavya'nın dağılmasıyla büyük bir mülteci akını, göçe insani güvenlik boyutunu kazandırmıştır. AB, bu göç dalgasının devamı sayılabilecek, 2004 yılındaki en büyük genişlemeyle yaşanan Avrupa'nın "Yahudi-Hristiyan" kimliğine uyumlu ve de "diğer" göçmenlere göre eğitimli ve donanımlı "Yeni Avrupalılardan" oluşan bir iç göç dalgasıyla karşılaşmıştır. Bu göç dalgaları, 2015 yılında en yüksek seviyesine çıkan mülteci krizinin başlangıcı olarak da gösterilebilir (Canan-Sokullu, 2019: 1-2).

Özellikle Arap Baharı ve Suriye İç Savaşı sonrasında ortaya çıkan karışıklık ve çatışmalar sonucunda yükselen göçmen ve mülteci sayıları neredeyse tüm Avrupa ülkelerinde bir baskı unsuru haline gelmiştir. Bu konu hem iç hem de uluslararası politikada çok yer tutmuştur. Tabi bu durumda 1960'lı yıllardan süregelen göç eden yabancıların zamanla oluşturduğu birikme de önemlidir. 1 Ocak 2019 tarihi itibarıyla Avrupa Birliği (*AB-28*[2]) nüfusunun 41,5 milyonu[3] AB dışındaki ülke doğumlu bireylerden oluşmaktadır. Bu durum, göçmen krizi öncesi 2014 yılına göre yüzde 20 oranında artış göstermiştir. Ayrıca AB içi göç hariç olmak üzere yabancı uyruklu sayısı toplam AB nüfusunun yüzde 5'ine denk gelmektedir. AB içi göç dahil edildiğinde bu

[2] 28 Avrupa Birliği Ülkesi

[3] 1 Ocak 2021 itibariyle bu sayı 50 milyonu aşmıştır.

oran yaklaşık olarak yüzde 8'e çıkmaktadır. 2018 yılında 2,4 milyon AB dışından göçmen gelmiş olup, toplam yabancı sayısı 21,8 milyondur. Aynı yıl AB üyesi Avrupa ülkeleri 672 binden fazla kişiye vatandaşlık hakkı tanımıştır (Eurostat, 2022). En fazla sığınmacıyı barındıran Avrupa ülkesi Almanya iken; en büyük göçmen kaynağı ülke de Suriye'dir. 126 ülkeye yayılan mültecilerin çoğunluğu (%83) komşu ya da bölge ülkelerde kalmaktadırlar. 2021 itibarıyla 3,7 milyon civarında mülteciye ev sahipliği yapan Türkiye'nin ardından Almanya 600 bin ve İsveç 114 bin üzerinde Suriyeliyle Avrupa'daki en büyük ev sahipleridir. Fakat bu göç olgusu sadece Avrupa özelinde değil tüm dünyada büyük bir sorun teşkil etmektedir. BMMYK'nin verilerine göre 2020 yılına kadar yaklaşık 83 milyon kişi çeşitli sebeplerden ötürü yerlerinden edilmiş; ülkeleri içinde ve/veya dışında göçe zorlanmıştır. Arap Baharından önce düşme eğilimindeki yer değiştirmek zorunda kalan kişi sayısı, olayları takip eden 2012-2015 yılları arasında art arda en büyük artışları yaşamıştır.

Tablo 3: *Dünyada Yer Değiştirmek Zorunda Bırakılan Kişi Sayıları*

Yıl	Kişi Sayısı (milyon)	Artış Oranı
2010	41,1	-2%
2011	38,5	-6%
2012	42,7	11%
2013	51,2	20%
2014	59,2	16%
2015	65,1	10%
2016	65,5	1%
2017	68,5	5%
2018	70,8	3%
2019	79,5	12%
2020	82,4	4%

Kaynak: (UNHCR, 2021)

Son dönem olarak kastedilen Arap Baharından günümüze kadar oluşan düzensiz göçün ortaya çıkardığı güvenlik boyutunu anlamak için çok boyutlu bir yaklaşım gereklidir. Bu bölümde Avrupa'daki düzensiz göç hareketleri tarihsel, rakamsal ve coğrafi boyutlardan değerlendirilecek ve genel durum ortaya konacaktır. Böylelikle düzensiz göçün çeşitli boyutları açıklanarak son bölümde ortaya konacak olan güvenlik boyutunun altyapısı oluşturulacaktır.

2.1. DÜZENSİZ GÖÇÜN TARİHSEL BOYUTU

Geçerli bir vizeleri olmayan düzensiz göçmenlerin amacı, ne kadar tehlikeli de olsa en kısa yoldan Avrupa'nın herhangi bir ülkesine ulaşarak iltica için başvurmak ve mülteci statüsüne kavuşabilmektir. Böylelikle düzensiz göçmenlikten kurtularak koruma altına alınırlar ve belli haklar elde ederler. Fakat bazı göçmenler başvurunun ardından sonucunu beklemeden diğer ülkelere geçerek düzensiz göçmen statüsüne geçebilmektedir. Çeşitli sebepleri ve motivasyonları bulunsa da düzensiz göçmenlerin çoğunluğunun insani dürtülerle savaştan ve çatışmalardan kaçarak hayatta kalmaya çalıştıkları göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle ilk olarak komşu ülkelere gitmektedirler. Daha sonra kendileri ve/veya ailelerinin gelecek kaygıları ve daha iyi yaşam koşulları gibi sebeplerde son adresleri genellikle Avrupa ülkeleri olmaktadır.

Avrupa'ya yönelik düzensiz göç hareketleri tarihsel olarak genellikle savaş öncesi ya da koloni göç dönemi, işçi göçü dönemi ve modern göç dönemi olarak öne çıkan üç kısımda incelenmektedir. Literatürdeki ayrımlardan farklı olarak bu çalışmada son dönem olarak kastedilen son 10-15 yıldan öncesi AB'de düzensiz göçün ortaya çıkış süreci olarak tanımlanmaktadır. Bu tarihlerden önce ortaya çıkan güvenlik endişeleri görece düşük seviyedeyken, mülteci krizleriyle topyekün güvenlikleştirici yaklaşımın ortaya çıkıp siyasi ve sosyal alanlardaki artan etkisi nedeniyle bu şekilde ayrım yapılmıştır. Son dönem, kendi içinde AB göç krizinin en yoğun yaşandığı 2011-2017 arası göçmen krizinin tepe noktası ve 2017 sonrası değişen güvenlik algıları nedeniyle göç krizinin sönmesi olarak iki kısımda ele alınmıştır.

2.1.1. Avrupa'da Düzensiz Göçün Ortaya Çıkışı

Klasik yaklaşımlarda düzensiz göçün tarihsel ilk kısmı Avrupa göç tarihinin önemli bir parçası olan sömürgeciliğin etkisiyle emek ve işçi göçünün atası olan köle ticaretinden, işçi göçlerine kadar geçen zamandır. Savaş sonrası dekolonizasyonun yükselmesi ve sömürgelerden gelen göçün azalması bugünkü pek çok yapısal soruna kaynak oluşturan düzensiz göçün ikinci kısmına evirilmiştir. Bu dönemde eski kolonilerden yoğun biçimde yaşanan göçün yerine İkinci Dünya Savaşı sonrası

ekonomilerini canlandırmak isteyen Avrupa ülkelerinin işçi açıklarını kapatmak için yürüttükleri açık kapı politikası[4] *(Open Door Policy)* sonucu gerçekleşen işçi göçü ön plana çıkmaya başlamıştır. 70'li yıllara kadar bu işçi göçmenler, ülkeler için büyük bir artı değer haline gelmişlerdir. Bu yıllarda başlayan ekonomik durgunluk ve 1973 Petrol Krizi'yle açık kapı politikası son bulmuştur. Avrupa ülkeleri birer birer işçi alımlarını yavaşlatmış, hatta sona erdirmeye çalışmıştır. Yıllık kotalar, iç piyasalarda iş talebinde kısıtlamalar ve mevcut işçilerle göçmenlerin ülkelerine geri dönmelerini özendirici politikalar hayata geçirilmiştir. Bu politikalar belirli derecede işçi göçünü durdursa da aile birleşimleri yoluyla işçi ve göçmen sayısı daha da artmıştır. Bu nedenle Avrupa ülkelerinin hükümetlerarası iş birliği mekanizmaları oluşturması ulusüstü düzeyde politize edilmiş bir göç hareketinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Tarihsel olarak son kısımda da diğer alanlarda devam eden ortalıkların meydana getirdiği Avrupa Birliği'ne yönelik düzensiz göç hareketleri öne çıkmaktadır. Bu yıllarda Sovyetler Birliği'nin yıkılması nedeniyle oluşan siyasal ve toplumsal sorunlar pek çok insanı daha stabil olan Batı Avrupa'ya yasadışı yollarla düzensiz göçe yöneltmiştir. Bu göçmenlerin büyük bir kısmı komşu Doğu ve Orta Avrupa ülkelerine geçmişlerdir. AB'nin en büyük çaplı genişlemesi olan 2004 yılı ve takip eden yıllardaki genişlemelerle, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerindeki düzensiz göçmenlerin de Birliğe dahil olması sağlanmıştır. Ayrıca bu yeni katılan ülkelerdeki insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı meseleleri de Avrupa'nın ana konularından biri haline gelmeye başlamıştır (Gençler, 2005: 176-177; Şemşit ve Çelik, 2019: 284-285).

2.1.2. Avrupa'da Göç Krizinin En Yoğun Dönemi

Avrupa'daki sığınmacı krizini sadece yoğun göçün yaşandığı 2015 sonrasıyla sınırlamak krizin boyutunu anlamak için yetersiz olacaktır. Asıl olarak krizin başlangıcı AB'nin dış sınırlarındaki yasadışı sınır geçişlerinde meydana gelen yüzde

[4] Devletlerin kendi toprakları üzerinde başka devletlere ve bireylere serbestçe ticaret yapma hakkı tanımasıdır. 19 yy'da ABD ve Batılı ülkelerin Çin'deki çıkarlarını korumak için geliştirdiği uygulamalar olarak ortaya çıksa da zaman içinde tüm dünyada bireylere serbestçe dolaşım hakkı verilmesi ve ticaret kolaylaştırıcı politikaların geneli olarak evirilmiştir.

40 oranındaki ani artışla olduğu söylenebilir (Frontex, 2013: 12). Fakat bu dönemin Avrupa için en zor geçen dönem olduğu söylenemez. Gerek güvenlik gerekse de insani boyutta ortaya çıkan pek çok zafiyet Avrupa ülkelerinde çeşitli değişimlere neden olmuştur.

Bölgelerinde en çok göçü alan Libya ve Mısır gibi ülkelerdeki gidişatı tersine çeviren Arap Baharı, Arap ülkelerindeki yaygın işsizlik, enflasyon, yolsuzluk ve siyasi yozlaşma, ifade özgürlüğü ve kişisel haklarının kısıtlanması ve kötü yaşam koşulları gibi daha pek çok nedenin birleşimiyle 2010 yılı sonunda ortaya çıkıp 18 ülkeye yayılan karmaşık bir isyan sürecidir (Dinç, 2018: 2). Daha sonra BM, AB ve NATO gibi uluslararası tarafların da dahil olduğu bu karışıklık ve çatışmalar çoğu Arap ülkesinde büyük değişimler yaratmasa da çıkış noktası Tunus'ta ve uzun süredir Hüsnü Mübarek yönetimindeki Mısır'da büyük değişimlere yol açmıştır. 2011 yılındaki ani göçmen artışının arkasındaki sebep de bu halk hareketleridir. Olayların başlamasıyla Tunus ve Libya, İtalya'ya gitmeye çalışan kaçaklar ve mültecilerin ana çıkış noktası haline gelmiştir. 2011 yılının ilk dokuz ayında İtalya'ya yasadışı yollarla denizden ulaşan kişi sayısı bir önceki yılın 8 katına çıkarak 42.807 olmuştur. Tabi buradaki durumu kendi avantajlarına kullanarak Avrupa'ya geçmeye çalışan Sahraaltı Afrika ülkelerinden gelen düzensiz göçmenlerin sayısında da artışa neden olmuştur. Arap Baharı'nın yeni rota açmasından öte halihazırdaki düzensiz göç yollarını değiştirdiği söylenebilir (Fargues ve Fandrich, 2012: 2-4).

Arap Baharı protestoları her ülkenin sahip olduğu iç dinamiklere göre farklı biçimde şekillenmiştir. Bu durum sivilleri yerlerinden etmiş ve göçmen krizinin derinleşmesine yol açmıştır. Bazı ülkelerde seçimler gerçekleşip hükümetler görevlendirilse de bölgede ortaya çıkan IŞİD tehdidiyle artan siyaset ve güvenlik boşlukları günümüze kadar süren pek çok iç savaşı meydana getirmiştir. Böylelikle göçmen krizine önemli bir katkı da bu bölgeden yıllar içinde kaçmak zorunda kalan mültecilerden gelmiştir. Mülteci krizinin en büyük kaynağı olarak gösterilen Suriye'deki karışıklık, diğer Arap Baharı ülkelerine benzer biçimde Beşar Esad'ın, kendisini devirmeyi amaçlayan gösterilerde eylemcileri öldürttüğü suçlamarıyla başlamıştır. Ülke çapına yayılan gösterilerin çok büyüyerek isyancı birliklere dönüşmesiyle bu durum asimetrik bir savaş halini almıştır. IŞİD ve El-Nusra örgütleri de bu boşluktan yararlanarak kendi hakimiyet alanlarını kurmaya başlamışlar ve bölgedeki etnik nüfus üzerinde büyük baskılar oluşturarak pek çok insanı yerlerinden

etmişlerdir. Bazı Dürzi, Süryani, Kürt ve Türkmen grupların yanı sıra bölgedeki egemenlik yarışının bir parçası olarak Rusya, ABD, İran, İsrail ve Türkiye gibi dış güçler de Suriye'deki savaşa taraf ya da müdahil olmuşlardır ("Syria", 2016). Ayrıca hem rejimin hem de yabancı güçlerin Suriye'de etnik bir temizlik yapmak istediği gibi iddialar, IŞİD'in yarattığı korku ve savaşın yıkıcılığı birleşerek Suriye İç Savaşı'nı tarihin en büyük insanı dramlarından birine dönüşmüştür. Nüfusun üçte birinin yer değiştirmesi ve yaklaşık 7 milyon insanın ülkelerini terk etmek zorunda kalmasıyla göç krizi günümüzdeki halini almıştır.

2011 sonrasında giderek artan göç akınları Avrupa'da kademeli bir uyanışı tetiklemiştir. Bu uyanış Avrupa'da hem devletler hem de toplum gözünde göçle alakalı kavramlardaki algı ve farkındalığı artırmıştır. Daha önceleri Avrupa'ya yönelen düzensiz göç artık bir göç krizi ve sonrasında da mülteci krizi haline dönüşmüştür. Arap Baharını takiben AB, güneydeki komşularını hedefleyen "Avrupa Komşuluk Politikası"nın[5] güncellenmiş hali olarak kabul edilen "Demokrasi ve Refah için Güney Akdeniz ile Ortaklık Belgesi"ni[6] yayınlayarak ilgili ülkelerden gelen düzensiz göçmen akınına karşı sınırlarını korumaya yönelmiştir. Bu belgenin karşılıklı ağların kurulması ve iş birliğinin artırılması yönündeki hedefleri bakımından Avrupa Komşuluk Politikası'na göre daha realist hedefler sunduğu söylenmektedir (Seeberg, 2013: 173).

Düzensiz göç denildiğinde takip edilmesi ve hesaplanması oldukça zor bir istatistik ortaya çıkmaktadır. Çünkü düzensiz statüdeki göçmenlerin çoğunluğu yasadışı yollardan ülkelere giriş yapmaya çalışmaktadırlar. Bu nedenle Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Dış Sınırlarının Yönetimi için Operasyonel İşbirliği Ajansı *FRONTEX*, Avrupa Birliği'nin dış sınırlarındaki düzensiz geçişleri takip etmek ve önlemek amacıyla oluşturulmuştur. Arap Baharı'nın başladığı 2011 yılında Frontex tarafından Avrupa'ya yaklaşık 141 bin düzensiz göçmenin geçiş yaptığı bildirilmiştir. Düzensiz geçişler, 2012 yılında yüzde 50 azalmış, önceki yıldan daha aşağıda, 72 bin seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu azalış asıl olarak kıtanın sınırlarında gerçekleşen dinamiklerden kaynaklanmaktadır. Bu ani artışın ardından düzensiz göç dalgasının bir nebze gevşemesinde etkili olan şey, Avrupa'nın en gözde sınırı Türkiye-Yunanistan

[5] *The European Neighbourhood Policy (ENP*). Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. https://www.euneighbours.eu/en/policy/european-neighbourhood-policy-enp

[6] *Partnership for Democracy and Prosperity with the Southern Mediterranean*

hattında artırılan önlemlerdir (Stevis, 2013). Doğu Akdeniz rotasındaki sıkılaşan sınır önlemleri nedeniyle düzensiz göç hareketleri yön değiştirerek Orta Akdeniz'e kaymış ve yüzde 50 oranında artışla 107 bin seviyesine çıkmıştır. Dünya çapında ve Avrupa toplumlarında ortaya çıkan sorumlulukları dile getiren AB Ticaret Komiseri De Gucht, Avrupa'da ortaya çıkan duygusal tepkiyi göz önünde bulundurarak, gelen göçmenleri gelecekte bunun gibi felaketlerden kaçınmak için herkesi eyleme çağıran bir koroya benzetmiştir. Fakat Avrupa'nın içinde bulunduğu görüş ayrılıklarını vurgulayan, dönemin Litvanya Cumhurbaşkanı ve AB Konseyi Başkanı Dalia Girybauskaite Avrupa'nın alabildiği kadar mülteciyle dolmasına hazır olmadığına vurgu yapmıştır (Pawlak ve Croft, 2013).

Libya'dan hareket eden ve çoğunluğu Eritreli düzensiz göçmenlerin yer aldığı kaçak bir teknenin İtalya'nın Lampedusa yakınlarında alabora olması ve gemideki 500 yolcudan 366'sının hayatını kaybetmesiyle "göç krizi" 2013 yılında Avrupa'nın asıl gündemine oturmuştur. Krizin öncesinde özellikle İtalya'yı etkileyen düzensiz göç artık bir insani kriz olarak bütün Avrupa'ya ve uluslararası topluma yayılmaya başlamıştır ("Lampedusa Follow Up", 2013).

IOM vergilerine göre 2014 yılında yaklaşık 3 bin kişi Avrupa'ya göç etmek isterken Akdeniz'de ölmüş ya da kaybolmuştur. Bu rakam aynı yıl tüm dünyadaki göçmen kayıplarının yüzde 75'ine denk gelmektedir. 2000 yılından bu yana bakıldığındaysa bu sayının yaklaşık 22 bin olduğu tahmin edilmektedir (IOM, 2014). Frontex (2015: 57,59) verilerine göre 283 bin düzensiz göçmen 2014 yılında Avrupa'ya ulaşmıştır. Bu göçmenlerin çoğunluğunu Suriyeli, Somalili, Afgan ve Eritreliler oluşturmaktadır. Üç ana Akdeniz geçiş rotasını kullanan 220 bin göçmenin sayısı bir önceki yıla göre yüzde 266 oranında artış göstermiştir. Çoğunluğu Libya üzerinden İtalya'ya (170 bin), bir kısmı Türkiye üzerinden Yunanistan topraklarına (50 bin) ulaşmıştır. İtalya'da iltica başvurusu yapanların sayısı 62 bin kadarken geri kalan göçmenler Kuzey Avrupa'ya özellikle Almanya ve İsveç'e yönelmişlerdir (UNHCR, 2015: 14).

2015 yılına gelindiğinde Eurostat (2022) verilerine göre 1,3 milyon mülteci, Avrupa'ya ulaşıp sığınma talebinde bulunarak kıtanın düzensiz göçmen sayısındaki en büyük artışı meydana getirmiştir. Bu 1992'de Sovyetler Birliği'nin dağılmasında ve Demir Perde'nin düşüşünde yaşanan göç dalgasının (697 bin) neredeyse iki katı, mülteci krizinin başlangıcındaki 2011 yılı sayılarının neredeyse 4 katı kadardır (Pew

Research Center, 2016a: 4). AB'nin dış sınırlarında 1,8 milyon civarında yasadışı geçiş tespit edilmiştir (Frontex, 2016: 14)[7] . Göç dalgasının yüzde 97'si deniz yoluyla, yüzde 3'ü isi kara yoluyla gerçekleşmiştir. Yunanistan (816.752) ve İtalya (150.317) deniz yoluyla gelen düzensiz göçmenlerin çoğunluğunu alan ülkelerdir. Gelen mültecilerin yaklaşık yarısı Suriyeli, yüzde 20'si Afgan ve yüzde 7'si de Iraklıdır. IOM verilerine göre yaklaşık 3.700 göçmen bu yolculukta hayatını kaybetmiş ya da kaybolmuştur (IOM, 2016). Yaklaşık 12 milyon yabancı doğumlu yerleşikle, ABD'den sonra uluslararası göçün dünyadaki en popüler ikinci hedefi olan Almanya, 2015 yılında tarihi seviyeye çıkan düzensiz göçmenlerin en çok ilk sığınma başvurusunu[8] *(first time asylum application)* talep ettikleri ülke olmuştur. Almanya'yı Macaristan, İsveç, Avusturya, İtalya ve Fransa izlemiştir. Ada ülkesi Birleşik Krallık, Kıta Avrupası'ndaki ülkelere göre oldukça düşük başvuru alırken, Avrupa'nın güney sınır ülkeleri ve göçmenlerin ilk giriş noktaları İspanya ve Yunanistan çok az ilk sığınma başvurusu almıştır (Eurostat, 2022). Geriye kalan 18 Avrupa ülkesininse toplam sığınma başvurusunun sadece yaklaşık yüzde 5'ini alması dikkat çekmektedir.

Tablo 4: *2015 Yılında Avrupa'daki İlk Defa Sığınma Başvurusu Sayıları*

	Başvuru Sayısı	*Toplam Başvuruya Oranı*
Almanya	476.510	37,1%
Macaristan	177.135	13,8%
İsveç	162.450	12,7%
Avusturya	88.500	6,9%
İtalya	83.540	6,5%
Fransa	76.165	5,9%
Hollanda	44.970	3,5%
Birleşik Krallık	40.160	3,5%
İspanya	14.780	3,1%
Yunanistan	13.205	1,2%
Diğer	60.619	4,7%

Kaynak: *Eurostat (2022) verileri kullanılarak oluşturulmuştur.*

[7] Eurostat ve Frontex verilerinde oluşan fark Batı Balkan rotasını kullanan daha önce ulaştıkları Yunanistan'ın ardından tekrar Macaristan ve Hırvatistan üzerinden AB sınırlarına giriş yapan göçmenlerin iki kere sayılmış olabileceğinden oluşmaktadır (Frontex, 2016).

[8] Avrupa Birliği ülkelerinden birine ulaşan ve uluslararası koruma için o ülkede (AB nezdinde) ilk defa başvuru yapan mültecilerin herhangi başka bir üye ülkede mükerrer başvuru yapmamaları için ve uluslararası koruma isteğiyle ne kadar kişinin geldiğini daha net yansıtması amacıyla Eurostat tarafından ortaya koyulmuş kavramdır.

2015 yılında sığınmacı yoğunluğuna bakıldığında hedef ülkelerdeki her yüz bin kişi içinde sığınmacı oranı bariz farklarla en çok Macaristan (1.770), İsveç (1.600) ve Avusturya'dadır (1.000). Bu ülkeler göç akınını en akut hisseden Avrupa ülkeleri olmuştur. Fakat sığınma başvurularında genel Avrupa ortalamasını (250) ikiye katlayan Finlandiya (590), Norveç (590) ve Almanya (540) görüleceği üzere en fazla sığınma talebini almıştır. Aynı yıl Fransa (110) ve Birleşik Krallık (60) sığınmacı oranında olduğu gibi sığınma başvurularında da oldukça düşük rakamlarda kalmıştır (Pew Research Center, 2016a: 21).

2016 yılı da Avrupa için mülteci krizi çerçevesinde çok hareketli geçen bir yıl olmuştur. Bir önceki yıla göre Avrupa'ya ulaşan göçmen sayısı azalmış ve 370 bin civarında gerçekleşmiştir. Daha önce olduğu gibi düzensiz göçlerin büyük çoğunluğu deniz rotalarından gelmiştir. Yunanistan (173 bin) ve İtalya (167 bin) ana giriş noktası olmaya devam etmektedir. Göçmenlerin geldikleri başlıca ülkeler Suriye, Afganistan, Nijerya, Pakistan, Irak ve Eritre'dir. Batı Balkanlar üzerinden giden 75.500 kadar göçmen Macaristan ve diğer ülkelerin sınırlarını kapatmaları nedeniyle Orta ve Batı Avrupa rotalarında ilerleyememiş ve Yunanistan'da ve Balkan ülkelerinde mahsur kalmışlardır. Bu yıl Akdeniz'i geçmeye çalışan 4.700'e yakın göçmen kaybolmuş ya da hayatını kaybetmiştir. Bir önceki yıla göre göçmen sayısında büyük düşüş yaşansa da ölümler bir önceki yıla göre yüzde 20'den fazla artış göstermiştir. Bu artışta etkili olan en önemli olaylardan biri, Libya ve İtalya arasında büyük bir mülteci gemisinin batmasıyla 500 düzensiz göçmenin hayatını kaybetmiş olmasıdır (Raghavan, 2016). Fakat bu olay tam olarak doğrulanamadığı için Lampedusa faciası kadar ses getirmemiştir.

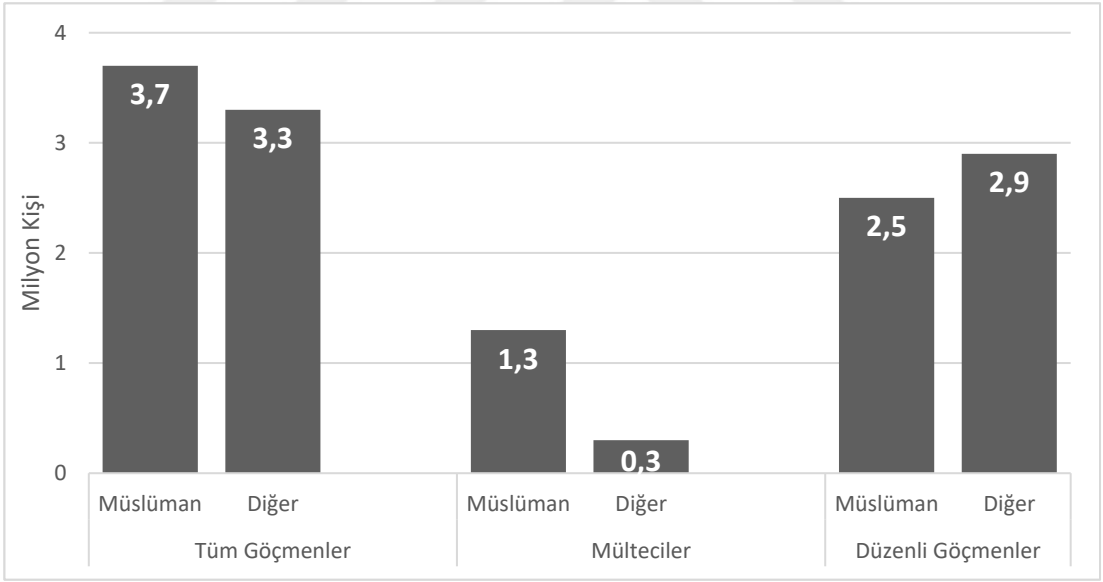
2015 ve 2016 yıllarında en tepe noktasına ulaşan düzensiz göçmen sayısı, Avrupa toplumlarında rahatsızlıklar yaratmıştır ve AB'nin göçmen krizi yönetimi pek çok ülke kamuoyunca onaylanmamıştır. Bu görüşler, AB ile Türkiye arasında kurulan antlaşma için önemli bir taban hazırlamıştır (Pew Research Center, 2016c). 2016 sonunda Avrupa'ya ulaşan düzensiz göçmen sayısındaki önemli azalış, AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşması'nın[9] etkili bir sonuç getirdiğini göstermektedir. Yunanistan üstünden gerçekleşen göçlerde direk etkileri görülen anlaşma, göçmenleri rotalarını değiştirmeye zorlamıştır.

[9] Daha detaylı bilgi ve tam metin için bkz. https://www.avrupa.info.tr/tr/geri-kabul-anlasmasi-6895

Eurostat verilerindeyse ilk defa sığınma başvurularının 2015 yılındakine yakın olduğu görülmektedir. Toplam göçmen sayısındaki önemli azalışa rağmen bu sayının aynı kalmasındaki ana nedenlerden birisi düzensiz göçmenlerin Avrupa'ya ulaşmalarıyla sığınma başvurusu yapmaları arasındaki zaman farkındandır (Thomas, 2017). Diğer bir neden de ilk defa sığınma başvuru sistemine rağmen göçmenlerin yasadışı olarak yer değiştirip başka ülkelerde ikinci kez başvurmuş olabilecekleridir.

2010-2016 yılları arasında Avrupa'daki Müslüman nüfus diğer kesimlere göre daha büyük net artış yaşamıştır. Bunda doğum ve evlilik gibi doğal nedenlerden gelen yaklaşık 2,9 milyonunun üstündeki artışa ek, net göçten gelen 3,5 milyonun üzerindeki göçmen sayısı önemlidir. Aynı yıl ölüm ve Avrupa'dan göç etme gibi nedenlerle yaşanan Müslüman nüfus azalışıysa sadece160 bin kişi civarındadır. Buna karşın benzer nedenlerle Müslüman olmayan nüfustaki azalışın 1,7 milyon seviyesinde olmasından ötürü Avrupa'nın göçmen ve Müslüman istilası altında olduğuna yönelik eleştirilerde büyük artışa sebep olmuştur (Pew Research Center, 2017).

Şekil 2: *Avrupa'ya Gelen Müslüman Göçmenlerin Dağılımı 2010-2016*

Kaynak: (Pew Research Center, 2017)

Avrupa'daki popülist ve yerlici *(nativist)* politikacı ve politikaların yükselmesiyle göçmen krizine karşı insani yaklaşımdan ziyade daha korumacı yaklaşımların öncelendiği dönem olan 2017, önceki iki yıldaki tarihi sayılardan sonra göçmen krizindeki hafiflemenin başladığı yıl olarak görülebilir. Suriye Krizi nedeniyle yerlerinden olanların sayısı artmaya devam etmişse de Avrupa'ya ulaşan göçmen

dalgasında azalma görülmüştür. BMMYK verilerine göre 2017 yılında bir önceki yıla göre yüzde 50'den fazla azalışla 178.500 düzensiz göçmen Avrupa'ya ulaşmayı başarmıştır. Türkiye ile yapılan anlaşmanın etkisiyle göçmenler Orta Akdeniz rotasını daha çok kullanarak Libya'dan İtalya'ya geçmişlerdir. İtalya bu dönemde Akdeniz'deki geçişlerin üçte ikisinden fazlasını karşılayan ülke olmuştur. AB'nin güney sınır ülkeleri İspanya ve Yunanistan'ın 4 katı kadar fazla düzensiz göçmen İtalya üzerinden Avrupa ülkelerine ulaşmıştır. Geçen yıllarda ana göçmen grubu olan Suriyeliler, 2017'de Avrupa'ya ulaşan tüm düzensiz göçmenlerin yüzde 10'unu (17.500) oluştururken, Nijeryalı göçmenlerin sayısı ilk defa Suriyelileri geçmiştir. 31 Aralık itibarıyla Akdeniz'i geçmeye çalışırken hayatını kaybeden ya da kaybolan göçmen sayısının da 3.100 civarında olduğu tahmin edilmektedir (UNHCR, 2018: 10-16). BM verilerine paralel olarak Frontex (2018: 8, 16) 2017 yılında 204 bin kaçak geçiş tespit etmiştir. Bu, 2016 yılına göre yüzde 60; 2015 yılına göre yüzde 90 oranında düşüş olduğunu göstermektedir. Sığınma başvurularında da diğer sayılara benzer biçimde büyük düşüş görülmüştür. 2017'de gerçekleştirilen 712 bin sığınma başvurusunun çoğunda üç Avrupa ülkesi Almanya (222 bin), İtalya (128 bin), Fransa'dan (99 bin) talep edilmiştir (Eurostat, 2022). Bu yıl da yeniden yerleştirilme kapsamında göçmenlerin yarıdan fazlasını üç Avrupa ülkesi Almanya (%31) ve Fransa (%15) ve İsveç (%9) kabul etmiştir (IOM, 2017: 2). Önceki yıllardaki Avrupa ülkeleri arasındaki göçmen paylaşımındaki adaletsizliğin devam ettiği görülmektedir. Bu durumda etkili olan popülist söylemler ve sağ partiler Avrupa genelinde yükselmekte ve pek çok ülkede göçmen karşıtı politikalarını daha fazla dile getirmektedirler. Bu da oldukça azalan sayılarda göçmen kabul edilmesine neden olmuştur. Üç ülke yeniden yerleştirmede büyük yükü çekerken geriye kalan 25 AB ülkesi yüzde 45'lik yeniden yerleştirilen göçmen konusunda oldukça isteksiz davranmışlardır.

PEW Araştırma Merkezinin (2019: 4) raporuna göre 2017 yılı itibarıyla Avrupa'da yaklaşık 3,9 milyon ila 4,8 milyon yasadışı bulunan göçmen olduğunu tahmin edilmektedir. Avrupa nüfusunun yaklaşık yüzde birini oluşturan düzensiz göçmenlerin yarıya yakını Avrupa'nın en gelişmiş iki ekonomisi Almanya ve Birleşik Krallık'ta bulunmaktadır. İtalya ve Fransa'daki göçmenler de dahil edildiğinde bu dört Avrupa ülkesi tüm Avrupa'daki yasadışı göçmenlerin yüzde 70'ten fazlasını barındırmaktadır.

2017 yılında da Avrupa Birliği düzensiz göç akınını kontrol edebilmek ve yükünü hafifletmek için hem kaynak hem transit ülkeler Libya ve Türkiye'yle ikili anlaşmalar yapma politikasına devam etmiştir. Uluslararası Af Örgütü'nün raporuna göre Avrupa'ya ulaşan mülteci sayısı 2017 yılında bir yıl öncesine göre yüzde 50'den fazla düşüş yaşamıştır. [10] Alınan güvenlik önlemleri düzensiz göçmen sayılarını azaltsa da ilerleyen yıllarda yeni ve daha ölümcül göç rotalarının oluşmasına neden olmuştur (Amnesty International, 2018: 18).

2.1.3. Avrupa Göç Krizinin Sönmesi

Göç krizinin artık hem ülkelerin gündeminde kalma oranı hem de göçmen sayıları açısından 2018 yılında bir önceki yıl itibarıyla ilk kez yaşanan düşüşün devam ettiği görülmektedir. Takip eden yıllardaki pandemi, ekonomi ve savaş gibi gündemi değiştirici nedenlerden ötürü göç krizinin sönmeye başladığı söylenebilir. Bu yıl içinde IOM verilerine göre yaklaşık 144 bin düzensiz göçmen Avrupa topraklarına ulaşmıştır. Orta (25 bin) ve Batı Akdeniz (60 bin) ana düzensiz göçmen rotaları olmaya devam etmiştir. Libya'yla AB arasında artan iş birliği nedeniyle Orta Akdeniz rotasındaki geçişler azalmıştır. Bu sene popülist (5 Yıldız Hareketi *[Five Star Movement*] ve Lig Partisi *[Lega Nord]*) bir koalisyonu hükümetinin iktidara gelmesiyle İtalya sert politikalara yönelmiştir. İtalya göçmenlere yönelik kurtarma botlarını kıyılarına kabul etmeyerek yasadışı göçmen sayısında büyük azalışlar sağlasa da komşu İspanya'ya varışların iki yıl üst üste ikiye katlandığı rapor edilmiştir ("Migrant Crisis", 2019). Böylelikle hareketliliğin Batı Akdeniz rotasına kaydığı söylenebilir. Doğu Akdeniz rotasında yaklaşık 52 bin göçmen geçiş yapmıştır. Göçmenlerin geldikleri ülkeler incelendiğinde Sahraaltı ve Kuzey Afrika ülkeleri göçmenlerin çoğunluğunun kaynağıdır. Fakat Suriyeli ve Iraklı göçmenler halen Doğu Akdeniz rotasında daha fazla yer almaktadırlar. 2017'de sınırların kapatılması ve çeşitli olaylarla gündeme gelen Batı Balkan rotasında çok büyük düşüş görülmüştür (Bierbach, 2019; MacGregor, 2019). Yine de sığınma başvurusu sayısında çok düşüş

[10] Uluslararası Af Örgütü Raporu Avrupa'ya ulaşan 2017 yılı mülteci sayısı 171.332, 2016 yılı mülteci sayısı 362.753. Bu rakamlar FRONTEX verilerine göre 2016 – 511 bin, 2017 – 205 bin yasadışı geçiş tespiti şeklindedir.

olmamıştır. Toplam 664 bin sığınma başvurusunun yarısını önceki yıllarda da en üst sıralarda olan iki ülke, Almanya (185 bin) ve Fransa (138 bin) almıştır. 2015 yılıyla karşılaştırıldığında en büyük başvuru düşüşü neredeyse yüzde 99 farkla Macaristan'dadır (2015-177 bin, 2018-670) (Eurostat, 2022). Frontex verilerine göre de toplam yasadışı geçiş sayısı 149 bindir. Bu tehlikeli yolculukta değişen politik iklim nedeniyle Akdeniz rotasının daha zorlu bir hal aldığı ve 2018 yılında 2.200'den fazla kişinin geçiş yapmak istersen öldüğü ya da kaybolduğu raporlara yansımıştır (Frontex, 2019: 9; IOM, 2020: 32). 2015 yılından beri en büyük düşüşlerin görüldüğü bu yıl çoğu Avrupa ülkesi için umut verici olmuştur.

2019 yılında yaklaşık 141 bin düzensiz göçmen Avrupa sınırlarına ulaşmıştır. Bir önceki yıla göre küçük bir artışla karadan gelen düzensiz göçmen sayısı artmış olsa da geçişlerin çoğunluğu yine Akdeniz rotaları üzerinden gerçekleşmiştir. Çok kullanılan Batı Akdeniz (24.759) ve Orta Akdeniz (14.500) rotalarında önemli düşüşler görülmüşse de Doğu Akdeniz rotasıyla Türkiye'den Yunanistan'a ulaşan göçmen sayısı ikiye katlanmıştır. Yunan Adaları, AB-Türkiye anlaşmasından bu yana en fazla göçmen sayılarını tekrar görmüştür. Bu dönemde özellikle İtalyan İçişleri Bakanı Matteo Salvini ile aralarındaki anlaşmazlıkla gündeme gelen Almanya merkezli özel arama ve kurtarma kuruluşu Sea Watch'ın gemilerinden birinin kaptanı Carola Rackere'nin tutuklanması ön plana çıkmıştır. Kaptan Rachere, kurtardığı 40 göçmenle Lampedusa limanına demirlemesi sonucu "savaş suçu" işlemekle itham edilmiştir. Kısa bir süre sonra İtalyan hakimleri tarafından bir kaptanın hayat kurtararak yasalara aykırı herhangi bir harekette bulunmadığı gerekçesiyle Rachere salınmışsa da, Sea Watch ve Salvini uzunca bir süre İtalyan kamuoyunu meşgul etmiştir. En ölümcül olma özelliğini devam ettiren Akdeniz rotalarında, dünya çapındaki 3 bin göçmen ölümünün üçte birinden fazlası (1.246) gerçekleşmiştir. Fakat bu rakam 2014'ten beri Akdeniz'de görülen en az vaka sayısıdır. Avrupa sınırları içinde gerçekleşen düzensiz göçmen kayıplarındaysa tam tersine artış gözlenmiştir (2018: 116; 2017: 97; 2016: 60; 2015: 135). Geçmiş yıllarda yaşanan sınır kapatma, geri itme ve artan sınır kontrolleri gibi devam eden muameleler nedeniyle Balkanlar'da 200 bin kadar göçmen uzunca bir süre Hırvatistan, Macaristan, Bosna Hersek ve Sırbistan sınırlarında mahsur kalmışlardır (Bierbach, 2019; Frontex, 2019).

2019 yılında da Avrupa ülkeleri arasında sığınma hakkı başvurularında en üst sıradaki ülkeler değişmemiştir; bu ülkeler sırasıyla Almanya (165 bin), Fransa (151

bin), İspanya (117 bin), Yunanistan (77 bin), Birleşik Krallık (46 bin) ve İtalya'dır (43 bin). Burada dikkat çeken Almanya'nın önceki yıllarda diğer tüm ülkelerden kat ve kat fazla başvuru alırken, sığınma başvurularının 2014'ten beri en düşük seviyeye gelmiş olmasıdır. Ayrıca İspanya neredeyse iki kat artışla tarihinin en fazla başvurusunu almıştır (Eurostat, 2022). Bunun arkasında Afrika ya da Orta Doğu değil Güney Amerikalı mültecilerin artışı yatmaktadır. Üçte birini Venezüelalı sığınmacıların oluşturduğu başvuruculaların yüzde 75'inden fazlasını Güney Amerika kökenliler (Kolombiya, Honduras, Nikaragua, El Salvador ve Peru) oluşturmaktadır. İspanya'nın bazı Latin Amerika ülkelerine uyguladığı esnek vize programının da bu duruma katkısı olduğu değerlendirilmektedir. Sığınma başvurularının kabul edilme oranlarına bakıldığında İspanya'nın AB ortalaması yüzde 30'dan çok düşük bir seviyede Macaristan'la aynı düzeyde (%5) olduğu görülmektedir. Fakat 2019 seçimlerinde başa gelen yeni hükümet, göçmenlik yasalarını ve kurallarını sıkılaştırıcı düzenlemeler yaparak bu sayıların tekrarlanmasının önüne geçmek için halen çalışmalar yürütmektedir (Martin, 2020). Dublin-III düzenlemesi (bkz. s. 48) kapsamında en fazla başvuru alan ülkeler 48'er bin başvuruyla Almanya ve Fransa olmuştur. Tüm AB ülkelerine baktığımızda başvuruların ve göçmenlerin adaletsiz dağılımı devam etmektedir. Tekrar yerleştirme kapsamında 2019 yılında da son dört yıla benzer rakamlar oluşmuştur. 5 ülke (Almanya, Birleşik Krallık, Fransa, İsveç, Norveç) tüm başvuruların dörtte üçünden fazlasını almıştır. 2019 yılı tüm dünyadaki 5 binden fazla göçmen ölümünün üçte birinden fazlası (1.887) Avrupa'ya ulaşmaya çalışırken Akdeniz'de olmuştur. Bu rakamlara Avrupa sınırları içinde gerçekleşen 148 vakayı da eklediğimizde durum daha vahim hale gelmektedir ("Over 5.300 Migrants Died On Their Journeys In 2019", 2020). Çeşitli sivil toplum kuruluşları kayıp ve hayalet gemilerle ölüm sayılarının daha da yüksek olduğunu tahmin etmektedir. Avrupa'nın sınır hükümetleri Hırvatistan, Yunanistan, Macaristan, Romanya, Polonya ve İspanya sınırlarını kapatmaya odaklı kalmışlardır. Hatta bu ülkelerin çoğunda yasadışı geri itmeler rapor edilmiştir (Human Rights Watch, 2021). 2015 yılında AB içinde 2,2 milyon yasadışı göçmen bulunduğu tahmin edilirken, 2019 yılına gelindiğinde bu sayının 650 bine kadar gerilediği görülmüştür. Bu da düzensiz göçte yaşanan sönmenin devam ettiğinin bir göstergesidir.

2020 yılında patlak veren COVID-19 salgını sebebiyle daha önceki yıllarda Avrupa ülkelerinin istediği sınır kapatmalar daha kolay hale gelmiştir. Bu nedenle

2013 yılından beri sınırlardaki en düşük yasadışı geçiş sayısı gerçekleşmiştir. Yaş ortalaması diğer ülkelere göre yüksek olan Avrupa'da COVID-19 salgını nedeniyle büyük çaplı kapanmalar ve sınır kapatmalarıyla geçen 2020 yılında, yaklaşık 125 bin düzensiz göçmenin Avrupa'ya ulaştığı tahmin edilmektedir. Frontex, Ocak-Kasım 2020 arasında 114 bin yasadışı geçiş tespit etmiş ve en sıkı önlemlerin alındığı Mart ve Nisan aylarındaysa en düşük seviyesini (1.470) bildirmiştir. Bu 2009 yılından beri Frontex verilerinde aylık bazda oluşan en düşük yasadışı geçiş rakamıdır. Bu yıl içinde Avrupa göç yollarında 1.166 göçmenin hayatını kaybettiği ya da kaybolduğu tahmin edilmektedir. Pek çok Avrupa ülkesinden veri alınamamış olsa da 31 Aralık 2020 tarihinde 336 bin civarında ilk defa sığınma başvurusu yapılmış olup, ülkelere göre dağılımı geçen senelere benzer biçimdedir: Almanya (102 bin), İspanya (86 bin) ve Fransa (81 bin) (Eurostat, 2022). Diğer tüm Avrupa ülkelerindeki düşüşe karşı Latin Amerika'da devam etmekte olan istikrarsızlık ve sorunlar nedeniyle İspanya'da görülen göçmen artışı bu sene de devam etmiştir. 2020 yılında göçmenler için en önemli gelişmelerden biri şüphesiz 27 Şubat tarihinde dünyanın en büyük mülteci nüfusunu barındıran Türkiye tarafından sınırların tek taraflı olarak açılması kararıdır. 2016'da imzalanan Geri Kabul Anlaşmasının şartlarının AB tarafından karşılanmadığı gerekçesiyle Türkiye, göçmenleri sınır geçişlerinde durdurmama kararı almıştır. Binlerce mülteci sınırlara akın etmiş olsa da Yunan sınır güvenlikleri tarafından engellemeyle karşılaşmışlar ve oldukça şiddetli çatışmalar meydana gelmiştir. Bu nedenle Yunanistan bir aylığına sığınma başvurularını da askıya aldığını açıklamıştır (Stevis-Gridneff, 2020).

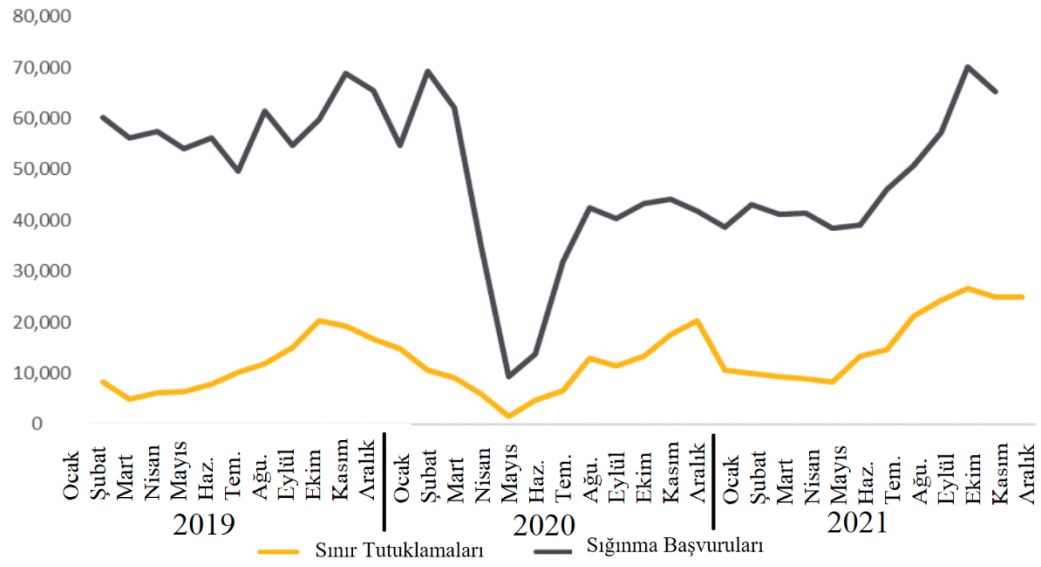
Bir önceki yıla göre yüzde 12 düşüş gerçekleşen 2020 yılında hem dış sınırlarda hem de iç sınırlardaki kontrollerin artırılması etkili olmuştur. Göçmenlerin rotaları incelendiğinde de Akdeniz rotalarında bir önceki yıla göre artışlar yaşanmıştır. Akdeniz rotaları tüm geçişlerin yüzde 60'dan fazlasını oluştursa da en büyük artış neredeyse 10 katına çıkan Batı Afrika rotasında görülmüştür (Frontex, 2020: 14-15).

Tüm dünyanın pandemiye alışmaya başlaması ve tedbirlerin gevşetilmesiyle 2021 yılı göçmen krizinin tekrar canlandığı yıl olarak değerlendirilebilir. Frontex (2022) verileri de sınırlardaki kısıtlamaların azalmasıyla düzensiz göçmenlerin sayıları arasında bir orantı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu yıl içinde 200 bine yakın (196.034) yasadışı geçişle krizin en yüksek dönemini takip eden 2017 yılındaki geçişlere yakın bir sayı ortaya çıkmıştır. Geçiş rotalarına bakıldığındaysa tehlikeli

Akdeniz'in halen yüksek sayılara tanıklık ettiği görülmektedir. Orta Akdeniz Rotasında yüzde 100, Batı Akdeniz rotalarında ise yüzde 50'leri aşan artışlar gerçeklemiştir. Yunanistan'da başa gelen sağcı hükümet tarafından sıkılaştırılan kontroller ve artan geri itmeler nedeniyle Doğu Akdeniz rotasında artışlar daha az olsa da önceki yıllara göre geçişlerdeki artış devam etmiştir. Buna rağmen Belarus'tan gelen Doğu rotasında bir önceki yıla göre önemli düşüş yaşanmıştır. AB tarafından Eski Doğu Bloğu ülkelerini dengesizleştirmek için göçmenleri komşularına yönlendirmekle suçlanan Belarus'un sınırlarına inşa edilen bariyerlerin ve artan önlemlerin bu düşüşte önemli rol oynadığı düşünülmektedir (Lindsay, 2022).

2021 yılında Suriye uyruklular halen düzensiz geçişlerde en fazla karşılaşılan milliyet olmuştur. Bu durum Suriye krizinin başından beri neredeyse hiç değişmeden devam etmektedir. Suriyeli göçmen sayılarını sırasıyla Tunuslular, Faslılar Cezayirliler ve Afganlar izlemektedir. Bu tehlikeli rotalarda hayatını kaybeden ya da kaybolan göçmen sayısının 2 binin üzerinde olduğu sanılmaktadır. Bazı kaynaklara göre bu sayının 4 binin üzerinde olabileceği rapor edilmektedir (Frontex, 2022; Garcia Borj ve Abdelaz, 2021: 4). Bu veriler ışığında düzensiz göçün 2022 içinde de artış göstereceği ve artan riskler sebebiyle tekrardan Avrupa'nın ana gündem meselesi haline gelmesi muhtemel görünmektedir. Aşağıdaki grafik incelendiğinde AB içinde ve sınır ülkelerinde pandeminin gidişatına göre sıkılaşan ya da gevşeyen pandemi kurallarıyla alınan sığınma başvuruları ve sınır tutuklamaları arasındaki paralellik dikkat çekicidir.

Şekil 3: *2019 – 2021 Yıllarında Aylık Sınır Tutuklamaları ve Sığınma Başvuruları*

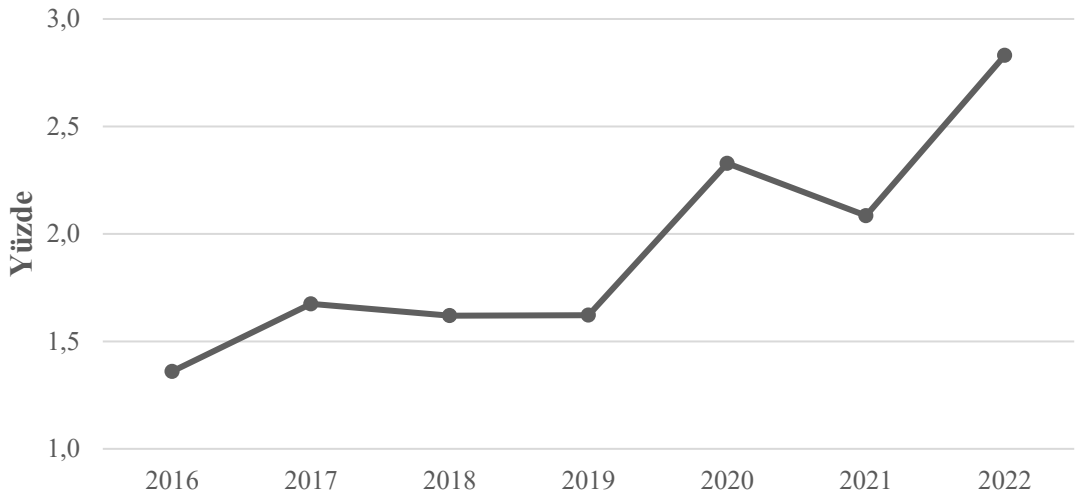

Kaynak: (Eurostat, 2022; International Centre for Migration Policy Development, 2022: 13).

2.1.4. Muhtemel Gelecek Yönelimi

COVID-19 salgınıyla birlikte özellikle düşük gelirli ülkeler üstünde artan ekonomik baskılar hali hazırda bu ülkelerde bulunan göçmen, mülteci ve sığınmacıların karşılaştıkları zorlukların katlanmasına neden olmuştur. Göçmenlerin ekonomi transferi[11] bu baskıları bir nebze azaltsa da tamamen yok edememektedir. Pandeminin yavaşlaması sonrası asimetrik toparlanmanın ülkeler ve bölgeler arasında GSYİH ve hane gelirindeki eşitsizlikte asimetrik değişikliklere yol açmaya devam etmesi beklenmektedir. Tüm dünyada artan güvenlik, gıdaya erişim ve enerji dengesizliklerinin 2022'de yeniden düzensiz göçü körüklemesi muhtemeldir. Geçen yıllarda şiddetli ekonomik gerileme ve önemli turizm geliri kaybı yaşanan Kuzey Afrika ülkelerinden düzensiz göçün artması, Türkiye ve İran'dan Suriye ve Afgan uyrukluların ikincil hareketleri, COVID-19'un sert vurduğu ekonomiler veya Latin Amerika'dan ABD'nin güney sınırlarına düzensiz varışlardaki keskin artışlar bu öngörünün bir kanıtı niteliğindedir (International Centre for Migration Policy Development, 2022: 6). Aşağıdaki grafikte görüldüğü gibi göçmen sayıları azalmış olsa da ölüm oranları gitgide artmaktadır. Ukrayna'da ortaya çıkan savaş da göz önüne alındığında, düzensiz göçmenlerle birlikte göçmen kayıplarının aşağıdaki grafik yönelimine paralel olarak artması muhtemeldir.

Şekil 4: *Yıllık Ölüm Oranları (Gelen Düzensiz Göçmen/Ölüm ve Kayıp) (2016-2022)*

Kaynak: EuroStat ve Frontex verileri kullanılarak yazar tarafından derlenmiştir.[12]

[11] Göçmenlerin bulundukları ülkelerden düşük gelirli ülkelere aktardıkları para, varlık vb. kastedilmektedir.

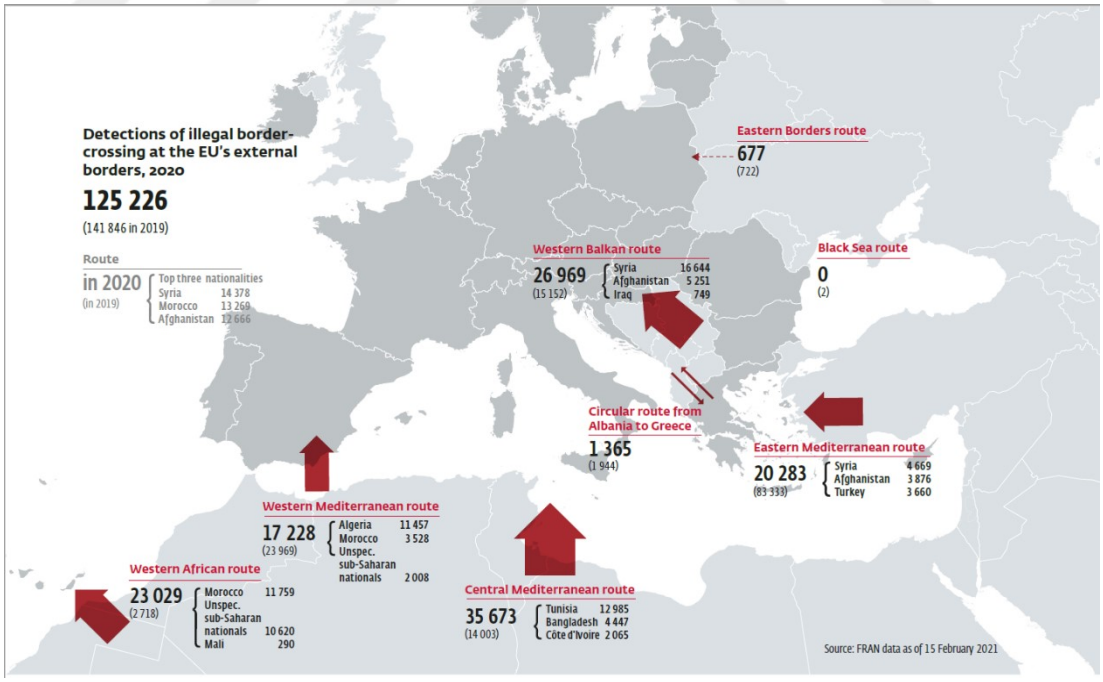
[12] 2022 verileri sadece ilk üç aylık verileri kapsamaktadır.

2.2. DÜZENSİZ GÖÇÜN COĞRAFİ BOYUTU

Bu bölümde açıklandığı üzere Avrupa sınırlarına yönelen düzensiz göç hareketleri çeşitli yollar ve rotalarda gerçekleşmektedir. Temel olarak kara yolu (Türkiye'den Bulgaristan ve Yunanistan sınırları) ve deniz yolu (Ege ve Akdeniz'e kıyısı olan ülkeler) düzensiz göçmenler tarafından çok kullanılırken hava yolu denetimler nedeniyle çok az kullanılmaktadır. Frontex'e göre düzensiz göçmenlerin rotaları temel olarak şu şekildedir:

- Karadeniz Rotası
- Orta Akdeniz Rotası
- Doğu Akdeniz Rotası
- Batı Akdeniz Rotası
- Doğu Sınırları Rotası
- Batı Afrika Rotası
- Batı Balkanlar Rotası
- Arnavutluk'tan Yunanistan'a Dairesel Rota

Şekil 5: *2019 ve 2020 Geçiş Sayılarıyla Frontex Düzensiz Göçmen Rotaları*

Kaynak: (Frontex 2021: 14)

Doğu Akdeniz rotası (Türkiye, Kıbrıs, Yunanistan, Bulgaristan, Romanya) en büyük patlamasını 2015-2016 yıllarında yapmıştır. Ana düzensiz göç bölgesi olan bu rota, göçmenlerin yarısından fazlası tarafından kullanılırken yapılan anlaşmalar ve

alınan önlemlerle büyük ölçüde geçişler azalmıştır. Fakat halen diğer rotalara göre daha az tehlikeli olması gibi nedenlerle önemini korumaktadır. Arap Baharı'ndan sonra düzensiz göçmenlerin Avrupa'ya geçişinde Orta Akdeniz rotası (Libya, Tunus, İtalya, Malta) ön plana çıkmıştır. En başlarda İtalya'daki rakamlar oldukça hızlı tırmanmıştır. Lampedusa faciasından sonra İtalyan hükümeti tarafından başlatılan Mare Nostrum operasyonuyla kurtarılan 70 bin, sahil güvenlik ve çeşitli ticaret gemileriyle kurtarılan 30 bin kişiden fazla olmak üzere toplamda 170 binin üstünde düzensiz göçmen 2014 yılında bu rotalardan Avrupa'ya ulaşmıştır. Bu rotalar özellikle Doğu Akdeniz rotasındaki önlemler nedeniyle daha çok tercih edilen bir kaçak geçiş noktası olmuştur. Orta Akdeniz rotası en trajik rota olarak da adlandırılmaktadır. Karşılaştırmalı olarak en yüksek göçmen kaybı burada yaşanmıştır. 2015 yılında yarı yarıya bir düşüş gözlense de bu durum Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye ve Doğu Akdeniz rotasına kaymalarından ötürüdür. Batı Akdeniz rotası (İspanya, Portekiz, Fas, Senegal, Sahara) son yıllarda öne çıkan bir diğer rota olmuştur. 2017 ve 2018 yıllarında ikişer kat artış gerçekleşen bu rotada 2019 yılında azalma olsa da 2020 itibarıyla en çok düzensiz geçiş yapılan nokta haline gelmiştir (Frontex, 2021).

Tablo 5: *2015-2020 Yıllarındaki Düzensiz Göçmen Sayıları ve Rotalara Göre Dağılımı*

Rotalar | Yıllar	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Doğu Akdeniz	885.386	182.249	42.319	55.878	82.564	19.681
Orta Akdeniz	153.895	181.459	118.912	23.276	13.760	35.628
Batı Akdeniz	7.004	9.990	23.143	56.644	23.733	41.861
3 Rota Toplamı	1.046.285	373.698	184.374	135.798	120.057	97.170
Tüm Rotalar Toplamı	1.822.177	511.047	204.654	149.036	141.741	114.272

Kaynak: (Frontex, 2020)

Avrupa'daki genel göç durumunu özetlemek gerekirse; değişim en öne çıkan kelimelerden biri olmaktadır. Bu değişim Avrupa'daki göçün tarihinde, miktarında ve yönlerinde açıkça ortadadır. Bu bölümde Avrupa'ya yönelen düzensiz göçteki değişimler tarihsel, rakamsal ve coğrafi boyutlardan ortaya konmuş ve son bölümde düzensiz göçün güvenlik boyutu ele alınırken göz önünde bulundurulması gereken

elzem arka plan bilgileriyle güncel durum özetlenmiştir. Böylelikle Avrupa'da ortaya çıkan politik ve sosyal değişimlerin daha kolay açıklanması hedeflenmiştir. Göç veren bir bölgeden dünyanın en çok düzensiz göç alan bölgesine dönüşüm şüphesiz kendiliğinden olmamıştır. Bu bölümde bahsedilen Avrupa içinde ve ötesinde yaşanan gelişmeler düzensiz göçe çok boyutluluğu kazandırmıştır. Son bölümde bu çok boyutluluğun nedenleri ve ortaya çıkan sonuçların yanında etkili olan aktörlerin irdelenmesiyle Avrupa'daki son dönem düzensiz göçün güvenlik bağlamını gözler önüne serilmeye çalışılacaktır.

3. BÖLÜM

SON DÖNEMDE AVRUPA'NIN ÇOK BOYUTLU GÜVENLİK SORUNU OLARAK DÜZENSİZ GÖÇ

Göçün güvenlikleştirilmesi doğrusal bir süreç olmaktan ziyade, farklı aktörlerle birlikte onların politikalarını, uygulamalarını ve anlatılarını içeren hem kendi kendini gerçekleştiren hem de göç-güvenlik ilişkisinin dinamiklerini güçlendiren bir sarmal biçiminde çok boyutludur. Bir güvenlik tehdidi olarak göçü ve onun toplumsal inşasını anlamak için devlet yetkililerinin, devlet dışı aktörlerin, seçmenlerin ve çeşitli çıkarların dahil olduğu karmaşık ağı deşifre etmek gereklidir. Bu yolla, söz konusu aktörlerin göçü sosyal bir tehdit olarak nasıl ve neden inşa ettiklerini açıklığa kavuşturmak mümkün olabilir. Çok boyutlu aktörler göçü güvenlikleştirirken "göçler çağındaki krizlerin" (Castles vd., 2014: 21) toplumsal inşasına katkıda bulunan uygulamaları hayata geçirmek ve söylemler üretmek için yine çok boyutlu enstrümanlar ve politikalar benimserler. Bu bölümde son dönemde Avrupa'da ortaya çıkan göç-güvenlik ilişkisi açıklanırken çok boyutluluk vurgulanacak ve büyük resmi yansıtmak adına güvenlik çeşitli açılarından ele alınacaktır. Ayrıca bölüm boyunca güvenlikleştirmenin başarılı olup olmadığı sorgulanarak güncel durum ortaya konacaktır.

Bu bölüm temel olarak üç kısımda ele alınacaktır. İlk olarak, son dönemdeki düzensiz göçün güvenlikleştirilmesinde etkili olan aktörler; AB kurum ve kuruluşları, (aşırı) sağ ve popülist hareketlerin yanında medya incelenecektir. AB kurum ve kuruluşları Avrupa'ya yön veren en önemli yapı olması sebebiyle önemlidir. Bu kurumların sahip olduğu kapasite nedeniyle ortaya koydukları söylemler ve yaklaşımlarla düzensiz göçün toplumlarda nasıl algılanacağında önemli yer tutmaları beklenir. Ayrıca Avrupa'nın sahip olduğu çok katmanlılığın gereği olarak sivil toplum ve siyasi partilerin toplumların güvenlik algılarının oluşmasındaki etkileri sebebiyle bu aktörlerin son dönemdeki düzensiz göçe nasıl yaklaştıklarının ortaya konması gereklidir. Çünkü aşırı sağ ve popülist hareketlerce benimsenen düşünceler, ortaya konan söylemler ve algıların düzensiz göç-güvenlik ekseninde değerlendirilerek güvenlikleştirme sürecinde ne kadar etkili oldukları ortaya konabilir. Son dönemde gelişen medyanın, toplumları etkileme kabiliyeti düşünüldüğünde düzensiz göçün Avrupa toplumlarındaki inşasında bir diğer önemli aktör olarak öne çıkmaktadır.

Böylelikle bu bölümde düzensiz göçün çeşitli aktörlerce nasıl ve hangi temalarla güvenlik sorunu haline getirildiği ortaya konacaktır. Daha sonra bu aktörlerce inşa edilmiş Avrupa açısından ortaya çıkan iç güvenlik, ekonomik ve kültürel güvenlik boyutları incelenecektir. Düzensiz göçün çok boyutlu yapısı, Avrupa'daki etkileri ve sonuçları itibarıyla de çok yönlü değerlendirmeyi zorunlu kılmıştır. Son olarak ise genellikle göz ardı edilen fakat en büyük güvenlik sorunlarının ortaya çıktığı insani güvenlik boyutu ele alınacaktır. Göç olgusunun temelinde insanlar olduğundan bu konunun kapsam dışında bırakılması Avrupa'daki güncel durumun anlaşılmasını zorlaştıracaktır. Böylelikle kapsam ülkeler üzerinden Avrupa'ya yönelen düzensiz göçün bir güvenlik sorunu olup olmadığı ya da ne derecede bir sorun olarak algılandığı sorularına cevap aranacaktır. Bu bölüm boyunca düzensiz göçün AB'de neden güvenlik boyutlarıyla daha öne çıktığını açıklamak için çeşitli boyutlardan yaklaşımlar benimsenmiştir. Çünkü göç karmaşık bir olgudur ve hem düzensiz göçmenler hem de Avrupa çok yönlülükleriyle ön plandadır. Bu karmaşık ilişkiler ağını anlayabilmek için bütüncül bir yaklaşım gereklidir.

3.1. AVRUPA'DA GÜVENLİKLEŞTİRİCİ AKTÖRLER BOYUTU

Son dönemde devlet düzeyindeki güvenlik algılarının sosyal olarak inşa edildiği savı daha çok dillendirilmektedir. Bireylerin ve sivil toplumun bu sürece dahil olması, güvenlik algılarında değişimlere neden olmuştur. Güvenliğin siyasi yönüne vurgu yapan güvenlikleştirme yaklaşımı, güvenlik tehditlerinin aktörlerin ve kitlelerin karşılıklı kabulüyle kurgulandığını ve geleneksel güvenlik çalışmalarına farklı yönlerin dahil edilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu da göç gibi çok aktörlü ve yapay olarak inşa edilen süreçlerin anlaşılması ve değerlendirilmesi açısından önemlidir. Ayrıca Avrupa'nın göçe dönük kısıtlayıcı ve dışlayıcı yaklaşımlarını belirli aktörlere ya da konulara indirgenmek Avrupa'nın özündeki çoğulculuk ilkesine aykırı olacaktır. Göç krizi öncesinde yapılan çeşitli çalışmalar, göçmenlerin tipik bir sorun olarak nasıl kurgulanıp güvenlik düzlemine dahil edildiklerini tartışmaktadır. Bu nedenle son dönemdeki düzensiz göçün boyutlarından en öne çıkanı, güvenlikleştirme sürecinde aktif yer alan aktörlerdir. Bu aktörlerin başında da AB kurumları ve bu kurumlarca ortaya konan temel antlaşmalar, resmi yayınlarla ortaya çıkan kuruluşlar ve uygulamalar gelmektedir. AB politika yapım süreçleri ve kamuoyu göz önüne

alındığında son dönemdeki düzensiz göçe paralel olarak büyüyen ve tüm Avrupa'da görünürlüğü artan aşırı sağ ve popülist hareketler önemli güvenlikleştirici aktörlerdir. Ayrıca teknolojinin gelişimiyle toplumlarda çok önemli bir yer tutan medya, göçün güvenlik boyutunun açıklanmasında önemlidir. Bu kısımda belirtilen güvenlikleştirme aktörlerini açıklayarak düzensiz göç-güvenlik ilişkisinin nasıl inşa edildiğinin ortaya konması hedeflenmektedir.

3.1.1. AB Kurumları, Temel Metinleri ve Yayınları

AB'de göçün güvenlikleştirilmesini daha iyi açıklamak için AB'yi oluşturan temel metinlere ve dolayısıyla temel kurumlara değinmek gereklidir. Göçün mülteci kriziyle AB seviyesinde nasıl güvenlikleştirildiği kriz öncesi dönem ve kriz dönemi olarak iki kısımda incelenebilir.

3.1.1.1. Mülteci Krizleri Öncesi Durum

Son döneme ışık tutması açısından mülteci krizleri öncesinde AB tarafından göçün nasıl algılandığı ve çerçevelendiği önemlidir. Avrupa Toplulukları[13] (AT) döneminden itibaren ortak pazar amaçlarına hizmet eden bir rejim ortaya konulması gerekli görülmüştür ve dış sınırların oluşmasıyla etkin bir sınır yönetimi gerekliliği doğmuştur. Kontrol edilmesi gereken bir konu olarak göçe karşı, Avrupa düzeyinde etkin bir yapı oluşturmaya yönelik ilk ortak politika Roma Antlaşması'nda iç göç kavramıyla vurgulansa da göç kontrolüne dönük herhangi bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Ortak pazarın tamamlanıp serbest dolaşımın oluşturulması sürecine kadar göç, daha edilgen bir konumda olmuştur. Süreç içinde ortaya çıkan ekonomik durgunluk göçe yönelik iş birliği ihtiyacını tekrar göstermiştir. Fakat oluşmuş bir kurumlar bütünü olmadığından ortak hareket mekanizmasından bahsetmek henüz mümkün değildir.

[13] 1951 Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇY) , 1957 Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (Euratom) Brüksel Antlaşmasıyla (1965) tek bir çatı altında birleştirilerek Avrupa Topluluğu halini almıştır.

Uluslararası güvenlikle ulusal güvenliğin birbirinden ayrılamaması düşüncesine (Bigo, 2002) paralel olarak ulusüstü iş birliği gerekliliği ön plana çıkmıştır. Bu nedenle üye devletlerin adalet ve içişleri bakanları gayrı resmi toplanarak TREVI [14] grubunu oluşturmuştur. Bu grup, ortak politikalar oluşturamamışsa da hükümetlerarası diyaloğun sürekliliğine yönelik önemli bir adım atmıştır (Geddes, 2003: 134). Avrupa düzeyinde göçün bir güvenlik sorunu haline getirilerek güvenlikleştirilmesinin ilk örneği böylelikle ortaya çıkmıştır. Diğer önemli bir girişim, Avrupalılaşmayı bir kalkan olarak görerek ortak çaba arayışı için oluşturulan içişleri bakanlarının oluşturduğu Göç Geçici Grubu'dur (Özerim, 2014: 28).

Schengen Antlaşması ve Avrupa Tek Senedi'yle göçün siyasallaşma süreci başlamıştır. Bu antlaşmalarda ortak pazarın kurulması ve serbest dolaşımla artacak göçün getireceği güvenlik zafiyetleri tekrar değerlendirilerek ülkelere giriş protokolleri düzenlenmiş ve vize rejimi oluşturulmaya çalışılmıştır. Huysmans'ın (2000: 759) "Kale Avrupası"nı ortaya çıkardığını iddia ettiği Schengen Antlaşması ve Avrupa Tek Senedi'nde, göç ve güvenliğin birlikte ele alınıyor olması önemlidir. Oluşan yeni serbestleştirilmiş sınırlarla birlikte dışarıdan gelecek göçmenlerin uluslararası suçları taşıyarak iç güvenlik tehditleri oluşturacağı söylemleri öne çıkmıştır (den Boer, 1995: 97). Yine 1990'da imzalanan Dublin Sözleşmesi'yle sığınma konusu ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Ortak bir politika oluşumuyla öne çıkan bu sözleşme, AB düzeyindeki ilk mülteci sözleşmesi özelliğini taşır ve birden fazla ülkeden sığınma talep edilmesinin önünü kapatmıştır. İlerleyen yıllarda tartışma konusu olacak Dublin Transfer Sistemi[15] de bu sözleşmeyle ortaya çıkmıştır. Sığınma ve yabancılık gibi tanımların net olarak yapılmış olması sebebiyle bu sözleşmenin kendine özgü güvenlikleştirici bir profilde olduğu söylenebilir (Doğan, 2007: 83; Gençler, 2005: 188). En önemli AB antlaşması sayılan Maastricht Antlaşması'yla pek çok maddede geçen ve resmi olarak bir sütuna dahil edilen sığınma ve göç konusu, hükümetlerarası ve ulusüstü bir boyut kazanmıştır. Antlaşmada uluslararası suçlar

[14] Terrorisme Internatioal, Radicalisme, Extremisme et Violence (TREVI) Grubu, hem Avrupa hem de dış kaynaklı terör olayları ile mücadele etmek için Avrupa Topluluk hukuku dışında hükümetler arası düzeyinde kurulmuş bir çalışma grubudur. Daha detaylı bilgi için bkz. (Bunyan, 1993)

[15] 2003 Dublin III düzenlemesiyle sığınma başvurularının hangi ülkede işleme alınacağı belirlenmektedir. Eğer başvuru yapılan ülkeden önce başka bir üye ülkede parmak izi alınmış, kayıt yapılmış ya da sığınma başvuru alınmış ise bu ülkenin sorumlu tutulmasını öngören AB içi sığınmacı transfer sistemidir.

arasında yer verilen düzensiz göçler, AB içi bir güvenlik meselesi olarak sunulmuştur (Huysmans, 2000: 755). Bu antlaşmayla Avrupa vatandaşlığı kavramının ortaya konması da ortak bir kimlik oluşturma açısından önemlidir. Ortak kimlik daha sonra çeşitli çevrelerce "Avrupalılar ve diğerleri" ya da "Biz ve Onlar" gibi söylemlerle referans nesnelerinde çeşitlenmeye neden olacaktır.

1997 Amsterdam Antlaşması, Avrupa kimliğinin pekiştirilerek Birlik içinde ortak bir dış sınır ve güvenlik politikası oluşturulması açısından önemlidir. Antlaşma mültecilik statüsünün değerlendirilmesinde inisiyatifi üye ülkelere bırakarak güvenlik konusunda ülkelerin yetkisinin altını çizmesi sebebiyle de güvenlikleştirici bir metin olarak öne çıkmaktadır. Viyana Zirvesi'nde (1998) düzensiz göçün önlenmesi için kaynak ve transit ülkelerle iş birliği kararına varılması ve ilgili ülkelere yapılacak finansal yardımlarla düzensiz göçün güvenlik sorunu haline gelmeden sınırlar dışına itilmesi düşünceleri de güvenlikleştirmenin AB düzeyinde devam ettiğinin göstergesi niteliğindedir (Karyotis, 2007: 6-10). 1999 Tampere Zirvesi ile birlikte çok yıllı programlara geçiş yapan AB, göç yönetimindeki 5 yıllık ana gündemini özgürlükler, güvenlik ve adalet alanının güçlendirilmesi olarak belirlemiştir (Council of the European Union, 1999). Sonuç belgesi "Ortak AB İltica ve Göç Politikası", göç akışlarıyla ilgili pek çok farklı konu barındırsa da temelinde düzensiz göçü önlemeye yönelik hedeflerden meydana gelmiştir. Aday ülkeler içinde sınır güvenliği ve göçle ilgili uyumu şart koşarak Kale Avrupası'nın duvarlarını iyice yükselten bir zirve olan Tampere'de AB, göçü sınırlarının dışına iterek güvenlik ajandasında farklı boyuta taşımıştır. AB resmi metinlerinde güvenlikleştirmeyi azaltıcı olarak gösterilen Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı 2000 yılında ilan edilse de çeşitli nedenlerde kabul edilmesi gecikmiştir. Bu sırada yaşanan 11 Eylül saldırıları ve ardından Avrupa'nın çeşitli şehirlerinde meydana gelen terörist eylemler, Şart'ın 2009 yılında Lizbon Antlaşmasıyla kabulüne kadar ertelenmesinde etkilidir. 2002 yılındaki Sevilla Zirvesinde de güvenlik teması öne çıkmıştır. Sonuç bildirisinde terör ve yasadışı göç başta olmak üzere uzun vadeli güvenlik hedeflerine yönelik kapsamlı bakış açısının sürdürüleceği ifade edilmiştir. AB'nin yapacağı sözleşmelerde zorunlu geri kabul maddelerine yer verilmesi ve yeterli güvenlik önlemleri almayan ülkelere yönelik yaptırımlar uygulanması kararları önemlidir (Council of the European Union, 2002: 9-10).

Komşuluk Politikası Belgesi (2003), AB Komisyonunun yasadışı göçü dışsal bir güvenlik sorunu olarak değerlendirmeye devam ettiğinin bir göstergesi niteliğindedir. Göç her ne kadar iç sorun olsa da AB tarafından sınırlar dışına itilmeye devam etmektedir. Üçüncü ülkelere yönelik yapılacak mali yardımlar da bu kapsamda desteklenmiştir (Özçelik, 2019: 47). 2004 Lahey programıyla güvenlik, özgürlük ve adalet alanlarındaki yönelimler belirlenmiştir. Bu yönelimlerin ortak noktasını yine güvenlik ve göç oluşturmaktadır. [16] Program daha önce bölgesel düzeyde güvenlikleştirilen göç konusunu, üçüncü ülkeleri de içine alarak küresel düzeye taşımıştır. Bu programın bir diğer önemli çıktısı, entegre sınır yönetimini hedefleyen üye devletlerin tüm kara, deniz ve hava sınırlarına ve tüm dış hudut yönetimine etkili ve kalıcı çözüm sunma amacı güden Frontex'in kurulması olmuştur (Köktaş, 2011: 252). Bu durum güvenlik endişeleri arttıkça yeni güvenlikleştirici enstrümanların ortaya çıktığının ve güvenlikleştirmenin ilerlendiğinin bir göstergesidir. Fransa'nın dönem başkanlığında 25 Eylül 2008'de Göç ve İltica Paktı imzalanmıştır. Beş temel prensip[17] üstüne kurulu bu paktın da genelinde güvenlik temasının ve yasadışı göçün öne çıktığı görülebilir. Bildirgede göç bir fırsat olarak belirtilmiş olsa da güvenlik odaklı yaklaşımın Birlik'in politikalarında etkili olmaya devam ettiği söylenebilir (Council of the European Union, 2008). 2008 Krizi'nin de etkisiyle ekonomik güvenlik söylemlerinin ortaya çıktığı dönemde ülkeler, Birlik politikalarından çok kendi çözümlerini öncelemeye başlamışlardır. Sıfır Göç hipotezinin uygulanabilir olmadığı belirtilmişse de fiili olarak sıfır göçü uygulamaya çalışan hatta göçmen sayısını azaltıcı politikaları benimseyen ülkeler olmuştur (Sirkeci ve Yaylacı, 2019). Artık AB'nin de göç ve göçmenlere yönelik uygulamalarında çok boyutlu güvenlik politikalarına yöneldiği söylenebilir. Tüzel ve yasal bir kimlik oluşturan Lizbon Antlaşması (2009), "Birliğin vatandaşları için iç sınırların olmadığı bir özgürlük, güvenlik ve adalet alanı" olması hedefine vurgu yapmaktadır. Bu nedenle sınırlardaki kontrollerin ve güvenliğin sağlanabilmesi için ülkeler arası koordinasyona vurgu

[16] Program çerçevesindeki on öncelik: Temel haklar ve vatandaşlık, terörizme karşı mücadele, göç yönetimi, entegrasyon, ortak bir iltica alanı, iç-dış sınırlar ve vize, bilgi paylaşımında mahremiyet ve güvenlik, organize suç, medeni ve ceza adaleti, sorumluluk ve dayanışma planı (Council of the European Union, 2005).

[17] Göçmen entegrasyonunun teşviki için yasal göçün düzenlenmesi, düzensiz göçün kontrolü için kaynak ve transit ülkelere geri dönüşün teşviki, sınır kontrollerinin daha etkili hale getirilmesi, ilticaya yönelik bir Avrupa çerçevesi oluşturma ve göç ile kalkınmayı teşvik için üçüncü ülkelerle kapsamlı ortaklık oluşturma.

yapılmış, teşvik ve güçlendirme istenmiştir (Council of the European Union, 2007: 3). Karar almaya ilişkin önemli değişiklerin olduğu bu antlaşmayla Birlik, göç politikasının yasal dayanağının oluşmasını kararlaştırmıştır. 2009 Stockholm Programı iş birliği ve özgürlük, güvenlik ve adalet alanlarına yönelik olsa da, diğer tüm alanlar üzerinde güvenlik endişeleri hakim tutulmuştur;

- Terör tehdidinin devam etmesi nedeniyle sınır güvenliğinin artırılması,
- Kaynak ve transit ülkelere geri göndermelerin aciliyeti,
- Düzensiz göçmenlere yardım edenlere yönelik yaptırımların uygulanması (Council of the European Union, 2009).

Sınırların korunması, geri kabul anlaşmalarının defalarca vurgulandığı programda iç sınırların vurgulanması da önemlidir. Lahey Programı'yla belirginleşen AB'nin güvenlik ekseninde değerlendirici yaklaşımlarının Stockholm programıyla ilerleyen yıllardaki göç krizlerinde etkili olacağı görülmektedir.

3.1.1.2.Göç Krizleri Dönemi

Arap Baharı ve Suriye Krizi, Birliğin ani ve kitlesel göç hareketlerine karşı aldığı önlemlerin kısa zaman içinde uygulanmasına olanak tanımıştır. Bölgelerindeki şiddetten kaçan ve sığınma talep eden kitleler önceki dönem AB uygulamalarıyla kısıtlanan ve zorlaşan sınır politikaları nedeniyle büyük ölçüde düzensiz göç hareketleriyle Avrupa'ya ulaşmaya çalışmışlardır. Buna karşılık AB, 13 Mayıs 2015 tarihinde "Avrupa Göç Gündemi" [18] bildirisini yayınlamıştır. Akdeniz üzerinden gerçekleşen mülteci kriziyle başa çıkmak için acilen alınması gereken tedbirler bu bildiride sıralanmıştır (European Commission, 2015). Bekleneceği üzere bu belgede güvenlik ana unsurdur. Hatta 2003'ten bu yana AB yayınlarında güvenlik kelimesinin kullanım sıklığının düzenli olarak artarak üç katına çıkmıştır. Demokrasi ve stabilite gibi kavramların kullanım sıklığı sabit kalmışken güvenliğin bu derece öncelenmesi (Cianciara, 2017: 54-55), AB'nin artan düzensiz göçe yönelik güvenlikleştirici yaklaşımının en açık işaretidir. AB'nin 2015-2020 dönemini kapsayan "Açık ve

[18] *A European Agenda On Mıgratıon*. Tam metin için bkz. https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files/2020-09/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf

Güvenli Bir Avrupa: Gelişmeyi Sağlama"[19] başlıklı bildirisinde özgürlük, güvenlik ve adalet alanındaki vizyon ortaya konulmuştur. Orta Doğu'daki gelişmelerin de etkisiyle yine güvenliği önceleyen bu bildiride, önceki dönemlerden farklı bir program yerine halihazırdaki yasal önlemler ve araçların aktarılması, birleştirilmesi ve uygulanması hedeflerine yönelik bir plan öngörülmüştür. Her zamanki gibi özel bir bölüm ayrılan göç konusu için benimsenen bütüncül güvenlikçi yaklaşımın devam ettiği görülmektedir. Düzensiz göç için önceki uygulamalara dikkat çekilmekte ve daha etkili sınır ve durum yönetimi önerilmektedir (European Commission, 2014). Bu dönemde AB kurumlarının genelinde, üçüncü ülkelerle iş birliğinin pekiştirilmesi ve yasal yollara yönelik güvenliğin artırılması yönündeki talepler dikkat çekicidir (Médecins Sans Frontières, 2016). Birliğin 2025 yılına kadarki vizyonunu belirleyen "2017 Avrupa'nın Geleceğine Dair Beyaz Kitap" raporunda göçle ilgili konular "Güvenlik ve Sınırlara Yönelik Tehditler" bölümüne dahil edilmiştir (European Commission, 2017a: 22). Bu belgede de göçmenlerin temel insan haklarını dahi göz ardı eden uygulamaların devam etmekte olduğu ve aşırıcı güvenlikleştirici politikalarla Kale Avrupası'nın inşasının devam ettiği söylenebilir. Bu gelecek projeksiyonunda, sorunların dışsallaştırarak göçmenlerin Avrupa'ya ulaşmasını önleme politikasına güvenlik temelinde devam edileceği açıkça görülmektedir. Bunu takiben Mayıs 2018'de Avrupa Komisyonun yayınladığı "Avrupa Göç Gündemi İlerleme Raporu" gündemin uygulanmasındaki eksikleri işaret etmekle yetinmiştir.

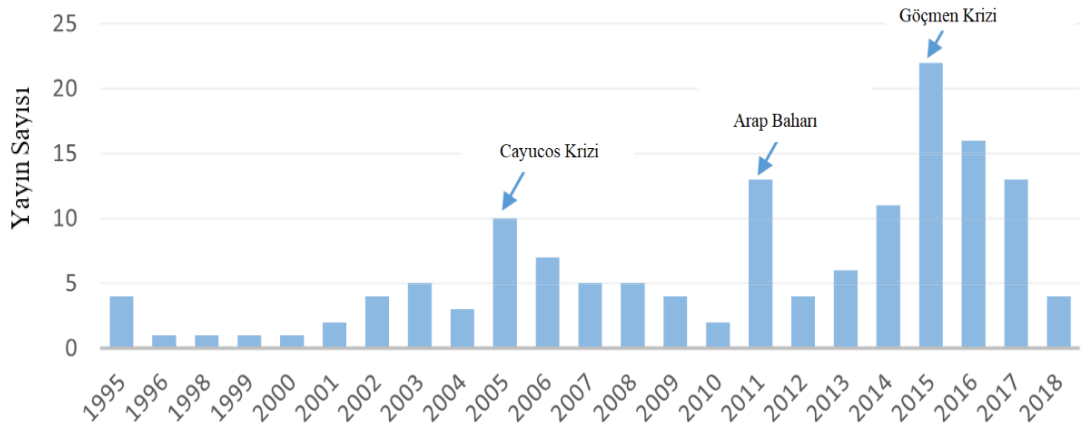
Afganistan'da Taliban'ın kontrolü ele geçirmesinin ardından tekrar artan düzensiz göçe karşı AB'nin yeni bir göç ve iltica programına ihtiyacı olduğu anlaşılmıştır. "Yönetim Planı 2019" isimli bir planla AB, üçüncü ülkelerle olan iş birliğini artırmayı hedeflemiştir. Bu planda kaynak ve transit ülkelerle iş birliklerinin önemi vurgulanmıştır. Belgede bu ülkelerdeki düzensiz göçün kök nedenlerini anlama ve göçmen kaçakçılığıyla etkin mücadele etmenin yanında, iade politikalarının geliştirilmesi hususlarında bir yol haritası ortaya koyulmuştur (European Commission, 2019: 5-7). Asıl vurgu, sorunun nedenine inme ve çözüm yollarını artırma gibi görünse de belgenin tamamında önceki belgelerdeki sorun dışsallaştıran güvenlikçi yaklaşımın

[19] *An Open and Secure Europe: Making It Happen.* Tam metin için bkz. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52014DC0154

devam ettiği söylenebilir. 2020 yılında yayınlanan "Yeni Göç ve İltica Paktı"ndaki[20] yeni güvenlik stratejisiyle artık hibrit tehditler AB gündemine alınmıştır. Bu belgede göç, organize suçlar, terörizm alanlarında eklektik bir güvenlik yaklaşımı sunulmaktadır. Son dönemdeki mülteci krizinin Avrupa politikalarıyla karşılanamadığı kabul edilen bu belgeyle göçe ve ilticaya yönelik yeni bir başlangıç vaat edilmiştir (European Commission, 2022a). Optimistik yapısına rağmen bu Pakt eski politikaların tekrarı niteliğinde kalmış; yeni ve uzun vadeli bir bakış sunamaması nedeniyle eleştirilmiştir. Komisyon görevlisi Johansson'un kimsenin tatmin olmayacağını belirterek sunduğu belge (Ağaoğlu, 2021: 1441) düzensiz göçe güvenlik alanında vurgu yapsa da eski metinlerdeki kadar güvenlikleştirici etkinin var olduğu söylenemez.

Avrupa ülkeleri her ne kadar özgürlükleri öncelese de kriz durumlarında güvenliğin daha öne çıktığı açıkça görülmektedir. 1990'ların başından bugüne AB resmi kurumları ve üye ülke hükümetlerinin genel yönelimi bu şekilde olmuştur. Aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi kriz zamanlarında AB daha fazla resmi yayın üretmiştir. Bunlar güvenlikleştirmenin bir diğer yolu olarak görülebilir. Fakat ilerleyen zamanlarda azalan belge ve yayın üretimiyle ortaya konan politikaların daha derinlemesine analiz edilmesi gereklidir.

Şekil 6: *Resmi AB Yayın/Belge Sayıları 1995-2018*

Kaynak: (Faustini-Torres, 2020: 7)

[20] On A New Pact On Migration And Asylum. Tam metin için bkz. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0609&from=EN

Güvenlik risklerinin arttığı dönemlerle doğru orantılı biçimde Birlik'in resmi yayın sayısının arttığı görülse de bu metinler göçü düzenleyici ve entegrasyonu sağlayıcı olmaktan çok, düzensiz göçü bir sorun olarak güvenlik alanına dahil edici niteliktedir. Temel metinlerin ve giderek sıklaşan yayınların Europol, Frontex gibi kurumların oluşturulması ve bireyleri kısıtlayıcı politikalara zemin hazırlaması, AB'nin göç ve göçmenler üzerindeki güvenlik endişelerinin ve güvenlikleştirme ideolojilerinin ne denli derin olduğunun kanıtı niteliğindedir. AB'nin süreç içerisinde benzer biçimde güvenliği önceleyen politikalarının devam etmesi beklenmektedir. Çünkü Birliğin 2021-2027 yıllarını kapsayan bütçesinde sınırların muhafazası ve göçmenlik konularına harcanacak paranın, tüm güvenlik ve savunma giderlerinin neredeyse iki katı olması, güvenlik endişelerinin göç boyutunda şekilleneceğinin bir göstergesidir.

Tablo 6: *AB 2021-2027 Çok Yıllık Mali Bütçesinde Göç ve Güvenlik Harcamaları (Milyar Euro)*

Göç	**Sınır Yönetimi**	**Güvenlik**	**Savunma**	**Toplam Bütçe**
9.8	12.9	4.1	8.5	1824.3
22.7 (%1,24)		13.2 (%0,72)		

Kaynak: Avrupa Komisyonu verileri kullanılarak yazar tarafından derlenmiştir. (https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/mff2021-2027-ngeu-final/)

3.1.2. AB Güvenlik Kuruluşları ve Uygulamaları

Çok sesliliğin ve temsilin varlığı ve AB'nin kendine özgü yapısı nedeniyle ortak bir güvenlik söylemi oluşturulamıyor olsa da AB güvenlik kuruluşları ve uygulamaları düzensiz göçün güvenlik boyutunun anlaşılmasında önemlidir.

AB resmi kurumları, politikaların yanında ortaya çıkan uygulamaların belirli düzlemde ortaklaşmasını sağlamaktadır. En açık örnek, Schengen bölgesinin oluşturulmasıyla AB içindeki güvenlik kaygılarının dış sınırlara kayması olarak gösterilebilir. Göçün güvenlikleştirilmesi sürecinde ortaya çıkan çeşitli AB kuruluşları, güvenlik endişelerinin ve tehditlerin kalıcı ve sürekli tekrarlayan bir boyuta evrildiğini göstermektedir. Özellikle AB içindeki suç ve göç ilişkisi gündemde üst sıralarda

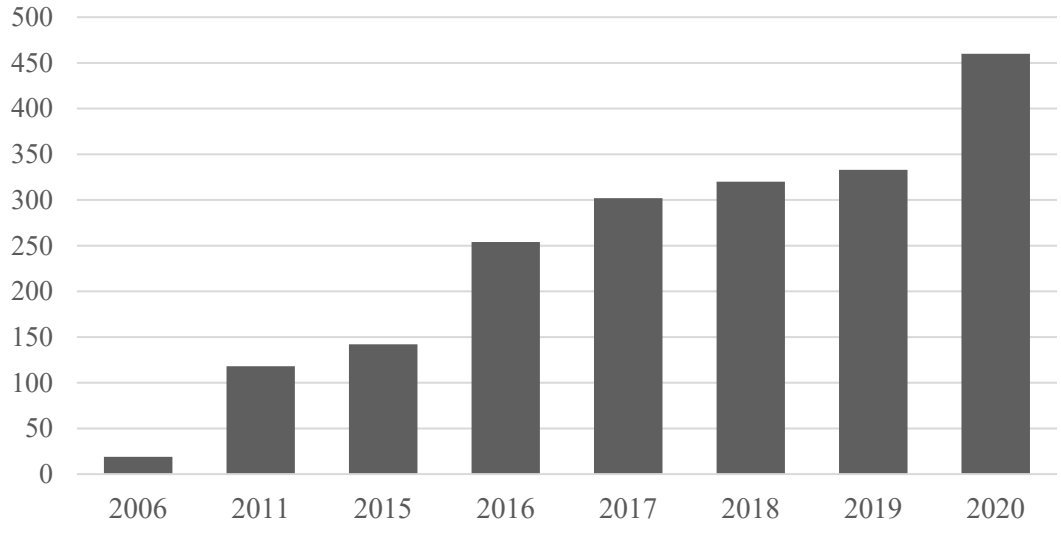
tutulmakta ve bu iki olgu çevresinde çeşitli kuruluşlar ve uygulamalar oluşturulmaktadır. Bu kuruluşların saha operasyonlarının da göç, suç ve terör bağlamında yoğunlaşması güvenlik endişelerinin varlığına dikkatleri çekmektedir (Doğan, 2007: 91).

Daha önce bahsedilen metinler ve yayınlar incelendiğinde AB'nin, üye devletler olarak AB Konseyince, işlevsel aktör olarak Avrupa Parlamentosunca ve resmi kurumsal yapı olarak AB Komisyonunca çeşitli boyutlarda güvenlikleştirici bir aktör olduğu görülmektedir. Her üç aktörün referans nesneleri ve güvenlikleştirici araçları farklılıklar göstermektedir. AB; iç ve sınır güvenliğini, ortak pazarın güvenliğini ve ortak değerleri güvenlik nesnesi haline getirirken oluşturduğu güvenlik kurumları (Europol, Frontext) ve uygulamalarını (Eurodac, Eurosur, SIS, VIS vb) kullanmaktadır.

3.1.2.1. Ortak Güvenlik Kuruluşları

AB'nin dış sınırları ve ortak sınır yönetiminin koordinasyonu için kurulan Frontex, Birlik'in en büyük güvenlik sorunu düzensiz göçü ana hedefinde tutmaktadır. Başta teknokrat yaklaşımlarla ortaya çıkan Frontex, toplumda düzensiz göçe dikkat çekilmesi konusunda oldukça başarılı olmuştur ve operasyon kapasitesini yıllar içinde artan mali desteklerle genişletmiştir.

Şekil 7: *Frontex'in Yıllara Bütçesi (Milyon Euro)*

Kaynak: (Frontex, 2022a)

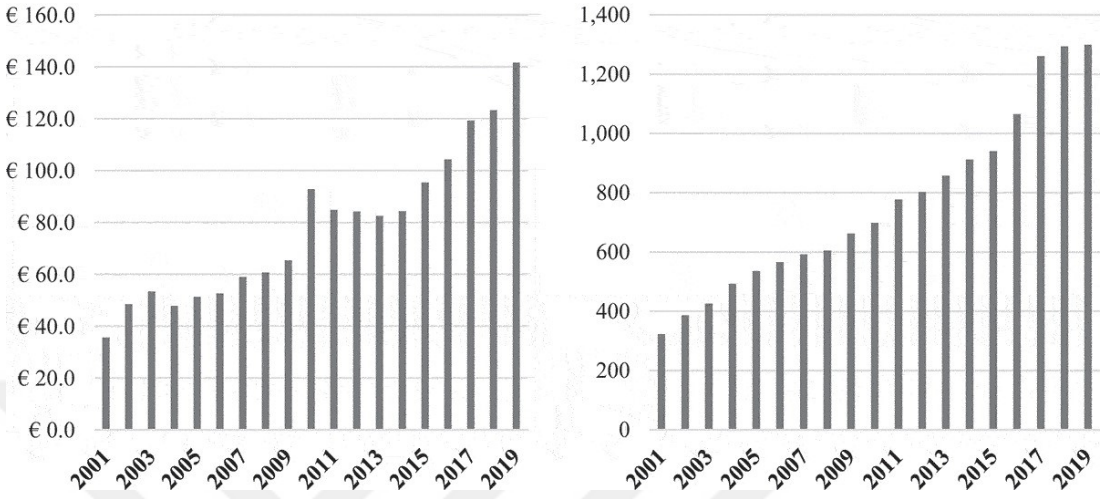
Yasadışı geçişleri durdurarak bekleme merkezlerine yerleştirilen göçmenlerin geri gönderme işlemlerini sağlamak Frontex'in önemli bir görevidir. Operasyonel bir gücü de olan Europol'le birlikte çalışan bu kuruluş, risk analizleri doğrultusunda hem birlik sınırlarında hem de üçüncü ülkelerde çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Yıllık olarak Frontex tarafından sunulan risk analizlerinin önceki yıllardaki durumu göstermesi ve oluşabilecek riskleri kamuoyuna sunması nedeniyle önemli bir güvenlikleştirme aktörü olduğu söylenebilir. Yaptığı göçle mücadele ve sınır çalışmalarını risk analizi olarak yansıtması da bu kuruluşun söylem olarak güvenlikleştirmeye katkıda bulunduğunu göstermektedir. Frontex, temelde sınır güvenliği için kurulmuş olsa da ulus ötesi suçlarla da mücadele eder hale gelmiştir. Kuruluşun yaptığı operasyonlarda kullanılan teçhizatın ve ortaklaşa çalışılan güvenlik birimlerinin, askeri özellik taşıması önemlidir. Bu durum bize düzensiz göç konusunun Avrupa devletleri tarafından geleneksel güvenlik meseleleriyle birlikte anıldığını göstermektedir. Frontex, 2007'de kurulan Hızlı Sınır Müdahale Ekipleri (RABIT[21]) ile göçü "acil tedbirler gerektiren, istisna uygulamalarla önlenebilecek bir konu" ilan ederek bir güvenlik tehdidi olarak yansıtmada önemli rol oynamıştır. Ayrıca göçmenlerin geri gönderilmesi tamamen ülkelerin sorumluluğunda olmasına rağmen, Frontex iade süreçlerinde koordine edici rolüyle elindeki mali ve lojistik imkanları kullanmaktadır (Leonard, 2011: 237, 245). Böylelikle Frontex, hem yayınlarında hem de yürüttüğü uygulamalarında düzensiz göçü ulusların önemli bir güvenlik tehdidi olarak inşa etmektetir.

Bir diğer önemli güvenlik kuruluşu Europol, 1995'te kurucu anlaşma Maastricht sonrası birlik içinde uluslararası suçlarla mücadele amacıyla kurulan ortak polis bürosudur. Birlik içi basit ve adi suçların yanında, uluslararası düzeyde artan narkotik, kaçakçılık, terörizm, mali ve siber suçlarla yasadışı göç de Europol yetki alanlarında bulunmaktadır. Bu kuruluş, zamanla yetkilerini genişletmiş ve tüm birlik genelinde kapsamlı ve detaylı faaliyetler yürütmeye başlamıştır (Çelik, 2016). Birlik içinde ve ötesinde terörü önlemek için düzensiz göçün önlenmesi gerekliliğine vurgu yapan Europol, her iki olguyla ilgili operasyonlarında benzer yöntemleri

[21] *Rapid Border Intervention Teams* hakkında daha detaylı bilgi için bkz. https://ec.europa.eu/home-affairs/pages/glossary/rapid-border-intervention-team-rabit_en

kullanmaktadır. Özellikle tüm birlik çapında geniş çaplı istihbarat faaliyetleriyle öne çıkan bu kuruluş rutin çalışma pratikleriyle göçmenlere yönelik güvenlik algısının oluşturulmasında etkili olmuştur.

Şekil 8: *Europol Yıllara Göre Bütçesi (Milyon Euro) ve Personel Sayıları (Kişi)*

Kaynak: (König ve Trauner**,** 2021: 177)

3.1.2.2. Ortak Bilgi Sistemleri

Avrupa'nın güvenliğini artırıcı çeşitli bilgi sistemleri yıllar içinde uygulamaya koyulmuştur. Bunlardan en öne çıkanlar SIS I-II, Eurodac, Eurosur ve VIS sistemleridir.

İlk olarak, Schengen bölgesinin oluşturulmasının ardından 1995 yılında Schengen Bilgi Sistemi SIS-I *(Schengen Information System*) faaliyete geçirilmiştir. SIS-I, ilk ve en büyük sınır yönetimi ve güvenlik bilgi paylaşım sistemi olması özelliğiyle öne çıkmaktadır. AB'nin kaldırılan iç duvarlarını telafi denebilecek biçimde sınır kontrolünün sağlanması ve kolluk kuvvetleri arası iş birliği bu sistemin ana hedefleridir. Hassas biyometrik verilerin ve hatta DNA bilgilerinin bulunduğu daha yüksek teknolojili SIS-II sistemi 2013 yılında uygulamaya alınmıştır (European Commission, 2022b). Bütün bu veriler sayesinde üye ülkelere güvenilir bilgiler ulaştırarak topyekûn güvenlik politikalarına destek olan bu sistem, suç ve terörle mücadeleyle düzensiz göçün önlenmesi konularında da diğer güvenlik uygulamaları ve kuruluşları arasında bir köprü görevi görmektedir. Sistemin kullanıcılarına

bakıldığında mali otoritelerden göçle ilgili kurumların yetkililerine, ortak kuruluşlardan ulusal polislere kadar geniş bir yelpazeye erişim imkanı sağlamaktadır. Kapsamlı bir sistem olması ve veri sağladığı aktörlerin çokluğu sebebiyle SIS, göçmenlere çok yönlü ve kapsamlı bir güvenlik yaklaşımı getirmektedir. Zaman içinde bu sistemin daha çok güvenlik kuruluşuna öncülük ettiği de söylenebilir (Andersson, 2016; Leonard, 2011: 238).

İkinci olarak, Eurodac [22] sistemi, Dublin-III Sözleşmesi'yle 2003 yılında sığınmacıların parmak izi verilerinin, polis tarafından tespit edildiği yerde sisteme aktarılması amacıyla kurulmuştur. Elde edilen verilerin karşılaştırılarak sığınmacı bireylerin takibi sağlanmış ve çoklu sığınma başvurusu önlenmeye çalışılmıştır. Bu sistemin farklı üye devletlerde sığınma imkanı aramanın ve keyfi sığınma ülkesi seçmenin önlenmesi amacına hizmet ettiği söylenebilir. Avrupa'da artan güvenlik endişeleriyle birlikte Eurodac'ın görev alanları kademeli olarak genişlemiştir. Sistem, Frontex tarafından sınırlarda tespit edilen geçişler esnasında biyometrik verileri toplamanın yanında, Birlik içinde düzensiz göçmenlerin aranmasını ve tespitini kolaylaştırmıştır. Geri göndermelerin organizasyonunda da kullanılan bu sistemde sığınmacı ve yasadışı göçmen arasında ayrım yapılmaması nedeniyle göçün güvenlik sorunu olarak inşasında önemli bir yer tutmaktadır (Leonard, 2011: 241).

Bir diğer ortak sistem olan Vize Bilgi Sistemi (VIS *[Visa Information System]*), AB sınır güvenliğinin sağlanması için ortak bir vize programı oluşturulması amacıyla 2004 yılında kurulmuştur. Birliğin güvenliği için vizeyi zorunlu kılması AB için üçüncü ülke vatandaşlarının bir tehdit unsuru olabileceğini işaret etmektedir. Ortak bir havuzda vize kabul, ret ya da iptal nedenlerini ve yabancıların kişisel bilgilerini yönetmenin Birliğin sınır geçişlerini kolaylaştırma amacına yönelik olduğu iddia edilmektedir. Fakat bu sistem, pratikte güvenlik tehdidi oluşturabilecek bireylerin tespitinin kolaylaşmasına ve göçün daha sıkı kontrol edilmesine hizmet etmektedir. Böylelikle dışarıdan gelecek güvenlik tehditlerine karşı bir önlem olarak değerlendirilebilir (Balzacq, 2005: 180). Sistemin kullandığı teknolojiler, sahip olduğu veri boyutu ve diğer güvenlik aktörleriyle paylaşılması göçün, güvenlik alanında değerlendirilmesine neden olmaktadır.

[22] Otomatik Parmak İzi Tanımlama Sistemi - *European Dactyloscopy*

Son olarak, AB sınırlarını kontrol ve yönetimi kolaylaştırma amacıyla kurulmuş Eurosur[23], insani dramı azaltmak başta olmak üzere göçmen kaçakçılığı gibi sorun alanlarına yönelik bir sistem olarak 2003 yılında inşa edilmiştir. Teknolojik olarak donanımlı yapısıyla öne çıkan bu sistem, Akdeniz'de ortaya çıkan düzensiz göç-güvenlik eksenindeki olaylarda oldukça yaygın biçimde kullanılmıştır. Gözetleme, istihbarat ve takip faaliyetleriyle üye devletlere ve AB güvenlik kuruluşlarına katkı sağlayan Eurosur, sınırdaş devletlerle düzensiz göçün önlenmesi (European Commission, 2022c) konusunda da iş birliği sağlamıştır. Ayrıca Kale Avrupası'nın dışında artan faaliyetleri ve gelişen kapasitesiyle Eurosur, çok yönlü bir sistemdir. Europol ve Frontex'in sınırlarda yürüttüğü operasyonlarda daha AB kıyılarına ulaşamayan düzensiz göçmenlerin geri itilmeleri ve geri gönderilmeleri konusunda Birlik'in önemli bir güvenlik enstrümanıdır. Bu nedenle Eurosur, ortaya çıkışındaki kayıpları azaltmaya yönelik insani yönü yerine, AB'ye ulaşarak olası güvenlik tehditlerini artıracak düzensiz göçü azaltıcı ve güvenlikleştirici yönleriyle oldukça öne çıkmaktadır.

3.1.2.3. Ortak Uygulamalar

AB, artan düzensiz göçle mücadele etmek için bazen evrensel ilkeleri ve kendi değerlerini göz ardı eden güvenliği önceleyen politikalar ve uygulamalar geliştirmektedir. Bunlardan en öne çıkanı şüphesiz "geri gönderme"dir. Bu uygulama, "geri göndermeme ilkesinin"[24] tersine, bireylerin çeşitli riskler nedeniyle ayrıldığı ve insan hakları ihmallerinin olabileceği ülkelere zorunlu olarak geri gönderilme olarak tanımlanabilir. Zamanla kontrol edilmesi zorlaşan düzensiz göç akınıyla baş etmek için çeşitli çevre ülkelerle imzalanan geri kabul anlaşmaları çerçevesinde geri gönderme uygulamaları gerçekleşmektedir. İkinci bölümde detaylıca bahsedilen kaynak ve transit ülkelerden AB'ye gelen düzensiz göçmenlerin geri gönderilmelerinden ibaret bu süreç, göçün güvenlikleştirilmesinde oldukça etkilidir. Avrupa ülkeleri altında ezildikleri göçmen yükünün bir kısmını çevre ülkelere

[23] Avrupa Sınır Gözetim Sistemi - *The European Border Surveillance System*

[24] Bu ilke, 1951 Cenevre Sözleşmesiyle BM nezdinde tanınan evrensel bir haktır.

dağıtarak dış sınırlarının güvenliğini garanti altına almak istemektedir (Stutz ve Trauner, 2021: 2). Güvenli üçüncü ülkelere geri göndermeler AB'nin düzensiz göç sorununu azaltmada bir nebze etkili olmuştur. Fakat bu durum, üçüncü ülkeler için de ekstra mali ve güvenlik sorunlarını beraberinde getirdiğinden AB, bu ülkeler için çeşitli teşvikler sağlamaktadır. Türkiye gibi ülkelere bu çerçevede yapılan mali yardımların yanında, AB'nin her zaman en çekici önerilerinden olan gerekli koşulların sağlanmasıyla vize serbestilerinin getirilmesi bu teşvik metotlarından en öne çıkanıdır. Ayrıca anlaşmanın sürdürülmesi konusunda iş birliği sağlanamazsa AB, havuç olarak kullandığı mali yardımlar ve vize serbestinin yerine yaptırımları sopa olarak sunmaktadır.

Geri gönderme merkezlerine gelen düzensiz göçmenler gözaltına alınmış sayılmaktadır. Bu da düzensiz göçün kamuoyu tarafından bir suç gibi algılanmasına sebep olarak güvenlik teması meydana getirmektedir. Özellikle sağ partiler ve popülist hareketler tarafından dile getirilen, suçlu olarak gösterilen düzensiz göçmenlerin AB toplumundan uzak tutulması gereken tehdit unsurları olduğu söylemleri yükselen güvenlik algısını daha da artırmaktadır. Geri gönderme uygulamalarında yukarıda sayılan güvenlik kuruluşlarının ve sistemlerinin aktif olarak kullanılması göçün güvenlik sorunu haline getirilmesinde zincirleme etkisi nedeniyle önemli rol oynamaktadır (Gabrielli, 2014: 313).

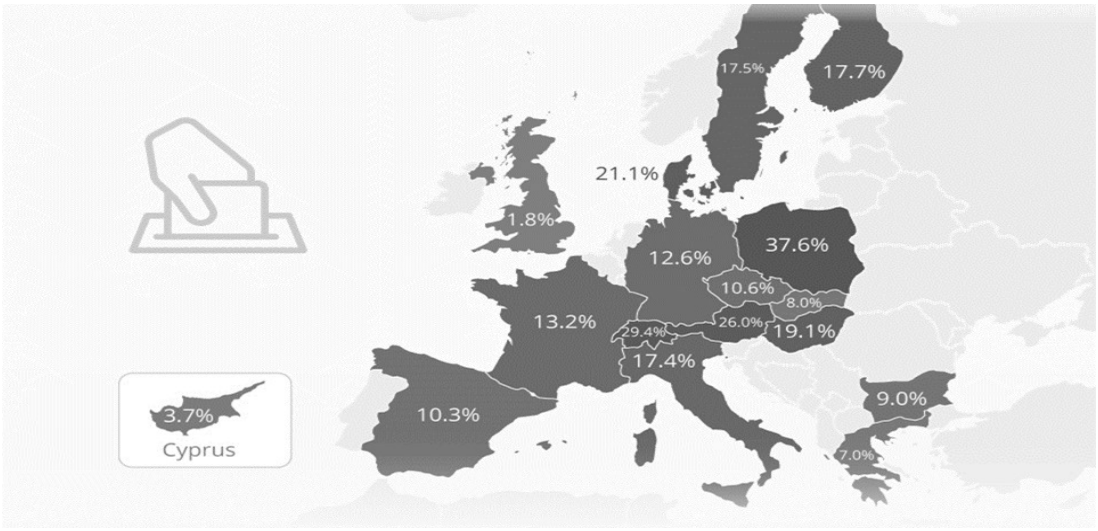
3.1.3. Aşırı Sağ Partiler ve Popülist Hareketler

Eleştirel güvenlik yaklaşımlarına göre, süreç içinde ortaya çıkan tehditlere yönelik güvenlik tedbirlerinin söylemler yoluyla alındığı ve pekiştirildiği açıktır. Fakat sadece AB kurum ve kuruluşlarını güvenlikleştirici aktörler olarak göstermek yanlış bir değerlendirme olur. Çünkü Avrupa'da göçün güvenlikleştirilmesi çok aktörlü ve çok boyutlu bir süreçtir. Kamuoylarını etkileyen ve çoğu zaman AB'nin kurumlarına ve karar alma süreçlerine dahil olan aşırı sağcı ve/veya popülist partiler bu konuda önemli bir yer tutmaktadır. Bu partilerin ırkçı, göç karşıtı ve yabancı düşmanı söylemleri ülkelerin tarihi, sosyal ve kültürel yapısıyla derinden ilişkilidir. Bu söylemleri anlamak için tüm bu karakteristiklerin açıklanması gereklidir. Fakat bu

çalışmada tüm Avrupa ülkelerine tek tek değinmek mümkün olamayacağından bu durum Avrupa'da öne çıkmış ülkeler ve örnekler üstünden açıklanacaktır.

Toplu göçler, Avrupa kıtasındaki aşırı sağ partilerin yükselişindeki ana sebeplerden biridir (Mudde, 2007: 9). Güvenlikleştirmenin en büyük faydasını görenler özellikle son dönemdeki düzensiz göçün yoğun hissedildiği Avrupa'nın önemli lokomotif ülkelerindeki sağ partiler olmuştur. 2017 yılı Almanya seçimlerinde üçüncü parti olan AfD, Alman demokrasi geleneğinin geleceği hakkında soru işaretleri oluşmasına neden olmuştur. Benzer şekilde Fransa'da Le Pen'in Ulusal Cephe Partisi'ne yükselen seçmen desteği, Birleşik Krallık'taki göçmen karşıtlarının büyük propagandasıyla ortaya çıkan Brexit, Macar hükümet lideri Orban'ın çok yüksek perdeden dile getirdiği göçmen karşıtlığı, Hollanda ve Avusturya'daki sağcı hareketlerin yükselişi Almanya'daki çatlağın çoktan Avrupa'nın geneline yayıldığını kanıtlamaktadır. Aşağıdaki haritada son seçimlerde popülist ve sağ hareketlerdeki artışın tüm Avrupa'ya yayıldığı görülebilir. Özellikle Doğu Avrupa ve İskandinavya'daki yüksek oranlar dikkat çekicidir. İkinci bölümde bahsedilen kapsam ülkelerde nüfusa oranla çok düzensiz göç ya da sığınma başvurusu alan ülkelerdeki oranlar aşırı sağ ve popülist hareketlerin bu düzensiz göçten fayda sağladığını göstermektedir.

Şekil 9: *Avrupa Ülkeleri Son Seçimlerinde Ulusal Düzeyde Popülist ve Sağcı Partilerin Oy Oranları*

Kaynak: (Statista, 2019) (https://www.statista.com/chart/17860/results-of-far-right-parties-in-the-most-recent-legislave-elections/)

Düzensiz göç, kriz öncesinde de önemli bir sorundur fakat Avrupalı liderler için üst sıralarda değildir. Kriz öncesindeki göç tartışmaları çoğunlukla siyasi sınırlar içinde gerçekleşmiştir. Çünkü bu zamanlarda Fransa'daki Ulusal Cephe gibi aşırı sağ partilerin daha folklorik olarak var olduğu düşünülmektedir. Avrupa'nın faşist ve sağcı geçmişi nedeniyle, göç krizleri öncesindeki dönemde sağ hareketlerin ana akım siyaset ve geniş halk kitleleri üstünde önemli bir etkisi olduğu söylenemez. Ancak bu durum 2015 sonrasında büyük bir değişim geçirmiştir. Almanya'nın ihtiyaç sahiplerine ve mültecilere duyarsız bir ülke olamayacağını düşünen Merkel, yurtdışında şiddet ve savaştan kaçan herkesin sığınabileceği bir korunak olma sözü vermiştir (Der Spiegel, 2015). Fakat Avrupa toplumları, Merkel'in bu tavrının aksine toplumların kendi çıkarlarını ve ihtiyaçlarını daha geride bırakan; seçildikleri bölgeleri, kültürü, yasaları ve sistemi savunmayan politikacıların kendi temsilcileri olamayacağı düşüncesiyle toplumda önceleri çok da karşılık bulamayan aşırı sağ görüşlere kaymışlardır. Benzer biçimde AB düzeyindeki yetkililerin direkt olarak kendileri tarafından seçilmemesi nedeniyle AB'nin, seçmenlerin kendi tercih ettiği kişilerce tam olarak yönlendirilemediğini düşünen insanlar, ulusal siyaset hareketlerinde bu sağ görüşlere yönelen kesimlerdir (Bartoszewicz, 2017: 12-14).

Avrupa'da yükselen yabancı düşmanlığıyla AB değerlerinin aksine ortaya çıkan politikaların artışı arasında bir bağıntı kurmak oldukça kolaydır. Pek çok AB ülkesinde yabancı düşmanı saldırıların ve nefret suçlarının göçmen krizleriyle doğru orantılı biçimde artması (Eurostat, 2022) bu durumun kanıtı niteliğindedir. Irkçılığın sahip olduğu negatif anlam nedeniyle özellikle ırkçı geçmişe sahip gruplar, ülkelerindeki aşırı sağ partileri destekleyerek bu duygularını yabancı karşıtlığı üstünden göstermektedirler. Almanya'da AfD ile anılan PEGIDA [25] hareketinin Almanya'dan başlayarak diğer Avrupa ülkelerine yayılan yabancı karşıtı gösterilerde karşılık bulmuş olması, AB içindeki yabancı düşmanlığının AB bütünleşmesiyle son bulmadığının açık göstergesidir (Alkan, 2015: 287).

AB içinde mülteciler ve göçle ilgili son dönemde yaşanan tartışmalar Birlik ortak hareket mekanizmalarını ve karar alma süreçlerini sekteye uğratmıştır (Demirtaş,

[25] *Patriotische Europäer Gegen Islamisierung Des Abendlandes*: "Batının İslamlaşmasına Karşı Vatansever Avrupalılar" özellikle Müslüman ve yabancı nüfusun görece daha az olduğu Saksonya bölgesinde 2014 yılında kurulan bir Alman siyasi partidir. Almanya'nın İslam ülkesine dönüştüğü ve yabancılarla dolduğu savlarıyla ülke çapında ve ötesinde pek çok gösteri yapmışlardır.

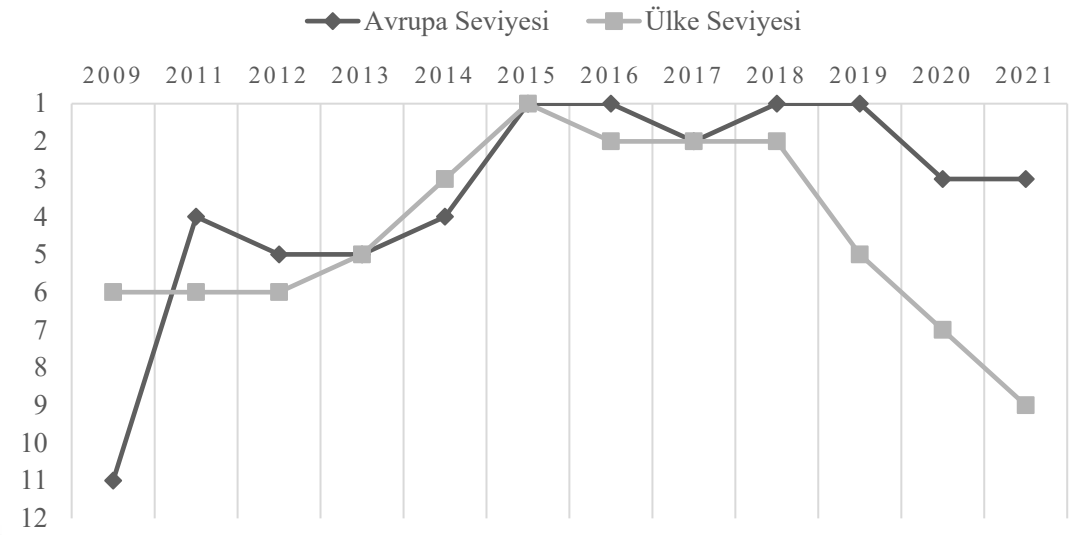
2019: 5-6). Sağ partiler özellikle ulusal parlamentolarda AB'nin ortak kural ve değerlerine ters düşebilecek politikaların oluşturulması yoluyla süreçte etkin olmaktadırlar. Bu doğrultuda, pek çok Avrupa ülkesi mülteci krizinin zirve yaptığı dönemlerde zaman zaman Schengen Anlaşması'na aykırı hareket ederek serbest dolaşımı sınırlandırma yoluna gitmişlerdir. Balkanlar'da sınırlara duvar örülmesi, bazı ülkelerin daha önce açık kapı politikası uygularken bir anda göçmenlerin bekçiliği ya da koruyuculuğu pozisyonundan çekilmeleri bu duruma diğer örnekleri teşkil etmektedir. Aşırı sağ hareketler politikalarını daha makul hale getirmek için genellikle kendilerini vatansever veya milliyetçi ambalajlarla farklı biçimlerde sunarlar. Karar alıcı pozisyonundaki partileri etkileyen aşırı sağ ve popülist partiler bazı durumlarda bu pozisyonları elde edebilmektedirler. Böylelikle göç karşıtı retoriklerinde olduğu kadar politik uygulamalarla da düzensiz göçü ötekileştirmektedirler. Bu partiler temelde otoriterliğe, "Öteki"nin dışlanmasına (göçmenler, etnik, kültürel veya dini gruplar vb.) yönelirler ve genellikle "ötekilerin" kendi münhasır uluslarına layık olmadıkları düşüncesini savunmaktadırlar. Son yıllarda yönetimlere gelen sağcı parti söylemlerinde göç ve göçmen olgularının, ulusal değerleri ve toplumun kültürünü bozucu ve yozlaştırıcı genel bir tehdit olarak resmedildiği görülmektedir. Ayrıca ülkelerin göç karşıtı acil ve etkili politikalar üretmelerinde bu yöndeki hem siyasi hem de kamuoyu baskısı yaratmaya yönelik söylemler dikkat çekicidir. Brexit sürecinde çıkış savını destekleyen popülist sağ söylemlerin kaynağı, özellikle Doğu Avrupa ülkeleri ve üçüncü ülkelerden gelen yoğun göç ve buna bağlı olarak yerleşik kültürleri ve kolektif kimlikleri ortadan kaldıracağı iddia edilen toplumsal risklerdir. Bu düşüncelerle aşırı sağ, göçün güvenlikleştirilmesinde hem üye ülkelerin meclislerinde hem de AB düzeyinde başarı elde etmiştir (Browning, 2018: 350-351).

AB'nin bu zamana kadar uğraştığı birçok kriz hem bütünleşmenin yönünü hem de derecesini etkilemiştir. Mülteci Krizi AB açısından dışsal bir şok gibi algılanmış olsa da zamanla iç siyaseti ve iç politika süreçlerini derinden etkileyen bir sorun haline gelmiştir. Hem içeriden, hem de dışarıdan yoğun şekilde eleştiriler alan AB ülkeleri, ortak çözümler yerine ulusal hükümetlerin çözümleriyle yetinmişlerdir. Bu da Avrupa Birliğine yönelik şüphelerin güçlenmesine neden olmuştur. Avrupa Şüpheciliği, birlik olma sürecinden itibaren çoğunlukla AB kurumları, politikaları ve fikirlerine doğrudan karşı çıkan veya eleştiren siyasi görüş olarak özetlenebilir. Bu görüşlerin amacı bütünleşmeyi yavaşlatarak ve tamamen durdurarak zayıfladığını düşündükleri ulus-

devletlerin gücünü geri kazandırmaktır. Avrupa Şüphecileri son dönemde özellikle aşırı sağ partilerin ajandalarından oldukça faydalanmaktadır. Bu partilerin düzensiz göç nedeniyle AB güvenliğinin sekteye uğradığı söylemleri, şüphelerin artmasında etkili olmuştur. Literatürde pek çok araştırmacının düzensiz göç, göçmen karşıtlığı ve Avrupa Şüpheciliği'ni ilişkilendirdiği görülebilir (Yeung, 2021: 632). Özellikle düzensiz göçün arttığı dönemlerde siyasi partilerde ve kamuoylarında göçmen karşıtlığı ve Avrupa Şüpheciliği'nin birlikte artacağı öngörülmektedir. Dolayısıyla siyasi partilerin eliyle mülteci krizinde göçün belirginliğini artırıcı yöntemler izlenerek bu krizin AB ile olumsuz biçimde ilişkilendirilmesi sonucuyla karşılaşılmaktadır. Bu yolla AB'nin düzensiz göç kriziyle başa çıkamadığı ve durumu daha da şiddetlendirdiği görüşleriyle AB Şüpheciliği'nin hem siyasi partiler, hem de kamuoyu düzeyinde söylemler üzerinden artırıldığı fikri öne çıkmaktadır (Sola, 2018: 9).

İçsel ve dışsal krizlerin, birlik olma sürecinin ayrılmaz parçası olduğunu düşünen çevreler olduğu kadar (Lefkofridi ve Schmitter, 2015: 4) krizlerin sonuçları ve ortaya çıkardığı bütünleşme ya da ayrışmaların nedenleri konusunda farklı görüşler mevcuttur (Hutter ve Kriesi, 2019: 997). Düzensiz göç ve mültecilere yönelik söylemler artsa da kamuoyu üzerindeki etkinin aynı biçimde değişmediği görülmektedir. Genel kanının aksine Yeung (2021: 647-648), kamuoyundaki Avrupa Şüpheciliği'nin hem politik hem de duygusal boyutta gerçek göç seviyelerinden etkilenmediği sonucuna ulaşmıştır. Özellikle aşırı sağ partilerin yükselişiyle ortaya konan Avrupa Şüpheciliği söylemlerinin göç seviyesindeki artıştan çok, göç karşıtlığının belirli gruplar içindeki artışından kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca aşırı sağın kemik seçmeninin ötesine söylemlerinin ulaşarak göç karşıtı duyguları tetiklemiş olması da muhtemeldir. Hatta aşırı sağa çok katkısı olduğu düşünülen yükselen milliyetçilikle göç karşıtı duygular ve gelen düzensiz göçmen sayıları arasında kayda değer bir korelasyon olmadığı görülmektedir (van der Brug ve Harteveld, 2021: 243-244). Politikalar düzeyinden, kamuoyu düzeyindeki Avrupa Karşıtlığı tutumlarına inildiğinde kamuoyunun AB'nin sığınma ve göç politikalarına karşı şimdiye kadar sanıldığı derecede hassas olmadığı iddia edilebilir. Bu bağlantılar nedeniyle Avrupa karşıtlığının azaltılması için daha güvenlikleştirici ve sıkı göç politikaları izlemek yerine kamuoyundaki aşırı göçmen sayısı algısının azaltılması yönünde izlenecek adımların daha önemli olduğu öngörülmektedir (Yeung, 2021: 648).

Şekil 10: *AB ve Ülkeler Düzeyinde Göçün Sorun/Tehdit Olarak Algılanma Derecesi*

(**Not**: 1 en yüksek sorun/tehdit derecesini temsil etmek üzere)

Kaynak: İlgili yıllardaki Standard Eurobarometer raporları kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur (European Commission, 2022d).

Eurobarometer anketlerinde AB vatandaşlarının genel ve ulusal düzeylerde en fazla endişe duyduğu, sorun olarak gördüğü konular yıllara göre incelenirse ulusal düzeyde insanların göçü daha alt sıralarda bir sorun alanı olarak algıladıkları görülmektedir. Aşırı sağın yoğun biçimde göçle ilişkilendirdiği terör, işsizlik ve suç oranları gibi meselelerin etkisinin Birlik seviyesinde daha yoğun algılanmasının nedeni, AB düzeyindeki kurumlarca güvenlikleştirmenin ulusal düzeylerden daha başarılı inşası olabilir. Fakat araştırmaların gösterdiği sonuç, AB toplumunun hem ulusal hem ulusüstü düzeylerde göçmen krizlerine çeşitli derecelerde duyarlı olduğudur. 2011 Arap Baharı ve 2015 Suriye Krizi'nin etkisinin tüm seviyelerde hemen görülmesi bunun bir kanıtı niteliğindedir. Burada ortaya çıkan bir diğer ilginç durum ise göçün ulusüstü (AB) seviyede daha uzun süre tehdit olarak hissedilirken, ulusal (ülke) düzeye gelindiğinde aynı durumun geçerliliğini korumamasıdır. Bu durumun nedenleri üstüne daha detaylı araştırma yapılması gerekmektedir.

Sağ partilerin retoriklerinde öne çıkan bir diğer unsur olan İslamofobik yaklaşımlar, 11 Eylül'le kendini belli etmeye başlamıştır. Fakat asıl İslam karşıtı yükselişin göçmen krizleriyle paralellik gösterdiği söylenebilir (Mudde, 2007: 249). İslam ve Hristiyan kültürlerinin uyumsuzluklarını vurgulayan sağ partilerin söylemleri bazı ülkelerde cami, işyerleri ve evlere yapılan saldırıların öncülleri olarak düşünülebilir. Macaristan'da mültecilere yönelik ortaya çıkan görüntüler ve bazı

çevrelerce domuz kafalarıyla önlem alma fikirleri bu partilerin kamuoyuna yansıma başarısı olarak değerlendirilebilir (BBC News, 2016; Dinç ve Karataş, 2021: 660).

Göç karşıtı aşırı sağ ve popülist hareketlerin görüşlerinde birbirinden farklı fikirler, endişeler, ideolojiler ve söylemler bulunur ve çoğu zaman bunlar harmanlanarak birlikte sunulur. Topluma, zamana ve amaca göre konular çeşitlense de ortak bazı noktalar şunlardır: düzensiz göç, ulusal güvenlik, işsizlik, kültür, küreselleşme, Avrupa Şüpheciliği ve terörizm. Ayrıca modern toplumlardaki artan suç oranları, uyuşturucu trafiğindeki artışla refah dolandırıcılığı gibi kötülüklerin kaynağı olarak göçü gören ortak bir eğilim mevcuttur (Camus, 2005: 5). 11 Eylül endişeleri bitmeden patlayan göçmen kriziyle arttığı söylenen terörist eylemler, yeni göç rejiminin ana gündemini güvenlik olarak belirlemiştir.

Her zaman güvenlikleştirici unsurlara odaklanacak ve onları siyasi programlarının merkezi söylemleri haline getirecek belirli siyasi partiler bulunmasa bile, tüm Avrupa ülkelerinde göçmenler ve göçle ilgili kamusal söylemler bir şekilde mevcuttur. Son dönemdeki genel yönelime bakıldığında göçü şeytanlaştırıcı söylem enjeksiyonun bazı ülkelerde daha başarılı biçimde devam ettiği ve karşılık bulduğu görülmektedir. Bu karmaşık bulgular nedeniyle AB toplumunu içeren genel bir çıkarım yapmak için daha erken olduğu söylenebilir. (Fekete, 2004; Golder, 2003: 432; Trimikliniotis, 2020: 131).

Aşırı sağ partiler her ne kadar alternatif gibi sunulsa da ana akım partilerin yerini alması için Avrupa genelinde demokrasinin yıkımı gereklidir. Halen toplam nüfusunun yüzde 8'den fazlasını üye ülkeler dışında doğan 41,5 milyon kişinin oluşturduğu AB toplumunun, günlük yaşantılarında büyük oranda göçmenlerle etkileşimde oldukları ve bu durumundan rahatsız olmadıkları görülmektedir. 2018 yılında yapılan Özel Eurobarometer[26] çalışmasında her on Avrupalıdan dördünün aile ya da arkadaşlarının göçmenlerden oluştuğu görülmektedir. Çalışmalar sonucunda Avrupalılar'ın yüzde 61'inin haftalık olarak göçmenlerle etkileşim halinde olduğu; iş, özel yaşam ve günlük sosyal ilişkilerinde göçmenlerle olan iletişimlerinden memnun oldukları ortaya çıkmıştır. Yaklaşık üçte bir oranında (%34) göçmenlerle böyle

[26] AB vatandaşlarına çeşitli alanlarda sorularla anket çalışmaları yürüterek Avrupa Komisyonu'na ve kamuoyuna sunan kurum, Sosyal durum, sağlık, güvenlik, kültür, çevre, doğa gibi pek çok farklı alanda araştırmaları yürütmektedir.

ilişkilerden memnun olmadığını belirten bir kesim bulunsa da (European Commission, 2018) göç krizi öncesi verilerle karşılaştırıldığında bu yaklaşımlar ve tutumlarla çok büyük farklar olmadığı görülmektedir. En fazla sığınma başvurusunun alındığı 2015-2016 yıllarında göç ve göçmenlere karşı tehdit algısı bir nebze artmışsa da ilerleyen yıllardaki azalış bu durumun ani bir tepki olduğunun ve toplumda büyük ve süreğen bir karşılık bulmadığının kanıtı olarak gösterilebilir. Bu nedenle göç karşıtı bir fikir birliğinden ziyade bir fikir ayrılığı olduğu söylenebilir (Trimikliniotis, 2020: 147). Özellikle AB seviyesinde göçün yüksek bir tehdit olarak algılanmadığı görülmektedir. Bu da göçe olan yaklaşımın toplum seviyesinde aşırı sağ ve popülist hareketlerce AB kurumları kadar güvenlikleştirilemediğinin göstergesidir. Elbette göçmen krizinin en yüksek yaşandığı yıllarda tüm aktörlerce artırılan güvenlik söylemleri toplumda güvenlik endişelerinde artışa neden olmuştur. Fakat bu durumun geçici olması nedeniyle güvenlikleştirmenin uzun vadede nasıl şekilleneceği siyasi aktörlere kalmaktadır. Ulusal seviyede aynı durum incelendiğinde, göçmen krizinde en çok mülteci kabul eden Almanya, Fransa, İsveç gibi öncü ülkelerde AB düzeyindekine benzer bir eğilim vardır. Fakat göçmenlerin giriş noktaları olarak tarif edilebilecek Yunanistan, İspanya, Macaristan ve İtalya gibi ön cephe ülkelerinde göçe yönelik tehdit algısının giderek arttığı gözlenmektedir. Bu da bu ülkelerdeki son dönemde önemli başarılar elde eden sağ partiler gibi güvenlikleştirici aktörlerin belirli bir dereceye kadar başarısının göstergesi olabilir.

Sağ partilerin ve popülizmin yükselişini sadece kendi başarıları olarak analiz etmek doğru olmayacaktır. Çünkü karşı savların eksikliği ya da toplumun bu alanlardaki ihtiyacı diğer siyasi hareketlerce karşılanmamış olabilir. Sosyal demokrat ve sol hareketlerin ırksal, kültürel ve etnik bölünmeyi aşmak için yapısal, maddi ve sembolik unsurları içeren sınıf temelli yaklaşımları terk etmeleri ırkçılığa ve göçmen karşıtlığına alan yaratmıştır. Mouffe (2019: 59), bu yükselişte beyaz işçiler ulusunun etkili olduğunu savunmaktadır. Çalışan kesimin ihtiyaçlarının karşılanamaması onların kendilerini geride kalmış ve terkedilmiş hissetmesine neden olmuştur. Özellikle mülteci krizi sonucu daha kozmopolitik yapılara evirilen Avrupa toplumundaki sosyo-ekonomik eşitsizliklerin artması ve refahın erozyonuyla toplumda büyük politika değişiklikleri ihtiyacı doğmuştur. Yerli işçi kitleleri olarak ırklaştırılan sıradan insanlar bu partilere yönelerek kendilerini ve politika değişikliği taleplerini ifade etmek istemişlerdir. Ayrıca AB'nin ortak kurumları ve politikaları

bazen teknokratların ülkelerin kendine özgü durumlarını göz ardı etmelerine yol açabilmektedir. Bu da seçmenler arasında elitist bir yapı görünümüne neden olmakta ve hem kurumların hem de üretilen politikaların çeşitli nedenlerle itibar kaybı yaşamasına sebebiyet vermektedir. Bu durum aşırı sağ partiler için oy oranlarını artırma adına bir fırsat yaratmaktadır. Tepeden inme politikalarla sisteme yabancılaşmış kitleler de seçimlerde bu alandaki boşluğu dolduran aşırı sağ partilere yönelerek protestolarını göstermektedirler. Bu gibi nedenlerle her zaman aşırı sağ başarısından bahsetmektense, karşı ya da alternatif akımların başarısızlığı da vurgulanmalıdır.

3.1.4. Medya, Sosyal Ağlar

Düzensiz göç ve güvenlik algısı arasındaki ilişki, aşırı sağ partilerin söylemleriyle medya üzerinden kurulabilir. Bireyler politikacı seçimlerinde çoğunlukla nesnel verilerden ziyade algılarıyla hareket etme eğilimindedirler. Örneğin, Avrupa'ya gelen göçmenlerin ülkeleri için iyi mi yoksa kötü mü olduğu algısı aşırı sağ ve popülist partilere oy verme kararıyla ilişkilendirilmiştir. Benzer biçimde yaşadıkları çevredeki göçmen sayısı yerine bu göçmenlerin medyadaki ve toplumdaki görünürlüğü daha öne çıkmaktadır (Arzheimer, 2009: 274; Golder, 2003: 460). Göçmenlik tartışmalarını çerçeveleyen medya, güvenlikleştirici partilerin kampanyaları ya da söylemleri kadar bu algıyı etkilemektedir. Genellikle dar bir tabana hitap etseler de medya yoluyla ana akım partilerin göç hususundaki düşüncelerini ve söylemlerini etkileme ya da değiştirme kapasiteleri de göz önüne alındığında aşırı sağ ve popülist hareketlerin medya kullanımı ve görünürlüğüne dikkat ettikleri düşünülebilir. Medyanın bu konudaki önemi Brexit sürecinde de ortaya çıkmıştır. Düzensiz göçmenlerin son dönemdeki hareketleriyle Orta Doğu kaynaklı terör örgütlerine fayda sağladığıyla AB ve üye ülkelerdeki ulusal güvenliği riske attığı söylemleri Brexit öncesi sağ medyada oldukça tartışılan başlıklardır. Brexit Referandumunu takiben İskoç Ulusal Partisi (SNP)[27] tarafından düzenlenen Birleşik Krallık'tan ayrılma referandumu Avrupa'da benzer olayları tetiklemiştir. Katalonya

[27] *Scottish National Party*

bölgesindeki ayrılık yanlıları hem ana akım medyada hem de sosyal medya platformlarında Brexit ve İskoç referandumlarına geniş yer ayırmışlar ve bunları övmüşlerdir (Dinç ve Karataş, 2020: 662). Benzer biçimde güvenlikleştirici söylemleri benimseyen Geert Wilder 'Netherlands Exit" ve Le Pen ise 'Frexit' taleplerinde bulunmuştur. İtalyan Beş Yıldız, İsveç Demokratları (SD) ve Avusturya Özgürlük (FPÖ) partilerinin, Brexit benzeri söylemleriyle medyada yer alarak iç siyasette yankı bulan ayrılıkçı ifadelerle kitlelerini artırdıkları düşünülmektedir (Lyons ve Darroch, 2016).

Son dönemde yeni medyanın gelişimiyle parti bağlılıkları azalmış oy bloklarında çözülmeler başlamıştır. Seçmenler siyasi gelişmeleri çoğunlukla yeni medya araçları ve sosyal medya üzerinden takip etmeye yönelmişlerdir. Bu ağları kullanan liderler de daha geniş kitlelere kolaylıkla ulaşabilmiş ve medyatik yüzlere dönüşmüşlerdir. Avrupa'da yapılan bazı araştırmalar bireylerin yaşları kadar politik görüşleriyle de sosyal medya kullanım seviyeleri arasında bağıntılar olduğunu göstermektedir (Dinç ve Karataş, 2021; Uzunçayır, 2014: 134). Ayrıca aşırı sağ hareketler, yeni medya araçlarını kullanarak dezenformasyon çalışmaları yürütmektedirler. Tüm Avrupa'da artması beklenen Müslüman nüfusunun projeksiyonlarının abartılarak sunulması buna bir örnektir. Yapılan bir çalışmada Fransa'da gerçekte %7,5 olan Müslüman nüfus oranı %31 olarak, Almanya'da %6 olan oran da %19 olarak tahmin edilmiştir. İtalya ve Belçika'da da nüfusun yaklaşık %7'sini oluşturan Müslümanların tüm nüfusa oranının beşte bir oranında sanılması çarpıcı diğer sonuçlardır (Ariès, 2016; Lifland, 2013: 10).

İmkânların kısıtlılığı nedeniyle medyanın çoğunlukla devletin ya da erki elinde tutanların kontrolünde olması kamuoylarını yönlendirme için siyasetçilere büyük kolaylıklar sağlamıştır. Fakat geleneksel medyanın yanında yeni medya araçlarının gelişimi, bireylerin tutumlarını şekillendirme biçimini de değiştirmiştir. Medya söylemlerinin belirli noktalardan kontrolü, gelişen sosyal ağlarla imkansızlaşmıştır. Yeni medya sayesinde göçü doğrudan yaşayan kesimler kendi deneyimlerini doğrudan aktarabilmektedir (Eberl vd., 2018: 218). Bu da son dönemde sosyal medyada ortaya çıkan göçmen karşıtı söylemleri daha ileri taşımada önemli rol oynamış ve aşırı sağ ve popülist hareketler için oy devşirme fırsatı doğurmuştur. Böylelikle siyaset ve medya arasındaki bağlantı evirilmiştir ve düzensiz göç, bir güvenlik sorunu olarak daha kolay biçimde inşa edilebilerek toplumda daha yaygın bir karşılık bulmaktadır.

3.2. AVRUPA'NIN GÜVENLİĞİ

Bu çalışma, son dönemdeki düzensiz göçün, güvenlik aktörlerince belirli ortak güvenlik temaları etrafında yoğunlaştırıldığını savunmaktadır. AB kurumlarının, medyanın ya da aşırı sağ partilerin bu temaları kullanım sıklığı, aktarış biçimleri ülkelerin yapısına ve toplumlara göre çeşitlilik göstermektedir. Bu çeşitlilik çok kapsamlı olsa da temel olarak üç ana güvenlik teması kullanılarak göçün güvenlikleştirildiği söylenebilir. Bunlar: iç güvenlik, kültürel güvenlik ve ekonomik güvenliktir. Bu kısım, güvenlikleştirme aktörlerinin geleneksel tanımların ötesinde son dönemde düzensiz göçe yönelik güvenlik temalarını nasıl sunduklarını öne çıkan örneklerle analiz etmeyi ve açıklamayı hedeflemektedir. Böylelikle güvenlikleştirme aktörlerinin göç-güvenlik ilişkisi üstündeki etkileri daha açık görülebilecektir.

Maastricht ve Schengen Antlaşmaları'yla bütünleşmesini tamamlayan AB'de yeni sınırlar, yeni bir kültür ve gelişmiş yeni bir ekonomi meydana gelmiştir. Sınır algısının değişmesiyle iç güvenlik kapsamı ülkelerden birliğin tümüne kaymıştır. Yeni AB toplumunu oluşturan paydaşlar, birbiriyle entegre olurken dışarıdan gelecek kültürel değişimlere karşı kültürel güvenlik alanı ön plana çıkmıştır. Ayrıca AB ekonomik bütünleşmesi iş ve hizmetlerin serbest dolaşımıyla zenginleşmişken genişleyen sınırlar ve dış kaynaklı ekonomik şoklarla baş edilmesi için ekonomik güvenlik nosyonları ortaya çıkmıştır.

3.2.1. İç Güvenlik

Artan düzensiz göçle Avrupa toplumu ve göçmenler arasındaki sosyal ve etno-politik farklılıklar artmış, bu da göçmen karşıtı duyguların güçlenerek çeşitli protestolar, saldırılar ve hoşgörüsüzlükle iyice gün yüzüne çıkmasına ve siyasi arenada karşıtlığın artmasına neden olmuştur. AB'de çok boyutlu güvenlikleştirme aktörleri çeşitli iç güvenlik argümanlarıyla göçmen karşıtı mobiliteyi daha da artırmaya çalışmıştır. Ayrıca Avrupa hükümetleri yasadışı göçe neden olan tüm faktörleri göz önünde bulundurarak göç yönetimine karşı güçlü ve çok taraflı yeni çözümler gerektiren yaklaşımları benimsemeye zorlanmışlardır. Bu yaklaşımlar pek çok AB ülkesinde çeşitli düzeylerde aşırı güvenlik tedbirlerinin alınması ve uygulanmasında

etkili olmuştur (Hrubinko, 2021: 8). İç güvenlik alanında alınan tedbirler sınır güvenliği ile suç ve terör ekseninde yoğunlaştığından bu başlık altında bu iki tema üzerinden Avrupa'daki düzensiz göç-güvenlik ilişkisi ortaya konacaktır.

3.2.1.1. Sınır Güvenliği – Kale Avrupası

İç güvenliğin ana unsurunu oluşturan sınır güvenliği, AB bütünleşmesiyle zayıflamıştır. Getirdiği faydaların yanında ortaya çıkardığı güvenlik tehditleri nedeniyle dış sınırların güvenliği Avrupa içinde en öne çıkan gündem maddelerinden birisidir. AB yayınlarında ve temel belgelerinde, göçün kontrolü için sınırların güvenliği her zaman vurgulanmaktadır. AB güvenlik kuruluşları bütçelerinin zaman içindeki hızlı yükselişi de bu konunun ne kadar önceliğinin bir işaretidir. İç güvenliğin ana unsuru olarak dış sınırlar, göç politikalarındaki önemli değişikliklerle kısıtlanmış, göçmenlere kapatılmış ve içeride bir "Kale Avrupası" inşa edilmiştir. Günümüzde bu süreç halen devam etmektedir. Temelde yasal göçmenlerin içeride kalabildiği, düzensiz göçmenlerinse kalenin dışına itildiği bir sistemi temsil eden AB sınırları, artan güvenlik endişeleriyle gitgide yükselmektedir. Zaman içinde AB tarafından hayata geçirilen güvenlik sistemleri, uygulamaları ve kuruluşlarıyla askeri kontrol alanı haline gelen sınırların yönetimi ve güvenliği, iç güvenliğin en önemli unsuru haline gelmiştir. Bu bağlamda Avrupa ülkeleri mülteci akınını dışsallaştırarak göçmen girişini en aza indirmek için sınırlarında ve ötesinde Lübnan, Türkiye ve Ürdün gibi ülkelerle çeşitli anlaşmalara varmıştır. Böylelikle düzensiz göçmenler sorununu kale sınırlarının dışına itmeye çalışmışlardır (Şemşit ve Çelik, 2019: 286).

Düzensiz göç ve mültecilere yönelik AB ve üye devletlerin yaklaşımlarına bakıldığında, zaman zaman birbiriyle uyuşmayan, tartışmaya açık durumlar gözlenmektedir. Daha Avrupalaşmış yekün bir yaklaşım yerine ulusal politikalar gündemi hep meşgul etmiştir. AB ülkeleri göçmen krizini takiben serbest dolaşım mantığını, Schengen sistemini, Ortak Avrupa İltica Sistemini aşındıran ve AB'nin ortak karar alma mekanizmalarının ötesine geçen daha sıkılaştırılmış ulusal göç kontrol rejimlerine yönelmişlerdir. Bu nedenle 2015 yılının sonlarında Almanya, Avusturya, Danimarka, İsveç ve Norveç iç sınır kontrollerini uygulamaya koymuştur. Daha sonra göçmen sayılarının kriz öncesi rakamlara yaklaşmasıyla tekrar bu

kontrollerin kaldırılması Avrupa Komisyonu tarafından memnuniyetle karşılanmıştır (Trimikliniotis, 2020: 20).

3.2.1.2. Suç, Terör ve Düzensiz Göç Ekseninde Güvenlik

Son zamanlarda iç güvenliğe tehdit olarak en öne çıkan konular suç ve terörizm olmuştur. Son dönemdeki mülteci krizi bazı çevrelerce cihatçı saldırılar olarak, AB belgelerinde ve medyada öne çıkmıştır (Europol, 2017: 14). Bu gibi ifadeler kıtada etkisi giderek artan sağ popülist partilerince sıkılaştırılmış sınır kontrolleri söylemini desteklemek için yoğun biçimde kullanılmıştır.

Pek çok çevre, Avrupa'daki sosyal ve ekonomik zorlukları artan suç oranlarına bağlamaktadır. Aşırı sağ partiler ve popülist görüşler savaş sonrası Avrupa'nın suçtan arınmış bir yer olduğunu savunmaktadırlar. Fakat şu anda tam bir göçmen üssü haline geldiği söylenen Avrupa genelinde suçlarda ciddi artış olduğu yine bu aktörlerce iddia edilmektedir. Özellikle Avrupa şehirlerinde ortaya çıkan suç artışlarının sorumlusu olarak ciddi oranda artan düzensiz göçmenler gösterilmektedir. Bazı metropol şehirlerde nüfusun yüzde 35 ila 40 civarını oluşturan göçmenler (Kotlin, 2019), bu durumda ilk suçlanan gruplar haline gelmektedirler (Gür, 2002: 222). Göçmen krizinin en üst noktasına ulaştığı 2015 yılında yapılan anketlerde de Avrupa genelinde göçmenlerden ötürü ortaya çıkan suçların artacağı korkusu ciddi oranda yükselmiştir (Pew Research Center, 2016b: 3). AB'nin öncü ülkeleri ve en çok mülteci kabul eden ülkelerine bakıldığında genel olarak göçün ülkelerdeki suç oranını artıracağına yönelik inançların bulunduğu görülmektedir. Göçü kısıtlayıcı politika ve politikacılara artan desteğin bu endişelerden beslendiği söylenebilir. Bu tür siyasi aktörler düzenli ve düzensiz göçmenler arasında ayrım yapmasa da ilginç olan durum anketlere katılan bireylerin tamamında düzenli ve düzensiz göçmenler arasında suçla ilişkilendirme bağlamında ayrım bulunmasıdır. Düzensiz göçmenler genellikle suçların artışıyla ilişkilendirilirken düzenli göçmenlerden tüm ülkelerdeki kamuoylarının daha az endişe duyduğu gözlenmiştir (Owens, Fasani, Mastrobuoni ve Pinotti, 2019: 14).

Fakat Avrupa genelindeki suç oranlarına bakıldığında göçmenler ve mültecilerin gelişiyle suç oranlarının arttığını söylemek yanlış olacaktır. Hem 2015 öncesi hem de sonrası çalışmalarda özellikle savaştan kaçan mültecilerin ve düzensiz

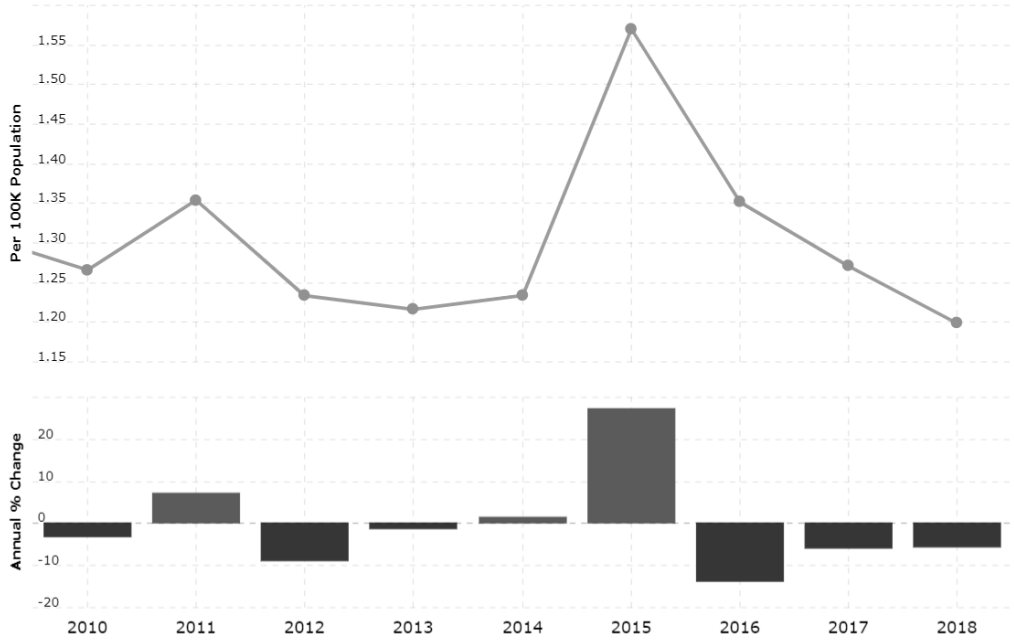
statüdeki göçmenlerin neredeyse önemli hiçbir suça karışmadıkları görülmektedir. Fakat 2015 sonrasında azalan mültecilere paralel olarak Avrupa genelinde ciddi suçların oranında 2015 öncesine göre düşüş devam etmektedir (Eurostat, 2022). Bu durumun doğrudan azalan mültecilerden mi yoksa mültecilere karşı artırılan önlemlerden mi kaynaklandığı derinlemesine inceleme gerektirdiğinden kesin bir çıkarım yapmak mümkün değildir. Bu konuda daha detaylı çalışmalar önerilir.

Avrupa'nın göç ve suç problemleri bazı çevrelerce alakasız olarak nitelendirilse de siyaset alanında bu iki durum hep birlikte kullanılmış ve birbirinden ayrılamaz hale gelmiştir. Özellikle suç alanları incelendiğinde hırsızlık, kapkaç ve soygun gibi adi suçlarda göçmen artışıyla ters orantı bulunmaktadır. Fakat göçmen krizine paralel olarak saldırılar ve cinsel suçlarda gözle görülür bir artış meydana gelmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta göçmenlerle birlikte saldırı suçlarındaki artışın kim tarafından oluşturulduğudur. AB'de polis kayıtlarına geçen vakalarda göçmenlere yönelik yerleşik vatandaşlar tarafından işlenen saldırı örnekleri de bulunduğundan (Deutsche Welle, 2022) bu suçların doğrudan bir artış gösterip göstermediği daha detaylı analiz edilmelidir. 2018 İsveç seçimleri öncesinde öne çıkan konulardan biri olan göç ve suç artışı ilişkisini aşırı sağcı İsveçli SD partisi öne sürmüştür. Özellikle seçimler öncesinde ülkede meydana gelen saldırılar için göçmenleri suçlayan SD lideri Jimmie Akesson, İsveç'in kadınlara yönelik cinsel saldırı ve tecavüz suçlarının normalleştiği bir ülkeye döndüğü sözleriyle dikkat çekmiştir. Eurostat (2022) verilerinde önceki yıllara göre suç oranlarında çok büyük artış olmamasına karşın; uyuşturucu ve cinsel suçlarda artış gözlenmiştir. Fakat hırsızlık, soygun gibi suçlardaki azalmalar dikkat çekmektedir. Uyuşturucu ticaretinin çeteler tarafından kontrol edilmesi ve çetelerin de genellikle göçmen tabanlara sahip olması gibi sebeplerle göçmenler uyuşturucu suçlarından sorumlu gibi algılanmaktadırlar. Cinsel suçlardaki artışın sebepleriyse AB ülkelerinin sahip olduğu kültürün etkisiyle bu tür suçları bildirmekte kadınların daha cesur olmaları ve polisin bu kayıtları tutma şekli olabilir. ABD eski Başkanı Donald Trump'ın konuşması ve tweet'iyle daha çok gündeme gelse de mülteci akını sonrası artan şeyin, yukarıdaki örneklerde olduğu gibi suçlardan öte aşırı sağ ve popülist hareketler tarafından körüklenen suç algısı olduğu açıktır ("Confusion Over Immigration And Crime Is Roiling European Politics", 2018; Farley ve Robertson, 2017; Pew Research Center, 2016b: 3). Yine AB içinde 2000 yılından beri görülen en düşük hapishane oranlarının

da mülteci krizinin ardından yaşanması (Eurostat, 2022) göçmenlerle suç arasında doğrusal bir orantı bulunmadığının kanıtıdır. Fransa'da da mülteci krizi öncesi yapılan iki çalışmada göçmenlerin sistem üzerinde önemli bir suç artışına sebep olmadıkları görülmektedir. Fakat düzensiz göçmenlerin ülkeye ulaşmasının bile bir suç teşkil etmesi gibi sebeplerle Fransız hapishanelerinde göçmen sayıları daha yüksektir. Hükümlülük sürelerine bakıldığında kısa süreli cezaya çarptırılma oranında göçmenler daha önde olsa da uzun dönemli cezalarda göçmen sayıları yerleşiklerin sayılarından fazla değildir (Tournier, 1997: 545-550). Başka bir çalışmada Aoki ve Todo (2009: 1540) Fransa'da göçmenlerin artışıyla suç sayısı arasında küçük bir doğru orantı gözlemlemiş olsa da, bu artışın ekonomik faktörlerden arındırıldığında göçmenlerin yerleşiklere oranla daha az suç işleme oranına sahip olduklarını bulmuşlardır.

Hem mülteci krizi öncesi hem de sonrası veriler karşılaştırıldığındaysa narkotik suçlar ve belge sahteciliği gibi adi suçlarla düzensiz göçmenler başta olmak üzere göçmenlerle doğrudan ilişki olduğu saptanmıştır (Body-Gendrot, 2014). Aşağıdaki grafikte 2015 yılındaki ciddi artışın da yukarıda sayılan sebeplerle meydana geldiği söylenebilir. Fakat takip eden yıllarda suç oranları önemli azalışlarla kriz öncesi dönemden daha aşağıya gitmektedir.

Şekil 11: *AB'deki Suç Oranları (100 binde) ve Yıllık Değişimi (yüzde)*

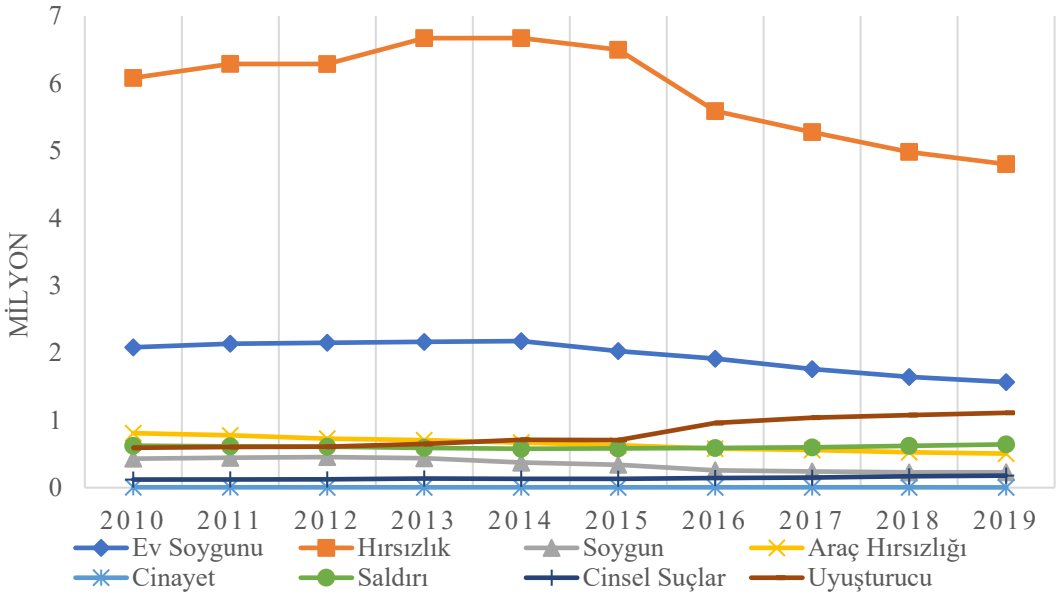
Kaynak: (Eurostat, 2022)

Alman Federal Kriminal Dairesi verilerine göre mülteci akınıyla birlikte göçmenlerce işlenen suçlar 2015 yılında yüzde 79 oranında artmışsa da aynı dönemde ülkeye giren mültecilerin oranı yüzde 440 oranında yükselmiştir. Yukarıda görüldüğü gibi bir önceki yıla göre genel suç artışı yaklaşık yüzde 3 oranındadır. Gizli olarak nitelenen verilerin sunulduğu belgede, Almanya'ya gelen sığınmacıların büyük çoğunluğunun hiç suç işlemediği belirtilmiştir. Dikkat çeken diğer bir nokta en çok düzensiz göçmenin ulaştığı 2015 yılının ikinci yarısında suç oranlarının hiç artmamış olmasıdır (Deutsche Welle, 2015). Ayrıca göçmenler tarafından işlenenlerin çeşitli hırsızlıklar, sahtecilik ve toplu taşımayı biletsiz kullanma gibi daha basit suçlar olduğundan tipik bir düzensiz göçmenin tipik bir Alman'a göre suça karışma oranının daha yüksek olduğu söylenebilir (Emery Jr., 2016). Bu görüşü destekler nitelikte Dehos (2021: 11-12) da göçmenlikle doğrudan ilgili suçlar[28] dışında sığınmacıların suç oranı üstünde herhangi bir artırıcı etki yaratmadığını belirtmiştir. Fakat bazı durumlarda mülteciliği tanınmış bireylerle suça karışma oranları arasında doğru orantı kurulabilmektedir. Yine de bu suçlar çoğunlukla dolandırıcılık ya da basit hırsızlık biçiminde gerçekleşmektedir. Mültecilerin genellikle güç kullanmaktan ve hanelere zarar vermekten çekindikleri söylenebilir.

Almanya en fazla mülteciyi barındırsa da ülkedeki suç oranlarında önemli bir artış gerçekleşmemiş, Almanlar daha fazla suça maruz kalmamışlardır (Dehos, 2021: 12; Huang ve Kvasnicka, 2019: 33-34). Fakat Göç Krizi'yle bazı suçlardaki paralel artışların sebebi olarak da aynı suçlara tekrar karışan göçmenler gösterilebilir çünkü göçmenlerin sadece yüzde 1'i toplam göçmenlerce işlenen suçların yüzde 40'ından sorumludur (Emery Jr., 2016; Huggler, 2017).

[28] Sığınmacıların mültecilik hakkı kazanmak için belgesiz biçimde seyahat etmesi bile Alman yasalarına göre başlı başına bir suç sebebidir. Sığınmacılar pek çok kısıtlamaya tabi oldukları için yerleşiklerin işleyemeyeceği suçlara kolayca karışmaktadırlar.

Şekil 12: AB'de Yıllar İçindeki Kayıtlara Geçen Çeşitli Suç Sayıları

Kaynak: Eurostat (2022) Suç Verilerinden AB'de kayıtlara geçen toplam suç miktarları derlenmiştir.

Yukarıdaki ampirik sonuçlara rağmen özellikle aşırı sağ partilerin suçların arttığı yönündeki söylemleri giderek şiddetlenmektedir. Örneğin, Le Pen, Fransa'yı güvenlik enkazı olarak niteleyerek artık ülkede suçun kontrol altına alınamadığını söylemiştir. Le Pen, özellikle 2020 yazını cinayetlerle dolu bir yaz olarak nitelendirmiş ve herhangi bir siyasi önlem alınmazsa bir sonraki hedefin masum Fransız halkından birileri olacağını söylemiştir. Fakat Le Pen'in söylemlerinin partinin oy tabanında istediği kadar büyük karşılık bulamadığı görülmektedir. Bunun sebebiyse Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un güvenlik politikalarını ön plana çıkaran "ensauvagement" [29] yaklaşımıdır. Rakibi Le Pen'in söylemlerinden faydalanarak özellikle İslamofobi ve terörizm üzerine yaptığı açıklamalarla sağ ve muhafazakâr kesimlerin desteğini alan Macron, göçmenleri suçların artışında hedef tahtasına oturtmaktadır (Dodman, 2022). Bu durum daha önce bahsedilen aşırı sağ partilerin ana akım hareketler üstündeki etkisine bir örnek oluşturması yönünden önemlidir.

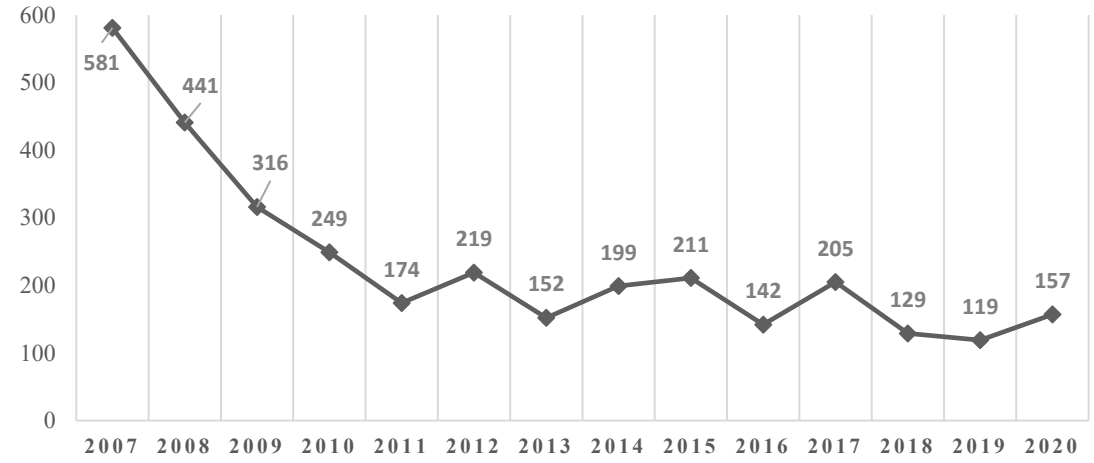
Göçmenlerin suçla ilişkisi bakımından bir diğer önemli bulgu kuşaklar arası suç oranı farklılıklarıdır. Birinci kuşak göçmenler özellikle düşük suç oranlarına sahipken, ikinci ve üçüncü kuşak göçmenlere gelince, orantısız bir suç ilişkisi var gibi görünmektedir. Ancak bu durum çoğunlukla ayrımcılık ve yoksunluk/yapısal eşitsizlik (yani sosyal konum) ile açıklanmıştır. En muhtemel failler olarak göçmenleri ortaya

[29] Bu Fransızca terim vahşileşme, zalimleşme, kontrolden çıkma olarak çevirilebilir.

atan göç karşıtı söylemleri üreten güçlü sosyal mekanizmalar asıl olarak bu bireyleri ırkçılık ve nefret suçlarına maruz bırakmaktadır (Trimikliniotis, 2020: 135). Bunlar gibi sebepler, Avrupa kültürüyle yetişmiş yeni kuşak göçmenleri suça itici unsurlar olarak düşünülebilir.

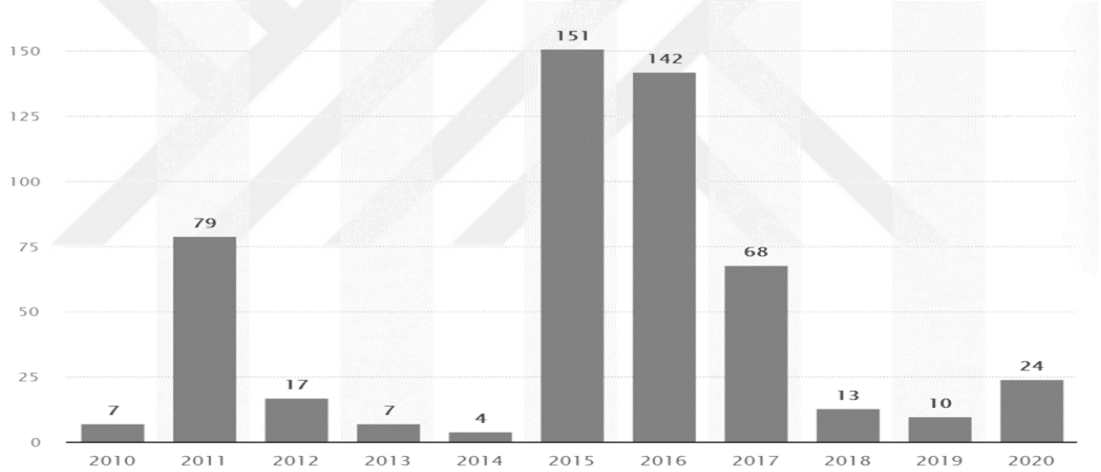
Avrupa genelindeki göç karşıtı söylemlerde en öne çıkan terörizm, çoğu zaman halka yıkıcı bir varoluşsal güvenlik sorunu gibi yansıtılmaya çalışılmaktadır. Aşırı sağcı politikacılar ve kitlesel medya, AB halkını mültecilerin son dönemdeki terör saldırılarının sorumlusu olduğuna inandırmaya çalışmaktadır. Potansiyel teröristlerin kolayca sığınmacı gibi davranabileceği ve bu şekilde ölümcül planlarını gerçekleştirmek için Avrupa'nın kalbine ulaşabileceği savları önemlidir. Hatta teröristlerin mülteci akınını Avrupa'ya girmek için bir "truva atı" olarak kullanma gibi istekleri olduğu kurgulanarak dile getirilmektedir (Stivas, 2019: 53). Fakat hem ülkeler bazında hem de AB düzeyinde terör saldırısı sayılarına bakıldığında yukarıda değinilen suç oranlarına benzer biçimde göçmenlerin artışıyla doğrusal bir oran görmek pek mümkün değildir. Aşağıdaki iki şekil incelendiğinde son dönem olarak nitelediğimiz 15 yılda terör saldırıları aşırı yükselişler göstermediği gibi tersine azalmıştır. Tabi ki 2011, 2015 gibi önemli düzensiz göç artışı olan yıllardaki göreceli terör saldırısı artışlarının can kaybı sayısında daha büyük bir fark oluşturması, kamuoyundaki endişelerin haklılığına işaret etmektedir. 11 Eylül'ü takiben Avrupa başkentlerinde ortaya çıkan terör olayları, vatandaşlarını ve sınırlarını korumaya odaklanmış AB ülkelerinde sağ partilerin çeşitli söylemlerini pekiştirmiştir. Bu zamandan itibaren teröre karşı savaş, özellikle Müslümanları ve düzensiz göçmenleri "içerideki düşmanlar" olarak hedef haline getiren bir dizi yasal, güvenlikçi ve terörizm karşıtı mücadele önlemlerini teşvik etmiştir (Fekete, 2004, 2018). Çoğu ülkede güvenlik sorunlarının mültecilerin getirdiği terör yüzünden arttığı sesleri yükselmiştir (Dinç ve Karataş, 2021: 136).

Şekil 13: *Son 15 Yılda Avrupa'daki Terör Saldırısı Sayıları* [30]

Kaynak: EUROPOL EU Terrorism Situation & Trend 2009 – 2021 raporlarından yazar tarafından derlenmiştir.

Şekil 14: *Son 10 Yılda Avrupa'daki Terör Saldırıları Sonucu Ölüm Sayıları*

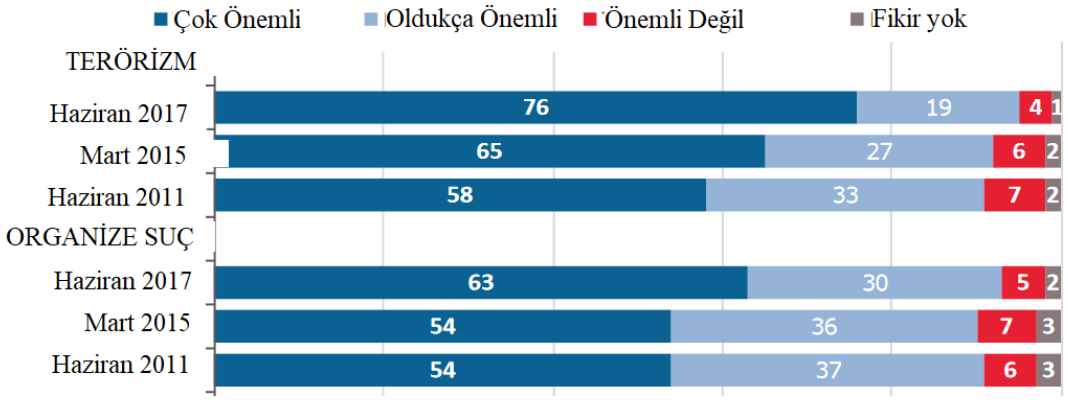
Kaynak: (Statista, 2022)

Son 15 yılda önemli ölçüde azalmış olmasına rağmen terörizm, Müslüman ülkelerden gelen mülteci akınıyla Avrupa'daki sağ partilere oy kazandırmıştır. Bunun sebebi de aşırı sağ partilerin mülteciler ve terörizmi eşleştiren İslamofobik söylemlerinin Avrupa toplumlarında önemli bir karşılık bulmasıdır. Suçlarla düzensiz göçmenler arasındaki ilişkiye benzer biçimde Simcox (2018: 3), mülteciler ya da sığınmacılar tarafından gerçekleştirilen terör saldırılarının toplam içinde çok az bir kısmı oluşturduğunu belirtmiştir. Ayrıca başarıyla tamamlanan terör saldırılarının oransal olarak oldukça az olduğu göz önüne alındığında terör olaylarının sayısıyla

[30] Raporlarda yer verilen terör saldırıları gerçekleşen, başarısız olan saldırılarla engellenmiş saldırı girişimlerinin toplamıdır.

terör algısı arasındaki farkın daha da açılacağı farz edilmektedir. Benzer biçimde terör saldırılarının kendi içinde hangi gruplarca gerçekleştirildiği kırılımının ortaya konması düzensiz göç ve terör olaylarının artışında gerçek bir ilişki olup olmadığını daha iyi gösterecektir. Çünkü düzensiz göçle oluşan ortamı, bir güvenlik açığı fırsatı olarak değerlendiren terörist gruplar bu dönemde daha aktif rol oynamış olabilirler (Assoudeh ve Weinberg, 2021; Rekawek vd., 2018: 26). Bu bulgu ışığında Avrupa'daki düzensiz göçün artışıyla terör algısının, suç oranlarına benzer biçimde, doğru orantılı arttığı görülmektedir. Avrupa ülkelerinde mülteci krizini takiben yükselen terör endişelerinin uzun bir süre gündemi meşgul etmesinin nedeni de bu doğrusal artıştır. İlgili tarihlerdeki toplam terör saldırılarıyla göçmen artışları karşılaştırıldığında da benzer bir korelasyon karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle aşırı sağ partilerce dillendirilen ve AB kurumlarıyla ulusal politika kurumlarının göçmen politikalarında etkili olan terörizmin düzensiz göçün güvenlikleştirilmesinde oldukça başarılı bir enstrüman olduğu söylenebilir. Aşağıdaki grafikte Avrupalılar'ın mülteci kriziyle birlikte artan düzensiz göçmen sayılarını terörizm ve suçla ilişkilendirildiği görülmektedir. Suç algısı çok değişmemiş olsa da Avrupa kamuoyunun özellikle terör konusunda hassas olduğu sonucu çıkarılabilir. Bunda aşırı sağ partilerin gerçekleşen terör olaylarına paralel artan terör söylemleri etkilidir. Güvenlikleştirme yaklaşımının güvenlik temalarından iç güvenliğe yönelik tehditlere verilen tepkinin hassasiyeti, Avrupa'daki güvenlik endişelerinin ne denli yükseldiğinin bir göstergesidir.

Şekil 15:*Eurobarometre 464b AB'nin Karşılaştığı En Büyük İç Güvenlik Tehditi Algısı*

Kaynak: (European Commission, 2017b: 16)

Fakat bu terör saldırılarına karışan göçmenlerin kaynak ülkelerinde mi yoksa hedef ülkelerde mi terörist haline geldiğinin bilinememesi terör ve göç arasındaki ilişkinin doğrulanmasını zorlaştırmaktadır. Paris ve Brüksel'deki IŞİD'ın üstlendiği terörist saldırıların AB vatandaşları tarafından gerçekleştirilmesi, AB içindeki

halihazırda aşırı radikalleşmiş grupların daha tehlikeli olduğunu göstermektedir. Ayrıca yeni gelen göçmenlerin kolay hedefler olarak bu grupların bir parçası ve tetikçisi haline gelmesi de bir diğer endişe kaynağıdır (Simcox, 2018).

Koronavirüs pandemisiyle sınır güvenliği kapsamında değerlendirilebilecek yeni bir güvenlik alanı olarak sağlık ön plana çıkmıştır. Göçmenlerin, Avrupa'da kaybolmuş hastalıkların ya da salgın hastalıkların taşıyıcıları olarak damgalanması (Euronews, 2016) toplumsal sağlığın bile nasıl bir iç güvenlik meselesi haline getirilebildiğini göstermektedir.

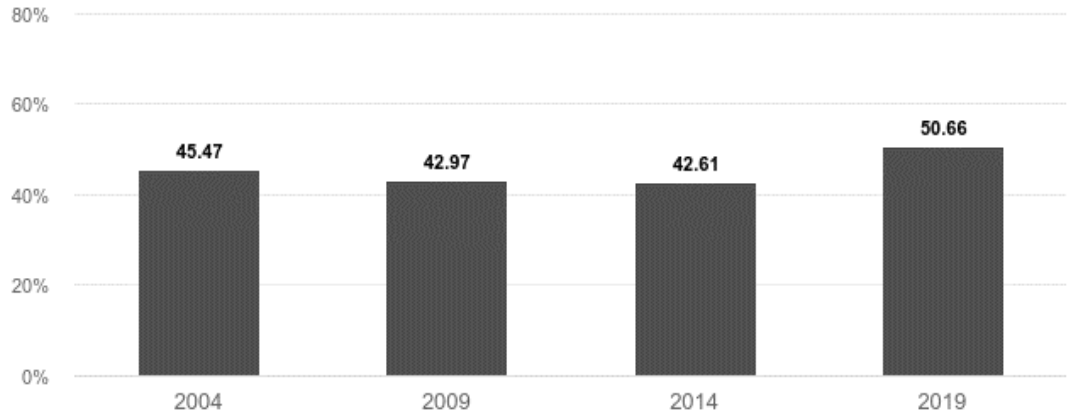
3.2.2. Kültürel Güvenlik

Bir toplumdaki özelliklerin gelişen tehditler ya da değişen koşullar karşısında korunması kültürel güvenlik olarak nitelenebilir (Tardif, 2002). Bu özelliklerin başında gelen ulusal kültürle kimlik arasında doğrudan bir bağlantı bulunmaktadır. Kimlikleri ifade ederken en çok kullanılan ifade "biz"dir. Bu ifade, büyük çatışmaların ardından birlik haline gelen Avrupa ülkeleri için ortak politikalara ve kimliğe sahip olma sürecinde de önemli rol almıştır. Zaman içinde bilinçli ortak bir Avrupa kimliğinin oluşmasında ortak coğrafya, tarih, kültür ve din tabanı kullanılmıştır. Ortak kimliğin pekiştirilmesinde ortak pazar, ortak sınır, ortak para birimi gibi uygulamaların önemi büyüktür. Fakat bu konuda atılan en önemli adım AB Anayasası'dır. Taslak halinde 2004 yılında imzalanan anayasa, Fransa ve Hollanda tarafından referandumda hayır cevabıyla karşılaşınca önemli bir kriz ortaya çıkmıştır (European Commission, 2005). Ulusal egemenliğin, marşların ve bayrak simgelerinin tartışma konusu olması Avrupa kimliğine bağlığının sanıldığı kadar güçlü olmadığını ortaya koymuştur. Bu konudaki bir diğer gösterge, Avrupa Parlamentosu seçimlerine düşük katılım oranlarıdır. 1979 yılında seçmenler yüzde 62 oranında seçimlere katılım sağlarken mülteci krizi öncesine kadar sürekli düşüş eğilimindedir. 2014 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde en düşük sandığa gitme oranı gerçekleşmiştir. Her ne kadar AB düzeyinde seçmenlerin AB ortak kimliğine duyarsız olduğu iddia edilse de 2014 ve bir sonraki 2019 seçimleri arasında neredeyse yüzde 20 oranında artış, bu durumun tersini göstermektedir. Bu artış, Avrupalıların kimlikleri yani kültürel güvenlikleri üstünde söz sahibi olmak istediklerini işaret etmektedir. 3.1.3. bölümde Avrupalıların

göçü bir sorun olarak hem ulusal düzeyde hem AB düzeyinde bir tehdit olarak algıladıkları anlatılmıştı. Hatta bu durumun seviyeden çok AB düzeyinde daha uzun süre kalıcı bir etki yaptığı görülmüştür. Ayrıca Birlik düzeyindeki kültürel güvenlik algısının zaman içinde ulusal kültürel güvenliğinin önüne geçmiş olabileceği de söylenebilir. Seçim sonuçları analiz edildiğinde ulusal seçimlerin yanında Avrupa Parlamentosu seçimlerine son dönemde artan katılımın ortak Avrupa kimliği savunucularından ziyade; aşırı sağ, popülist ve milliyetçi tabandan meydana gelmiş olabilir.

Birlik fikrinin toplumsal meşruiyet kazanmasında supranasyonel Avrupa kimliği, ortak noktalar etrafında birleştirici bir unsur olsa da tıpkı milli kimlikte olduğu gibi "diğerlerinden ve dışarıdakilerden" ayrıştırıcı özelliğe de sahiptir. 2019 AB seçimleri olduğu yıl ulusal seçimlerde de önemli ülkelerde başarılar elde eden aşırı sağ hareketler önceki bölümlerde belirtildiği üzere gelen göçmenlerin "ötekiler" olduğunu ve Avrupa'ya kültürel, siyasi ve ekonomik yekün bir tehdit oluşturduklarını vurgulamaktadırlar (Schumacher, 2019). Bu yüzden ulusal düzeydeki ayrışmanın iç siyasetin etkisiyle supranasyonel düzeye göre daha hızlı değiştiği söylenebilir.

Şekil 16: *Avrupa Parlamentosu Seçimlerine Katılım Oranı (yüzde)*

Kaynak: (Eurostat, 2022)

Ortak birlik kimliği oluşturma sürecinden tam olarak istediği sonuçları alamayan AB'de göçün güvenlikleştirilmesinde önde gelen itici faktörler, Avrupa kimliğinin ve kültürünün güvenliğidir. Bütünleşmeyle oluşan yeni sınırlar ve yeni homojen toplum algısı Avrupa için kültürel güvenlik kavramının doğması anlamına gelmiştir. Sınır güvenliği kavramı da katılarak "içeridekiler" ve "dışarıdakiler" ayrımı bu güvenliğe ve "homojen" Avrupa toplumuna en büyük tehdit olarak görülmektedir. Huntington'ın (1993) vurguladığı farklı olan şeylere yönelik korku politikası, AB

üzerinde kendisini kültürel ve dini kimliklerin tehdit olarak sunulması şeklinde göstermiştir. Göçmenler içinde özellikle düzensiz durumdakiler, sığınmacılar ve mülteciler homojen olduğu sanılan Avrupa Kimliği ve ulusal kimlikler için birer güvenlik tehdidi olarak sunulmaktadırlar (Huysmans, 2000: 762).

AB kurumlarınca ortaya konan resmi belge ve yayınlardaki göç politikaları kültürel güvenliği önceleyerek dolaylı yoldan da olsa ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve İslamofobi'yi destekler niteliktedir. Güvenlikleştirme çerçevesinde AB tarafından ortaya konan kısıtlamalar, uygulamalar ve kontrol vurgusu düzensiz göçmen grupları üzerinde olumsuz bir tasvire yol açmaktadır (Huysmans, 2006: 76). Avrupa ülkelerinin geçmişlerindeki ırkçılığın tekrar ortaya çıkacağı korkusuyla en temel kurucu antlaşmalarda her zaman çok kültürlülük vurgulanmaktadır. Fakat bölgesel farklılıklar ve milli kültürlerin de korunması vurguları (European Commission, 1992: 48) toplumda Avrupa kültürü (ırk, din) dışındakileri ötekileştiren mahiyette yer bulmaktadır. Doğu, İslam ve Müslüman kültürlerinden kaynaklı düzensiz göç özellikle kültürel tehdit olarak algılanmakta ve aşırı sağ partilerle popülistlerin ortak söylemlerini oluşturmaktadır. Medya bu konuda önemli bir rol oynamaktadır. Medya düzensiz göçmenleri çoğunlukla, Avrupa'nın sahip olduğu kılık kıyafet özgürlüğü gibi basit hususların yanında daha üst seviyedeki cinsiyet, kadın ve özgürlükleri konularında uyum sağlayamayacak "öteki" bireyler olarak resmetmektedir. Bu uyum sorununu da İslami değerlere sahip düzensiz göçmenlerin kültürlerinin bir parçası olarak resmeden görüşler, Avrupa'da var olduğu söylenen kültürel harmoninin tehlikede olduğu vurgusunu yapmaktadır (Eberl vd., 2018: 218).

Tüm bunlara ek olarak, göçmenlerin sayısı belirli bir kritik noktaya ulaştığında artık asimile olmaya direnerek, yeni bir yaşam biçimine uyum sağlamaya ve dil öğrenmeye çalışmadıkları; kimliklerini, ulusal geleneklerini, dinlerini, kültürlerini korumaya çalışarak kapalı yerleşim alanları oluşturdukları bilinmektedir. Birçok Avrupa ülkesinde, çıkarları genellikle ev sahibi ülkenin yasaları ve gelenekleriyle çelişen ve sosyo-politik dengesizlikler yaratan ulusal göçmen yerleşim birimleri oluşmuştur. Bu mikro oluşumlar da AB kültürel güvenliğine tehdit oluşturmaktadır.

Büyük göç dalgalarının Avrupa toplum yapısının homojenliğine zarar vereceği iddiaları çoğunlukla gerçeği yansıtmamaktadır. Zira günümüzde refah oranı en yüksek Avrupa ülkelerinde bile heterojen bir toplum yapısıyla karşılaşılmaktadır (Demirtaş, 2019: 3). AB'nin göçmen krizi sırasında verdiği tepkiler ve ortaya koyduğu politikalar

halen oluşumun tam anlamıyla "birlik" haline dönüşmediğini göstermiştir. Ülke çıkarları ağır basmış ve her ülke farklı politikalar benimsemeyi tercih etmiştir. Burada etkili olan unsur, ulusal kimliklere olan bağlılıkla "biz ve onlar" ayrımını öne çıkaran çok kültürlülük üzerindeki negatif etkidir.

Kuzeyinden güneyine, batısından doğusuna birbirlerine komşu Avrupa ülkeleri benzer refah seviyelerine sahip olsalar bile göçmenlere yaklaşımlarında büyük farklılıklar gözlenmiştir; fakat ortaklaştıkları yegane nokta göçmenlerin Avrupa kültüründen olmadıkları ve olamayacaklarıdır (Hagelund, 2020: 15). Kültürel etmenler ve olgular da güvenlikten etkilenmeye oldukça açık olduğundan çeşitli aktörler kültürel güvenliği ön planda kullanılmaktadır. Gerek AB'nin resmi kurumları gerekse aşırı sağ partiler ve medya kümülatif biçimde göçün güvenlik meselesi haline getirilmesinde kültürel güvenlik alanında çeşitli şekillerde etkilidirler. Bu etkililik, bireylerin içinde bulundukları toplumun kültürel güvenliğini birinci elden deneyimlemeleri nedeniyle kültürel tehditlerin inşasının daha kolay olmasından ötürüdür.

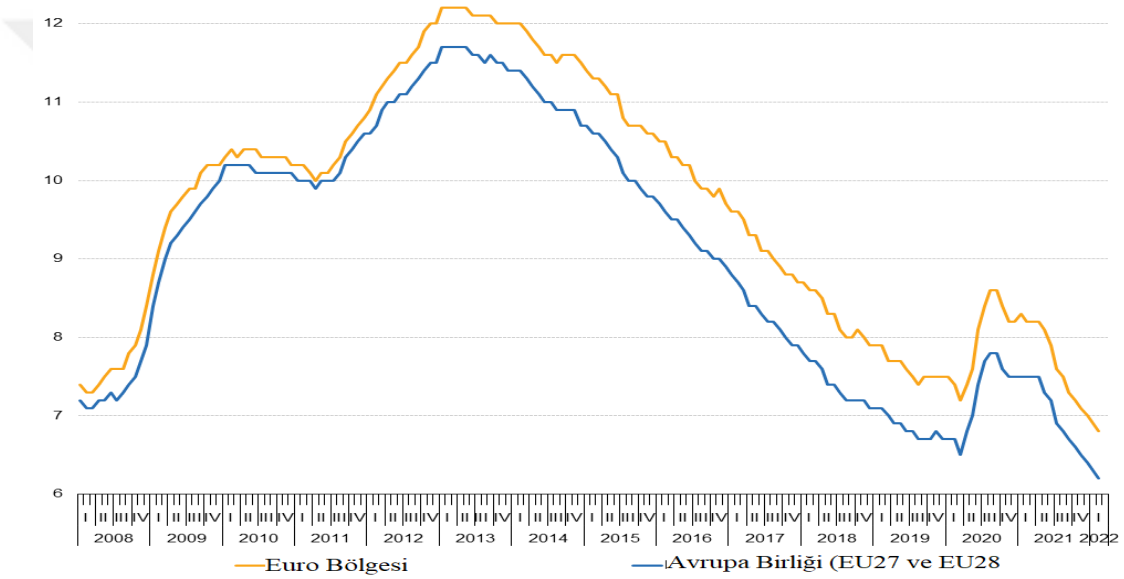
3.2.3. Ekonomik Güvenlik

2000'li yılların süregelen sorunu küresel ekonomik krizler, göçün ekonomik güvenlik temalarıyla ilişkilendirilmesine neden olmuştur. Bu da göçün güvenlik sorunu olarak sunulmasına katkı sağlamıştır. Burada öne çıkan temalar; AB'de yükselen işsizlik oranları, işlerin yabancılar tarafından çalındığı iddiaları, göçmenlere ayrılan fonlar ve göçmenlerin sisteme getirdiği yük olarak sıralanabilir.

Göç karşıtlığının temel nedenleriyle ilgili ekonomi literatürü geleneksel olarak işgücü piyasalarında ve sosyal hizmetlerin kullanımında göçmenler ve yerliler arasındaki rekabete odaklanmıştır. Birinci boyuttan yola çıkarak, eğer üretimde yabancı ve yerli işçiler tam olarak ikame edilebilirlerse ve emek talebi aşağı doğru eğimliyse, göçmenlerin ücretler üzerinde aşağı yönlü bir baskı oluşturarak dengeleri bozacakları savunulmaktadır. Ayrıca düzenli ve düzensiz göç arasında iş gücü rekabetinde farklılıklar bulunmaktadır. Düzenli göçle gelen "aranan" göçmenlerin hedef ülkelerde ücretler ve istihdam üstünde herhangi bir bozucu etkisi bulunmamaktadır. Fakat ikinci boyutta ise düzensiz göçmenlerin Avrupalılar'ın

ellerindeki işleri çalacağı gibi söylemlerle kamuoyunda sosyal hizmetleri etkileyici ve dengeyi bozucu olarak yansıtılması bu durumu ekonomik bir güvenlik meselesi haline getirmektedir. Yine de uygulamada, göçün hedef ülkelerdeki yerlilerin ücretleri ve istihdamı üzerindeki etkisi konusunda ampirik bir fikir birliği bulunmamaktadır (Owens vd., 2019: 20). Benzer biçimde AB içinde az rağbet gören işlerde çalışmaları ve kaçak olarak çok daha düşük maliyetli olmaları nedeniyle göçmenler yoğun olarak AB kamuoyunca eleştirilmektedir (Karyotis, 2007: 10). Nitelikli olarak çalışan göçmenler dışarıda bırakıldığında, yerleşiklerin işlerini çaldığı düşünülen göçmenlerin genellikle vasıf gerektirmeyen işlerde çalıştıkları görülmektedir.

Şekil 17: *Euro Bölgesi ve AB'de İşsizlik Oranları 2008-2022 (yüzde)*

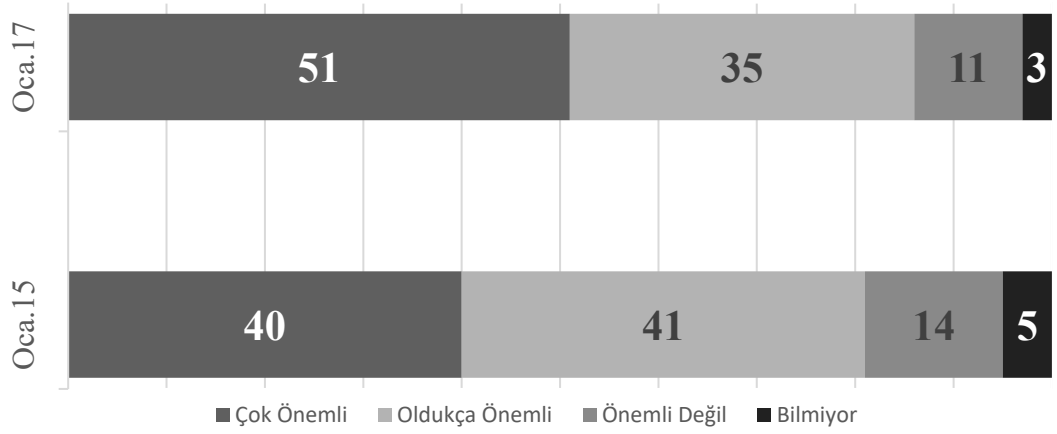

Kaynak: (Eurostat, 2022) (https://t.ly/WiUD)

Eurostat verileri incelendiğinde işsizlik oranlarıyla göç bazı zamanlarda paralellik göstermiş olsa bile doğru bir orantıdan bahsetmek mümkün değildir. Özellikle 2008 Krizi'yle tetiklenen Avrupa Borç Krizi'nin göçmen krizinden önce ortaya çıkması sadece düzensiz göçün artışıyla işsizliğin yükseldiği teorisini geçersiz kılmaktadır (Copelovitch, Frieden ve Walter, 2016: 2, 29). Yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi, işsizlik seviyelerinin göçmen krizinin en tepe noktası 2015 yılı ve sonrasında herhangi bir tepki vermemiş olması da bu düşünceyi desteklemektedir. Göçmenlerin ekonomik sistem üzerinde önemli negatif bir yaratmamasına rağmen aşağıdaki şekilde görüleceği üzere Avrupalılar arasında göçmenlerin ekonomik bir tehdit olarak algılanma seviyelerinin zaman içinde yükseldiği görülebilir. İş gücü piyasası temel olarak küresel ekonomik dinamiklerden bağımsız tutulamayacağından,

göçün ekonomik olarak güvenlikleştirilmesinin gerçek verilerle doğrusal bir ilişkisinin bulunmadığı ve bu bağlantının söylemler yoluyla gerçekleştiği söylenebilir.

Şekil 18: *Göçmenlerin AB'de Bir Ekonomik Güvenlik Sorunu Olarak Algılanma Oranı*

Kaynak: (European Commission, 2017b: 16)

Aşırı sağ partilerin işsizlik söylemleri incelendiğinde de yukarıdaki açıklamaları destekler sonuçlara ulaşılmıştır. Aşırı sağ ve popülist partilerin coğrafi olarak büyük ve alt sınıf yoğun bölgelerde daha yüksek oranda başarıyla temsil edilebilir olduğu belirtilmektedir. Bu artan başarıda etkili olan söylemlerde göçle birlikte işsizlik daha ön planda kullanılmaktadır. Matt Golder'ın 165 ulusal seçimi incelediği 19 farklı Avrupa ülkesinde ortaya çıkan sonuçlar, işsizliğin sağ partiler için ana söylem olmadığını, göçün arttığı zamanlarda bu konunun birdenbire dillendirildiğini göstermiştir. Bu yüzden işsizliğin gerçek bir güvenlik olgusu olmaktan çok güvenlikleştirmenin parçası haline getirilerek doğrudan göçmenlerle ilişkilendirildiği anlaşılmaktadır (Golder, 2003: 459-461). Göçmenlerin Avrupa'nın ekonomik güvenliğini tehdit ettikleri diğer bir nokta düzensiz göç için yapılan fon harcamalarıdır. Sınır güvenliği, geri gönderme merkezleri ve geri kabul anlaşmaları için harcanan miktarların yanında sığınmacı ve mültecilerin entegrasyonu için AB içine ve dışına aktarılan bütçeler bunlardan en öne çıkanlarıdır.

3.3. DÜZENSİZ GÖÇÜN İNSANİ GÜVENLİK BOYUTU

Düzensiz göç, yöneldiği hedef toplum için çeşitli açılardan gerçek ve potansiyel tehditler oluşturmaktadır: sosyal, demografik, bölgesel yapıda bozulmalar,

yerel işgücü ve konut piyasalarında artan rekabet, mevzuata karşı çıkan istihdam sektörlerinin oluşumu, etnik ve etnografik klişelerin ve davranış normlarının çatışması, toplumun sosyal ve kültürel manada marjinalleştirilmesi ve kriminalize edilmesi, sosyal gerilim yataklarının ortaya çıkması, yabancı düşmanlığının ve aşırıcılığın büyümesi vb. Özellikle sağ popülist hareketlerce Avrupa'da suç ve terör olaylarının göçmenlerle birlikte arttığı ve doğrusal bir ilişki olduğu söylemleri güvenlik ajandalarının toplumsal ve siyasi seviyelerde oluşmasına neden olmaktadır (Hrubinko, 2021: 10-12). Fakat eleştirel güvenlik yaklaşımlarıyla öne çıkan insani güvenlik kapsamındaki göçmenlerin güvenliği, çoğu zaman devletlerin güvenliği uğruna göz ardı edilmektedir. Bu bölümde düzensiz göçün oldukça göz ardı edilen insani güvenlik boyutu transit ülkeler ve hedef Avrupa ülkeleri bağlamında ele alınacaktır. Bu başlık altında tezin kapsamı dışında kalsa da kaynak ülkelerdeki insani güvenlik boyutuna kısaca değinilecektir. Böylelikle düzensiz göçe çok boyutlu güvenlik yaklaşımı mümkün olacaktır.

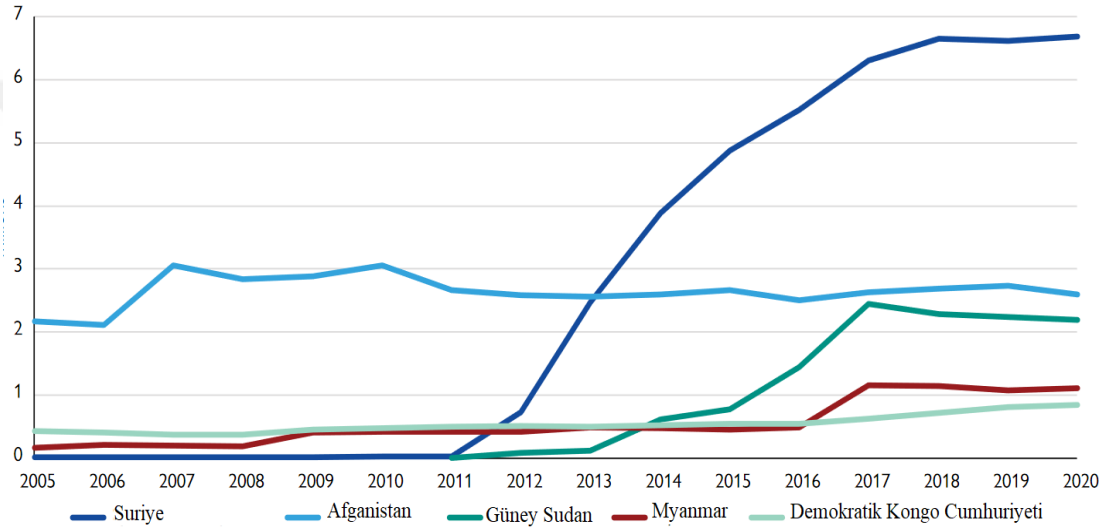
'İnsani Güvenlik' kavramı ilk olarak 1994 BM Kalkınma Programı tarafından hazırlanan 'İnsani Güvenliğin Yeni Boyutları'[31] raporunda yer almıştır. Raporda gündelik yaşamlarında kendilerini güvensiz hissedecekleri durumların, insanları göçe zorlayacağı ve tüm göç süreci boyunca onları tehdit etmeye devam edeceği vurgulanmaktadır. Bu yüzden, göçmenlerin güvenliği de çeşitli boyutlarda ele alınmalıdır. Daha önce açıklanan kaynak, transit ve hedef ülkelerdeki süreçler ayrı ayrı değerlendirildiğinde en önemli unsur yine güvenliktir. Genellikle her koşulda çalışmaya istekli olan düzensiz göçmenler, Avrupa ülkelerinde sosyal güvenceler (asgari ücret, azami iş günü) ve ayrıca sınır kontrolü, mülteci kampları, sosyal ve tıbbi bakım, gözaltı, sınır dışı işlemleri için büyük finansal külfet oluştururlar.

Düzensiz göçmenler için güvenlik sorunları ilk olarak kendi ülkelerinde ortaya çıkmakta ve süreç boyunca onları takip etmektedir. Avrupa'daki büyük düzensiz göç akınları, kaynak ülkelerdeki askeri güvenlik meseleleriyle paralellik göstermektedir. İklim değişiklikleri ve buna bağlı yaşam kaynaklarının azalması, salgın hastalıklar, iş ve eğitim konusundaki sorunlar gibi faktörler göçü teşvik etse de düzensiz göçlere çoğunlukla doğrudan etki etmedikleri görülmektedir (Kuschminder, de Bresser ve

[31] *(Human Development Report 1994)* Daha fazla bilgi için bkz. https://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-1994

Siegel, 2015: 13). Düzensiz göçün kaynak ülkeleri incelendiğinde The Institute for Economics and Peace (IEP) tarafından düzenli olarak yayınlanan Küresel Barış Endeksinde son sıraları ve Küresel Terörizm Endeksinde ilk sıraları paylaşan ülkelerin ortak olduğu görülmektedir.[32] Düzensiz göçün asıl insan kaynağını oluşturan Suriye ve Afganistan bozulan siyasi ve ekonomik dengelerin yanında temel insani güvenliğin tehdit altında olması nedeniyle uzun bir süredir dünyanın en tehlikeli bölgelerini oluşturmaktadır. Düzensiz göçün Avrupa'daki insani güvenlik boyutu asıl olarak transit ülkelerden sınırlara gelmeleriyle başlamaktadır.

Şekil 19: *Yıllara Göre Mülteci Kaynağı Ülkeler ve Mülteci Sayısı (Milyon Kişi)*

Kaynak: (Mcauliffe ve Triandafyllidou, 2021: 46)

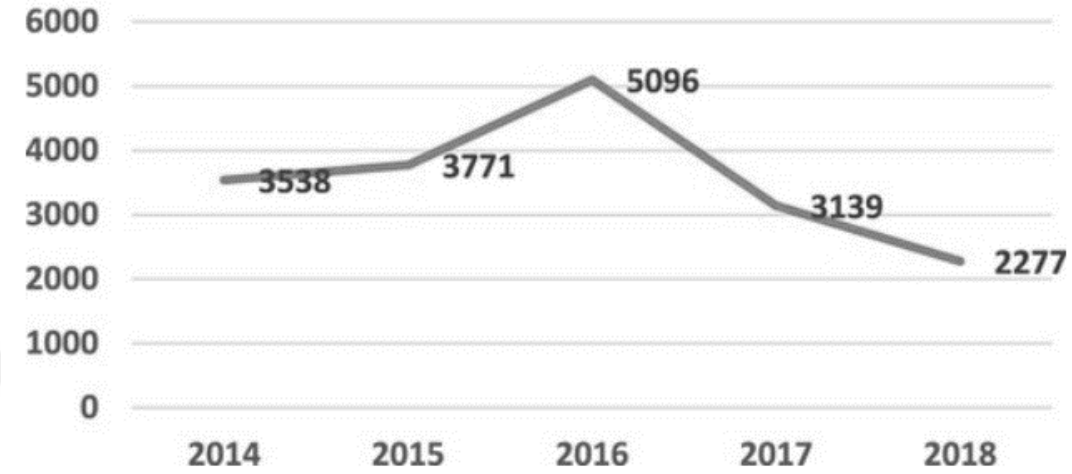
3.3.1. Transit Ülkelerdeki İnsani Güvenlik

Düzenli ve düzensiz göçün itici güçleri arasında belirli örtüşmeler vardır. Diasporalar da dahil olmak üzere sosyal ağlar göçmenlere bilgi sağlayabilir ve göçe olan ilginin artmasına katkıda bulunabilirler. Düzenli göç için sınırlı seçenek olması insanları, hedef ülkelere ulaşmadan önce kaçakçılar da dahil olmak üzere çeşitli riskler içeren düzensiz göçe yönlendirir. Düzensiz durumdaki göçmenler hedef ülkelerine giderken pek çok farklı transit ülkelerden geçerler ve çeşitli ulaşım şekillerini

[32] Küresel Barış Endeksi *(Global Peace Index)* Küresel Terörizm Endeksi *(Global Terrorism Index)* hakkında daha detaylı bilgi için bkz. https://www.economicsandpeace.org/

kullanırlar. Bu da karşılaştıkları güvenlik tehditlerinin artması anlamına gelmektedir. Aşağıdaki tabloda yıllara göre düzensiz göçmenlerin en çok tercih ettiği rota olan Akdeniz'deki ölümler durumun vahametini ortaya koymaktadır.

Şekil 20: *Akdeniz'de Ölen ya da Kaybolan Göçmen Sayıları*

Kaynak: (Panebianco, 2022: 1403).

Avrupa'nın göçle yaşadığı acı tecrübeler, esnek olmayan göç politikalarının ve sınır önlemlerinin arttırılmasına neden olmuştur. Bu da yaşamlarına devam edebilmek için göç etmek zorunda kalarak ötekileştirilen insanların hayatlarını daha fazla riske etmelerine yol açmaktadır. Mafyalar, terörist gruplar ve insan kaçakçıları gibi yasadışı faaliyetlerden büyük kazançlar elde eden illegal gruplara olan taleplerini arttırmak zorunda kalan göçmenlerin güzergah ülkelerindeki güvenlikleri de oldukça göz ardı edilmektedir. Bu ülkelerde kayıt dışı çalışma, sömürü gibi risklerin yanında suç örgütlerine kolay hedef olma tehlikesi altındaki düzensiz göçmenler kendilerini daha büyük risklere atmaktadırlar. Bu risklerin başında gelen artan mülteci ölümleri AB'nin göç politikalarının yoğun bir biçimde eleştirilmesine sebep olmuştur. Mülteci krizinin en kötü sahnelerinden biri olan ve tüm dünyadan tepki toplayan Suriyeli Aylan Kurdi (3) bebeğin Avrupa'ya ulaşmaya çalışırken Bodrum sahilinde kıyıya vurmasıyla (Anadolu Agency, 2021) göçmenlerin güvenliği, sınır güvenliği, transit ülkelerin üzerine düşen sorumluluklar ve insan kaçakçılığıyla ilgili pek çok yeni tartışma güvenlik çalışmalarını ve toplumları meşgul etmektedir.

3.3.2. Hedef Ülkelerdeki (AB) İnsani Güvenlik

Bugün düzensiz göç siyasi, sosyal, kültürel ve epidemiyolojik olarak (Curta, 2017: 6) ev sahibi ülke için özel bir güvenlik tehdidi oluşturmaktadır. Güvenlikleştirici politikalar inşa eden karar alıcılar, kendi güvenlikleri için göçmenlerin uluslararası hukuk kaynaklı haklarını ihlal edebilmektedir. Bu da incinebilir bireyler üzerinde çeşitli güvenlik açıkları oluşturmaktadır. Ülkeler bu durumları sınırları kapatarak, sert güç kullanarak, temel insani ihtiyaçlara ulaşımı zorlaştırarak ya da çeşitli biçimlerde sosyal entegrasyonu kolaylaştırmayarak gerçekleştirmektedirler. Buna en iyi örnek AB'nin kendi evrensel değerlerine zıt düşecek biçimdeki açıklamalarıdır. AB Komisyonu Eski Başkanı Jean-Claude Juncker, Avrupa ülkelerinin bu krizle başa çıkması ve acil durum müdahalelerini meşrulaştırılması için göçmen krizinin en yüksekte olduğu dönemde "*Kayıt yoksa haklar da yok*" söylemini dile getirmiştir (Dalli, 2015). Böylelikle göçmenlerin kaydolmasını ve kontrol altına tutulmalarını amaçlamıştır. Aksi takdirde tutuklanma, gözaltına alınma ya da sınır dışı edilme gibi sonuçlarla karşı karşıya kalacak göçmenlerin sisteme dahil edilerek; bireylerin tanımlaması, durumlarının değerlendirilmesi ve karar verilmesi sürecinin daha etkin hale getirilmesi amaçlanmıştır. Bu durum Hannah Arendt'in (2017) ortaya koyduğu "*haklara sahip olma hakkı*"nın kayıt şartına bağlamasından ötürü Avrupa'nın birçok temel insani ve hukuki değerleriyle çelişmektedir.

Sınırlarda yaşadıkları güvenlik sorunlarının yanı sıra Avrupa'nın gelişmiş ülkelerinde kamplarda yaşamak zorunda kalan mülteciler için temel güvenlik şartları geldikleri kaynak ülkelere benzer hatta daha kötü olabilmektedir. Yunan Adaları'ndaki ya da Calais gibi pek çok kamp bu göçmenleri belirsizlik ve gayri insani şartlar altında yaşamaya zorlamaktadır. Ayrıca hem bu kamplarda hem de dışarıda özellikle kadın göçmenlerin sömürülme vakaları artıştadır. Çeşitli organize suç grupları da son dönemde artan düzensiz göçlerden faydalanmaktadırlar. Özellikle kadınları ve çocukları hedef alan kadın ticareti çeteleri bunlardan en öne çıkanlardır (Ferreira, 2019: 45-46). Europol raporları da Avrupa'ya ulaşmış göçmenleri hedef alan güvenlik tehditlerini yansıtmaktadır. Suç şebekeleri göçmenlerin zayıflıklarından yararlanarak çok yüksek ücretler karşılığında ulaşım, konaklama, sahte belge temini gibi çeşitli konularda faaliyet göstermekte ve büyük miktarlarda yasadışı kazanç sağlamaktadırlar (Europol, 2022).

Genellikle bir tehdit unsuru olarak suçun faili biçiminde resmedildiklerinden, göçmenlere yönelik işlenen suçlar ve göçmen güvenliği halen göz ardı edilen bir konudur. Literatürde genellikle göçmen kaçaklığına yönelik çalışmalar çoğunluktadır. Fakat bu bireylere yönelik işlenen adi suçlar, nefret suçları ve ciddi suçların neredeyse hiç dillendirilmemesi insani güvenlik krizinin AB güvenliği uğruna ne denli yok sayıldığının göstergesidir. Göçmenler, Avrupa'da ulaşmak istedikleri güvenliğin tam aksine, ötekileştirilme ve dışlanma süreçlerine maruz kalmaktadırlar. Ayrıca göçmenler üzerinden işlenen suçlarda da artışlar görülmektedir. Kaynak ülkelerden beri karşılaştıkları insan kaçakçılarınca yapılan çeşitli istismarların yanı sıra vardıkları ülkelerde işyeri ve gece yarısı baskınları, sık olarak değişen şehir ve sosyal hizmet düzenlemeleriyle düzensiz göçmenler pek çok suçun iştirakçisi ve mağduru haline gelmektedirler. AB, kaçakçılık faaliyetlerini kendi sınırlarını aşan formda nitelese de; kanıtlar, aslında Avrupa'ya yönelen düzensiz göçü kontrol etme çabalarının Avrupa sınırları içinde gitgide artan yerel hareketlilik ve ticaret ekonomik sistemleri oluşturduğunu göstermektedir (Sanchez, 2021: 1). Buna ek olarak, istikrarlı bir istihdamı olmayan daha kötü koşullara geri dönmeye isteksiz yasadışı göçmenler, toplumun çeşitli nedenlerle suç ve terör kaynağı haline gelen haydut gruplarına kolaylıkla katılmaktadırlar.

Bu bölümde, son dönemde Avrupa'ya yönelen düzensiz göç ilk olarak güvenlikleştirici aktörler bağlamında incelenmiştir. En önemli aktörler olarak AB kurumları, AB'nin kurucu antlaşmalarıyla birlikte zaman içinde ortaya koyduğu yayınlardaki güvenlikleştirme boyutu ortaya konmuştur. Burada Avrupa ortaya çıkan ortak güvenlik kuruluşları, bilgi sistemleri ve uygulamalara değinilmiştir. Daha sonra en öne çıkan aktörlerden biri olarak aşırı sağ ve popülist hareketler incelenmiştir. Göç konusunda bir diğer aktör, medyanın rolü ortaya konduktan sonra Avrupa'nın güvenliği boyutu üç temel başlık altında vurgulanmıştır: iç güvenlik, kültürel güvenlik ve ekonomik güvenlik. Son olarak da düzensiz göçün genellikle ihmal edilen insani güvenlik yönü kaynak, transit ve hedef (AB) ülkelerindeki insani güvenlik biçiminde ortaya konarak çalışma tamamlanmaya çalışılmıştır.

SONUÇ

Son dönemde Avrupa'ya yönelen düzensiz göç hareketlerinin en önemli sonuçları Avrupa Birliği'ni ve tüm üye ülke toplumlarını çeşitli boyutlarda etkileyen güvenlik ekseninde ortaya çıkmıştır. Hem Avrupa hem de göç sahip oldukları çok boyutluluk ve ikisinin etkileşimiyle ortaya çıkan sonuçlar itibarıyla tek yönlü yaklaşımlarla bu konunun açıklanması imkansızdır. Bu nedenle çalışma boyunca düzensiz göçün kavramsal yapısı, sosyal olarak ortaya çıkışı, sonuçları ve tüm süreç içindeki güvenlik boyutları kapsayıcı bir biçimde çok yönlü olarak ele alınmıştır.

Küreselleşmeyle hızlanan uluslararası göç olgusunun kuramsallaşarak daha görünür ve bilinir hale gelişi, ulusal sınırların oluşturulup güvenlik bilincinin öne çıkmasıyla olmuştur. Bu da göçü, çeşitli bilim dallarının ilgi alanına giren bir yapıya kavuşturmuştur. Değişen algılar nedeniyle halihazırdaki güvenlik yaklaşımları da değişime uğramıştır. Klasik yaklaşımlar, devlet merkezli ve askeri güvenlik ajandaları dışında kalan farklı çatışmaların meydana gelmesi ve şiddetin boyut değiştirmesinin yanında küresel düzeyde artan göç, küresel ısınma ve alternatif güvenlik konularını açıklamakta yetersiz kalmıştır. Çeşitlenen güvenlik algıları güvenliğin belirli kalıplara sığdırılmasının mümkün olamayacağını göstermiştir. Bu kapsamda Avrupa'daki son dönem düzensiz göç hareketleri Kopenhag Okulu ve Paris Okulu görüşleri doğrultusunda eleştirel kuramlarca ele alınmıştır. Bu görüşlerin belirttiği gibi göçün, güvenliğin ve bu iki olgunun birbiriyle etkileşiminin çok aktörlü olması ve dinamik yapısı nedeniyle çoğulcu bir yaklaşım benimsenmiştir.

Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki çatışmaların ve risklerin artması sonucu son dönemde oluşan düzensiz göç hareketleri, AB'nin genişleme ve derinleşme süreci sonucunda AB iç güvenliği, kültürel güvenlik ve ekonomik güvenlik alanlarında önemli bir sorun alanına dönüşmüştür. Düşük politika seviyesinden yüksek politikalar seviyesine alınan düzensiz göç için iç politikanın yanında ortak bir dış politika oluşturma gereği ortaya çıkmıştır. Bu da hem içerideki hem de dışarıdaki politikalarda iç içe geçmiş çok katmanlı güvenlik algısı ve uygulamalarına neden olmuştur. Bu yüzden içinde pek çok farklı denklem, aktör, ülke, bölge ve en önemlisi insan barındıran düzensiz göçün açıklanması için bu çalışma tarihsel, rakamsal ve coğrafi olarak konuyu ele çeşitli boyutlardan kapsamlı olarak ele almaktadır.

Düzensiz göç ve göçün güvenlikleştirilmesi, AB'nin yeni güvenlik gündeminde öne çıkan unsurlardır. Bu da kurucu antlaşmalar ve temel metinlere ek olarak zaman içindeki resmi yayınlar yoluyla gerçekleştirilmiştir. Ana AB kurumları; Komisyon, Konsey ve Parlamento son dönemde önemli güvenlikleştirici aktörler olmuşlardır. Bu kurumlar hem göç krizi öncesi hem sonrasında düzensiz göçü güvenlik soruna haline getirmek için çeşitli enstrümanlar kullanmaktadırlar. Bunların başında temel metinler olarak nitelenebilecek kurucu antlaşmalar, statüler, resmi yayınlar ve belgeler bulunmaktadır. AB metinlerinin geneline bakıldığında içeride güvenli, özgür, adil bir alan yaratmak için sınırların korunması öncelikli konudur. Dışarıdan gelecek "ötekilere" karşı oldukça güvenlikleştirici bir yaklaşım son zamana kadar kararlılıkla sürdürülmüştür. AB kurumlarınca ortaya konan güvenlikleştirme sürecinde son dönemde bütçeleriyle dikkat çeken Frontex ve Europol gibi çeşitli güvenlik kuruluşları ortaya çıkmıştır. Ortak bilgi sistemleri de AB'deki güvenlikleştirici aktörlerce ortaya konan güvenlik söylemlerinin pratiğe geçirilmiş hali olarak düşünülebilir. Ayrıca AB'nin kendi içinde yeniden yerleştirme ve üçüncü ülkelerle geliştirdiği geri gönderme uygulamaları, göçün güvenlik sorunu olarak algılanma derecesini göstermektedir. AB bu konuda ortaklaşmış politikalar oluşturma amacı gütmektedir fakat kurumlarca ortak bir karşılık verilemiyor olması bölünmüşlüğün ulusüstü düzeyde devam ettiğini göstermektedir.

Bazen kendi kurucu ilkelerine karşı olsa bile AB, değerlerini yeni tehdit unsurlarına ve çeşitlenen risklere karşı korumak içi istisnai önlemler almaktadır. Önlemler siyasi elitler yoluyla alınsa da AB mekanizmalarını etkileyen diğer aktörler denkleme katılmadan Avrupa'da göçün güvenlikleştirilmesini doğru ve tam olarak açıklamak mümkün olamaz. Bu sebeple çalışmanın üçüncü bölümünde son dönemde Avrupa genelinde yükselişte olan aşırı sağ ve popülist hareketlerin düzensiz göç konusundaki yaklaşımları ortaya konmuştur. Bu aktörler çeşitli söylemlerle ve enstrümanlarla AB'nin karar alma mekanizmalarında etkin olmaya çalışmaktadırlar.

Aşırı sağ partilerin ve popülist hareketlerin ana güvenlikleştirici temaları iç güvenlik, kültürel güvenlik ve ekonomik güvenlik etrafında şekillenmektedir. Kültürel açıdan öne çıkan "biz ve onlar" söylemleri düzensiz göçmenlerin ötekileştirilerek toplum dışına itilmesi hedefini taşımaktadır. Küresel boyutta artan ekonomik risklerin ve işsizliğin sorumlusu olarak düzensiz göçmenleri göstermeye çalışan aşırı sağ görüşler ekonomik güvenlik argümanlarını sıklıkla kullanmaktadır. Benzer biçimde

düzensiz göçmenleri suç ve terörizmin ana kaynağı biçiminde yansıtma, hedef kitle Avrupa toplumunun güvenlik tedbirleri için ikna edilmesi motivasyonunu taşımaktadır. Avrupa toplumunda göçün başarılı biçimde güvenlikleştirildiğinin göstergesi tüm kıtada artan aşırı sağ ve popülist oy oranlarıyla bu görüşlerin ülke hükümetlerinde kendilerine yer bulmalarıdır. Kısacası, aşırı sağ ve popülizm Avrupa'da giderek artan düzensiz göçle birlikte ortaya çıkan ulusal güvenlik zafiyetleri, ekonomik endişeler ve kültürel güvenlik endişeleri nedeniyle yükselmiştir. Bu endişelerin pratikte etkin biçimde var olmaması nedeniyle bu yükseliş Avrupa için büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Eğer gerekli adımlar atılmazsa mevcut durumun algılar ve korkular üstünden daha da kötüleşeceği öngörülmektedir. Öyle ki AB krizlerle baş etme hususunda oldukça ciddi bocalamalar yaşamaktadır.

Yeni ve alternatif medya araçları göçün güvenlikleştirilmesi hususunda önemli bir yer tutmaktadır. Sağ ve popülist hareketlerin medyayı önemli bir güvenlikleştirme aracı olarak kullandığı söylenebilir. Çeşitli aktörler, göçmenleri geleneksel ve yeni medya araçları üstünden ötekileştirilerek kendi ajandalarını gerçekleştirmede ve taraftarlarını arttırmada önemli avantajlar elde etmektedirler. Özellikle sosyal medya üzerinden büyüten göçmen karşıtlığı bu konuda önemlidir. Aşırı sağ ve popülistlerin medyayı kullanım sıklıkları ve biçimleri nedeniyle ilerleyen dönemlerde bu hareketlerin medya üzerinden Avrupa'daki düzensiz göçleri güvenlik sorunu olarak sunmaya devam edecekleri sonucuna varılmaktadır.

Çeşitli tehditler sonucu başlayan düzensiz göçler, transit ve hedef ülkelerde de göçün bir güvenlik sorunu olarak inşasına sebep olmaktadır. Bu göç süreçlerinde bir diğer önemli sorun, göç edenlerin insani güvenliklerinin yok sayılmasıdır. Çünkü sınırların sıkılaştırılması beraberinde suç örgütleri için iş ve insan kaynağı oluşturmaktadır. Neredeyse insani yardımların boyutu kadar bir pazar oluşturan kaçaklık ve yasadışı aktiviteler, göçmenler açısından Avrupa'nın karşılaştığı güvenlik sorunları kadar önemlidir. Özellikle Avrupa'nın dış sınırlarındaki ve Avrupa içinde bulunan sığınmacı kamplarındaki koşulların yanında nefret suçları gibi pek çok suçun failinden çok mağduru olmaları büyük bir güvenlik açığıdır.

Güvenlikleştirici aktörlerin etkisiyle ortaya konan politikalar sayesinde AB'de göçün güvenlikleştirilmesinin istenilen şekilde gerçekleştirildiği sanılmaktadır. Fakat kurumlar, kuruluşlar, uygulamalar, medya ve çeşitli aktörlerin söylemleriyle ortaya çıkan güvenlik algısının gerçekte yükselmediği sonucuna varılabilir. Çünkü AB'nin

ulusüstü seviyedeki güvenlikleştirme çabalarının eskisi kadar yoğun olmadığı görülmektedir. Özellikle göçmen krizinin etkisini yitirmeye başladığı yıllarda ortaya koyulan politikaların halihazırdaki uygulamalara ve eski politikalara vurgu yaparak yenilik getirmemesi bu yönde okunabilir. Benzer biçimde aşırı sağ ve popülist görüşlerin, suçla ve terörle düzensiz göç arasında ilişki olduğu söylemleri güçlü olsa da sosyal gerçeklikteki ampirik veriler durumun tersini işaret etmektedir. Ekonomik güvenlik alanındaki işsizlik söylemlerinin de küresel ekonomik süreçlere göre şekillenerek düzensiz göçten daha az etkilenmiş olması, kültürel alanda ortaya konan kimlik tabanlı ayrışmanın sınırlı kalmasıyla paraleldir. Sıklıkla vurgulanan Avrupa kültürünün yoğun tehdit altında olduğu söylemleri, AB düzeyinde ulusal kültüre göre bu söylemlere daha az duyarlıdır. Bu durum güvenlikleştirmenin ulusüstü seviyede yeterince sağlanamadığına kanıt teşkil etmektedir. Aslında göçün çok boyutluluğu bu olgunun tam olarak güvenlikleştirilememesine neden olmaktadır.

Düzensiz göçle ilgili pek çok konu ülke kamuoylarında çeşitli dönemlerde farklı derecelerde karşılık bulmuşsa da oldukça politize edilmeye ve tartışmaya çok açıktır. AB metinleri ve yayınları haricinde genellikle parti söylemleri, parlamento ve kamuoyu tartışmaları dışında sıra dışı önlemlerin henüz alınmamış olması AB seviyesindeki güvenlikleştirmenin gerçekleşmediğini göstermektedir. Ülkeler düzeyinde başarılı güvenlikleştirmeler görülse de Avrupa kurumlarında ve Birlik uygulamalarında daha yumuşatılmak zorunda kalınan politikalar da bu görüşü destekler niteliktedir. Fakat yükselen aşırı sağ ve popülist hareketler söylemlerini güvenlik olgusu etrafında şekillendirerek güvenlikleştirmenin asıl aktörleri olmaya çalışmaktadır. Mülteci kriziyle paralel olarak artan yabancı ve göçmen karşıtlığı, İslamofobi gibi kültürel nedenleri oldukça etkili şekilde kullanmaya çalışan bu aşırı sağcılar ve popülistler, ekonomik güvenlik alanındaki işsizlik ve kriz olgularıyla toplumdaki güvenlik endişelerini artırtmaya çalışmaktadır. Böylelikle Avrupa'da bir güvensizlik ortamı oluştuğunu öne sürerek sıra dışı tedbirlerin çözüm olduğunu inşa etmektedirler. Ayrıca iç güvenlik ve sınır güvenliğinin düzensiz göçle yok edildiği savıyla bu siyasi hareketler taraftarlarını artırmaya çalışmaktadırlar. Son dönemde söz konusu siyasi oluşumların ulusal seviyelerde artması ve etkili pozisyonlar elde etmesi nedeniyle düzensiz göç konusunun ulusüstü seviyede de güvenlikleştirilmenin kıyısında olduğunu da belirtmek gereklidir.

Güvenlikleştirilen düzensiz göç yaklaşımı, güvenliği göçmenlerden daha öne yerleştirerek ötekileştirici söylemler, uygulamalar ve politikalarla göç karşıtlığının toplum ve politik seviyede normalleşmesine yol açabilmektedir. Bu tür güvenlikleştirici yaklaşımların toplumsal kutuplaşmayı ve bölünmeyi artıracağından telafisi zor sonuçlara yol açmasını engellemek için özellikle düzensiz göçmenler ve AB toplumu arasında benzerlikler üstünden köprüler kurulmalıdır. Asıl olarak da göçün insani güvenlik boyutu ön plana öncelenmelidir.

Sonuç olarak, son dönemde Avrupa'ya yönelen düzensiz göç, çok boyutlu ve çok aktörlü bir yapıda gerçekleşmektedir. Düzensiz göç sonucu öne çıkan güvenlik boyutunun en önemli sebebi, bahsedilen aktörlerce güvenlikleştirme olarak inşa edilen güvensizlik ortamı oluşacağı korkusudur. Bu nedenle ne Avrupa seviyesinde ne de insani seviyede gerçek güvenliğin sağlandığı söylenemez. Ayrıca AB'nin kendi değerlerini yok sayacak biçimde insani güvenliği göz ardı eden politikalar ortaya koymasının arkasında güvenlik sorunlarından daha çok güvensizlik endişelerinin var olduğu sonucuna varılmaktadır. Böylelikle devletin varoluşsal güvenliğini doğrudan tehdit etmeyen düzensiz göç gibi konuların güvenlik sorunu haline getirilmesi toplumsal düzen ve barışı da rahatsız edecektir. Ulusal güvenlik ve AB güvenliğine odaklanmak yerine göçmenleri dikkate alarak son dönemdeki düzensiz göçün kök nedenleri ele alan bütüncül yaklaşımlar son dönemde AB'nin karşılaştığı düzensiz göçün güvenlik boyutunun anlaşılması ve çözümü için çok önemlidir.

Son olarak, zaman içinde daha alt sıralara düşse de düzensiz göç konusu Avrupa toplumunun ve AB siyasetinin gündeminde önemli bir yer bulmaya devam edecektir. Göçle bir sarmal halinde ortaya çıkan güvenlik gelişmelerini birbirinden ayırmak ve bağımsız olarak değerlendirmek yakın gelecekte de pek mümkün görünmemektedir.

KAYNAKÇA

Ağaoğlu, C. (2021). "Avrupa Birliği'nin Yeni Göç ve İltica Paktı ve Pakt'ın Göçmen Çocuk Konusundaki Düzenlemelerine İlişkin Değerlendirmeler", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C: 27, No: 2, ss. 26-48.

Akçadağ, E. (2012). *Yasa Dışı Göç ve Türkiye,* Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi (BİLGESAM), No: 42, İstanbul.

Akgül-Açıkmeşe, S. (2011). "Algı mı, Söylem mi? Kopenhag Okulu ve Yeni Klasik Gerçekçilikte Güvenlik Tehditleri", *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, C: 8, No: 30, ss. 43-73.

Aksu, M. ve Turhan, F. (2012). "Yeni Tehditler, Güvenliğin Genişleme Boyutları ve İnsani Güvenlik", *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, C: 4, No: 2, ss. 69-80.

Alkan, M. N. (2015). "Avrupa'da Yükselen Irkçılık: Pegida Örneği*", Gazi Akademik Bakış Dergisi*, C: 8, No: 16, ss. 275-289.

Amnesty International. (2018). *Amnesty International Report 2017/2018: The State of the World's Human Rights,* London, (Çevirimiçi) https://www.amnesty.org/en/documents/pol10/6700/2018/en/, 20 Ağustos 2020.

Anadolu Agency, "Turkey Marks 6 Years Since Death Of Syrian Toddler Aylan Kurdi". *Hürriyet Daily News*. 24 Eylül 2021, https://www.hurriyetdailynews.com/turkey-marks-6-years-since-death-of-syrian-toddler-aylan-kurdi-167583.

Anderson, B. (2013). *Us and Them? The Dangerous Politics of Immigration Control* (First edition), Oxford University Press , Oxford, United Kingdom; New York.

Andersson, R. (2016). "Europe's Failed 'Fight' Against İrregular Migration: Ethnographic notes on a counterproductive industry", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, C:42, No:7, ss. 1055-1075.

Aoki, Y. ve Todo, Y. (2009). "Are Immigrants More Likely To Commit Crimes? Evidence from France", *Applied Economics Letters*, C: 16, No:15, ss. 1537-1541.

Arendt, H. (2017). *The Origins of Totalitarianism*, Penguin UK, London.

Arı, T. (2013). *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*, MKM, İstanbul.

Arıboğan, D.Ü. (2018). *Duvar: Tarih Geri Dönüyor*, (İkinci Basım), İnkılap, İstanbul.

Ariès, Q. (2016). Europeans Overestimate Muslim Population: Poll, *Politico*, (Çevirimiçi) https://www.politico.eu/article/europeans-overestimate-muslim-population-poll/, 9 Temmuz 2021.

Arzheimer, K, (2009). "Contextual Factors and the Extreme Right Vote in Western Europe, 1980–2002", *American Journal of Political Science*, C: 52, No: 2, ss. 259-275.

Assoudeh, E. ve Weinberg, L. (2021). In western Europe, right wing terrorism is on the rise, *OpenDemocracy*, (Çevirimiçi) https://www.opendemocracy.net/en/countering-radical-right/western-europe-right-wing-terrorism-rise/, 27 Nisan 2021.

Baldwin, D. A. (1997). "The Concept of Security", *Review of International Studies*, C: 23, No: 1, ss. 5-26.

Balzacq, T. (2005). "The Three Faces of Securitization: Political Agency, Audience and Context", *European Journal of International Relations*, C:1, No:2, ss. 171-201.

Bartoszewicz, M. G. (2017). "Festung Europa: Securitization of Migration and Radicalization of European Societies", *AUC Studia Territorialia*, C: 16, No:2, ss. 11-37.

Bartram, D., Poros, M. V. ve Monforte, P. (2014). *Key Concepts in Migration*, SAGE, London.

Battır, O. (2020). *Dünden Bugüne Uluslararası Göç; Kuram Algı ve Siyasa*, Nobel Bilimsel Eserler, Ankara.

BBC News, "Pig Heads Would Deter Refugees, says MEP", 2016, (Çevirimiçi) https://www.bbc.com/news/world-europe-37158330, 16 Mart 2020.

Bierbach, M. (2019). Migration to Europe in 2019: Facts and figures, *InfoMigrants,* (Çevirimiçi) https://www.infomigrants.net/en/post/21811/migration-to-europe-in-2019-facts-and-figures, 2 Şubat 2021.

Bigo, D. (2002). Security and Immigration: Toward a Critique of The Governmentality of Unease, *Alternatives: Global, Local, Political*, C:27, No: 1S, ss. 63-92.

Bigo, D. ve McCluskey, E. (2018). "What Is a PARIS Approach to (In)securitization? Political Anthropological Research for International Sociology", Derleyen: A. Gheciu ve W. C. Wohlforth, *The Oxford Handbook of International Security,* Oxford University Press, Oxford.

Bilgin, P. (2010). "Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları", *SAREM Stratejik Araştırmalar Dergisi*, C:8, No:14, ss. 69-96.

Body-Gendrot, S. (2014). "Ethnicity, Crime, and Immigration in France", Derleyen: S. Bucerius ve M. Tonry, *The Oxford Handbook of Ethnicity, Crime, and Immigration*. Oxford University Press, Oxford.

Browning, C. S. (2018). "Brexit, Existential Anxiety and Ontological (in)security. *European Security"*, C: 27*,* No: 3), ss. 336-355.

Bunyan, T. (1993). *Statewatching the New Europe: A Handbook on the European State*, Statewatch, London.

Buzan, B. (2007). *People, States & Fear: An Agenda For International Security Studies In The Post-Cold War Era*, ECPR classics (2. ed.).: ECPR Press, Colchester.

Buzan, B. ve Wæver, O. (2009). "Macrosecuritisation And Security Constellations: Reconsidering Scale In Securitisation Theory", *Review of International Studies*, C:35, No:2, ss. 253-276.

Buzan, B., Wæver, O. ve Wilde, J. de. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. Lynne Rienner Publishers, Boulder, Colorado.

Camus, J.-Y. (2005). "The Use of Racist, Antisemitic and Xenophobic Arguments in Political Discourse", *ECRI: European Commission against Racism and Intolerance*, No: March 2005, ss. 1-33.

Canan-Sokullu, E. (2019). "Mülteciler ve Güvenlik", *Uluslararası İlişkiler Konseyi*, No: 30.

Castles, S. (2003). "Towards a Sociology of Forced Migration and Social Transformation", *Sociology*, C: 37, No: 1, ss. 13-34.

Castles, S., Haas, H. de ve Miller, M. J. (2014). *The Age Of Migration: International Population Movements İn The Modern world,* (5. ed.), Palgrave Macmillan, Basingstoke.

Cianciara, A. K. (2017). "Stability, Security, Democracy: Explaining Shifts İn The Narrative Of The European Neighbourhood Policy", *Journal of European Integration*, C: 39, No: 1, ss. 49-62.

Collins, A. (der.). (2016). *Contemporary Security Studies*, (Fourth edition), Oxford University Press, Oxford, United Kingdom ; New York, 2016.

Collyer, M., Düvell, F. ve de Haas, H. (2012). "Critical Approaches to Transit Migration". *Population, Space and Place*, C: 18, No: 4, ss. 407-414.

Confusion Over İmmigration And Crime İs Roiling European Politics. (2018). *The Economist*, (Çevirimiçi) https://www.economist.com/europe/2018/06/30/confusion-over-immigration-and-crime-is-roiling-european-politics, 09 Aralık 2020.

Copelovitch, M., Frieden, J. ve Walter, S. (2016). "The Political Economy of the Euro Crisis", *Comparative Political Studies*, C: 49, No: 7, ss. 811-840.

Council of the European Union. (1999). *Tampere European Council 15 and 16 October 1999 Presidency Conclusions*, Publications Office of the European

Union, (Çevirimiçi) https://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm, 22 Kasım 2021.

Council of the European Union. (2002). *Seville European Council 21 And 22 June 2002 Presidency Conclusions*, Publications Office of the European Union, (Çevirimiçi) https://www.consilium.europa.eu/media/20928/72638.pdf, 22 Kasım 2021.

Council of the European Union. (2005). *The Hague Programme: Strengthening Freedom, Security And Justice in the European Union*. Publications Office of the European Union, (Çevirimiçi) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005XG0303(01)&from=EN, 19 Kasım 2021.

Council of the European Union. (2007). *Treaty of Lisbon Amending the Treaty on European Union and the Treaty Establishing the European Community*, Publications Office of the European Union, (Çevirimiçi) https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/5/the-treaty-of-lisbon, 25 Aralık 2020

Council of the European Union. (2008). *European Pact on Immigration and Asylum,* Publications Office of the European Union, (Çevirimiçi) https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/european-pact-on-immigration-and-asylum.html, 25 Kasım 2020

Council of the European Union. (2009). *The Stockholm Programme – an Open and Secure Europe Serving and Protecting the Citizens*, Publications Office of the European Union, (Çevirimiçi) https://ec.europa.eu/anti-trafficking/system/files/2014-09/the_stockholm_programme_-_an_open_and_secure_europe_en_1.pdf, 25 Kasım 2020.

Curta, A.-I. (2017). "European Refugee Crisis: The Public Health Dimension", *Research & Science Today*, No: 2017 Supplement, ss. 6-15.

Çelik, Ü. (2016). *Avrupa Birliği Düşüncesinin Kökenleri: Bir Bütünleşmenin Anatomisi,* EUROPolitika, (Çevirimiçi) http://www.europolitika.com/?p=294, 22 Ocak 2021.

Çiçeksöğüt, A. (2017). "Uluslararası Göç Hukuku Perspektifinde Yerinden Edilmiş Suriyeliler'in Türkiye'deki Statüsü", *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C: 6, No: 2, ss. 1-20.

Çomak, H. (2015). "Avrupa'da Güvenlik Yapılanmasının Yeni Parametreleri ve Türkiye'nin Durumu", *Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi*, C: 14, No: 1, ss. 97-120.

Dalli, K. (2015). No Registration Means No Rights, Says Juncker, *Times of Malta*, (Çevirimiçi) https://timesofmalta.com/articles/view/No-registration-means-no-rights-says-Juncker.591906, 19 Ekim 2021 .

De Genova, N. P. (2002). "Migrant "Illegality" and Deportability in Everyday Life", *Annual Review of Anthropology*, C: 31, No: 1, ss. 419-447.

Dehos, F. T. (2021). "The Refugee Wave To Germany and Its Impact On Crime", *Regional Science and Urban Economics*, C: 88, ss. 1-14.

Demirtaş, B. (2019). "Mülteciler ve Güvenlikleştirme", *Uluslararası İlişkiler Konseyi*, Güvenlik Yazıları Serisi, No: 8.

den Boer, M. (1995). "Moving Between Bonafide and BogusFide: The Policing of Inclusion And Exclusion In Europe", Derleyen: R. Miles ve D. Thranhardt, *Migration and the European Integration,* Pinter Publishers, London.

Der Spiegel. (2015). "Refugee Policy of Chancellor Merkel Divides Europe", (Çevirimiçi) https://www.spiegel.de/international/germany/refugee-policy-of-chancellor-merkel-divides-europe-a-1053603.html, 26 Mart 2021

Deutsche Welle (DW). (2015). Report: Refugees Have Not Increased Crime Rate in Germany, (Çevirimiçi) https://www.dw.com/en/report-refugees-have-not-increased-crime-rate-in-germany/a-18848890, 11 Mart 2021.

Deutsche Welle (DW). (2022). Germany: Far-Right Extremist Arrested Over Fatal 1991 Attack on Refugee Home, (Çevirimiçi) https://www.dw.com/en/germany-far-right-extremist-arrested-over-fatal-1991-attack-on-refugee-home/a-61350888, 23 Nisan 2022.

Dinç, C. (2018). "Avrupa Birliği'nin ve Üç Büyük Üyesinin Arap Baharı'na Yaklaşımları", *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C: 8, No:2, ss. 1-33.

Dinç, C. ve Karataş, B. (2020). "Avrupa'da Yükselen Aşırı Sağ Partiler: Mülteci Krizinin Etkisi", 5th International EMI Entrepreneurship & Social Sciences Congress'de Sunulan Bildiri, Dilkur Akademi, Gostivar/N.Macedonia.

Dinç, C. ve Karataş, B. (2021). "Irkçılık ve Avrupada Yükselen Aşırı Sağ Partiler", 12th ECLSS Conferences on Language and Social Sciences'de sunulan bildiri, Eurasia Conference on Language and Social Sciences.

Dodman, B. 2022. "Macron Re-Elected as French Voters Hold Off Le Pen's Far Right Once More". *France 24*. 20 Nisan 2022, (Çevirimiçi) https://www.france24.com/en/france/20220424-macron-beats-le-pen-again-as-france-rallies-once-more-against-the-far-right, 27 Nisan 2022.

Doğan, S. (2007). "Avrupa Birliği'nde Uluslararası Göçün Güvenlikleştirilmesi", Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Düvell, F. (2006). *Illegal Immigration in Europe: Beyond Control?*, Palgrave Macmillan, New York.

Eberl, J.-M., Meltzer, C. E., Heidenreich, T., Herrero, B., Theorin, N., Lind, F., Strömbäck, J. (2018). "The European Media Discourse On Immigration And Its

Effects: A Literature Review", *Annals of the International Communication Association*, C: 42, No: 3, ss. 207-223.

Eborka, K. ve Oyefara, J. L. (2016). "Irregular Migration and Coping Strategies of Undocumented Migrants: A Qualitative Perspective from Irregular Returnees in Lagos State, Nigeria", *African Population Studies*, C: 30, No: 2, ss. 2495-2505.

Echeverría, G. (2020). "The Study of Irregular Migration", *Towards a Systemic Theory of Irregular Migration*, Springer Cham, Switzerland .

Ekici, S. ve Tuncel, G. (2016). "Göç ve İnsan", *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, C:5, No:1, ss. 9-22.

Emery Jr., C. E. (2016). *Donald Trump Says Germany Now Riddled With Crime Thanks To Refugees*, PolitiFact, (Çevirimiçi) https://www.politifact.com/factchecks/2016/may/11/donald-trump/donald-trump-says-germany-now-riddled-crime-thanks/, 9 Nisan 2021.

Euronews. (2016). "Are Refugees Bringing Diseases to Europe?", *Euronews*, (Çevirimiçi) https://www.euronews.com/2016/10/20/are-refugees-bringing-diseases-to-europe, 27 Nisan 2022.

European Commission. *Treaty on European Unio,* Yayın No: 191 OJ C 1-112 (1992), (Çevirimiçi) http://data.europa.eu/eli/treaty/teu/sign/eng, 5 Mart 2021.

European Commission. (2005). *Flash Eurobarometer: The "No" To The Constitution Is Not A "No" To Europe,* (Çevirimiçi) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_05_740, 8 Mayıs 2021.

European Commission. (2014). *An Open and Secure Europe: Making It Happen,* Publications Office of the European Union, (Çevirimiçi) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52014DC0154, 11 Mayıs 2021.

European Commission. (2015). *A European Agenda on Migration,* Publications Office of the European Union, (Çevirimiçi) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52015DC0240, 11 Mayıs 2021.

European Commission. (2017a). *White paper on the future of Europe: Reflections and Scenarios for the EU27 by 2025*, Publications Office of the European Union, (Çevirimiçi) https://data.europa.eu/doi/10.2775/66626, 12 Mayıs 2021.

European Commission. (2017b). S*pecial Eurobarometer 464b: Europeans' Attitudes Towards Security*, (Çevirimiçi) https://data.europa.eu/data/datasets/s1569_87_4_464b_eng?locale=en, 27 Ocak 2022.

European Commission. (2018). *Integration of Immigrants in the European Union (Special Eurobarometer 469),* (Çevirimiçi) https://data.europa.eu/doi/10.2837/918822, 15 Mayıs 2021.

European Commission. (2019). *Management Plan 2019*, Directorate General for Migration and Home Affairs, (Çevirimiçi) https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/management-plan-home-2019_en.pdf, 12 Mayıs 2020.

European Commission. (2022a). *New Pact on Migration and Asylum,* (Çevirimiçi) https://data.europa.eu/doi/10.2775/008578, 22 Nisan 2022.

European Commission. (2022b). *Schengen, Borders and Visa*, (Çevirimiçi) https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/schengen-borders-and-visa_en, 25 Nisan 2022.

European Commission. (2022c). *Eurosur*, (Çevirimiçi) https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/schengen-borders-and-visa/border-crossing/eurosur_en, 11 Ocak 2022 .

European Commission. (2022d). *Eurobarometer – Public opinion in the European Union,* (Çevirimiçi) https://europa.eu/eurobarometer/screen/home#p=1&instruments=STANDARD,&yearFrom=1974&yearTo=2019, 1 Şubat 2022.

Europol. (2017). European Union Terrorism Situation And Trend Report 2017, (Çevirimiçi) https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/tesat2017.pdf, 02 Nisan 2022.

Europol. (2022). *Facilitation of Illegal Immigration*, (Çevirimiçi) https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/crime-areas/facilitation-of-illegal-immigration, 03 Mart 2022.

Eurostat. (2022). *Statistics of European Union*, (Çevirimiçi) https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php, 30 Ocak 2021.

Ewers, M. C. ve Lewis, J. M. (2008). "Risk and the Securitisation of Student Migration to the United States", *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, C: 99, No: 4, ss. 470-482.

Fargues, P. ve Fandrich, C. (2012). *Migration after the Arab Spring* (Technical Report No: 2012/09), European University Institute, (Çevirimiçi) https://cadmus.eui.eu/handle/1814/23504, 11 Ekim 2020

Farley, R. ve Robertson, L. (2017). "Trump Exaggerates Swedish Crime", *FactCheck.org*, (Çevirimiçi) https://www.factcheck.org/2017/02/trump-exaggerates-swedish-crime/, 10 Eylül 2020.

Faustini-Torres, L. (2020). "Another Nexus? Exploring Narratives on The Linkage Between EU External Migration Policies And The Democratization of The Southern Mediterranean Neighbourhood", *Comparative Migration Studies*, C: 8, No: 1, ss. 1-22.

Fekete, L. (2004). "Anti-Muslim Racism and the European Security State", *Race & Class*, C: 46, No:1, ss. 3-29.

Fekete, L. (2018). *Europe's Fault Lines: Racism and The Rise of the Right*, Verso, London.

Ferreira, S. (2019). *Human Security and Migration in Europe's Southern Borders*, Springer Cham, Switzerland.

Frontex. (2013). *Annual Risk Analysis 2013,* Frontex. Warsaw, (Çevirimiçi) https://op.europa.eu/s/waoN, 10 Mayıs 2020.

Frontex. (2015). *Annual Risk Analysis 2015,* Frontex. Warsaw, (Çevirimiçi) https://op.europa.eu/s/waoL, 10 Mayıs 2020.

Frontex. (2016). *Risk Analysis for 2016,* Frontex. Warsaw, (Çevirimiçi) https://op.europa.eu/s/waoH, 10 Mayıs 2020.

Frontex. (2018). *Risk Analysis for 2018,* Frontex. Warsaw, (Çevirimiçi) https://op.europa.eu/s/waoG, 10 Mayıs 2020.

Frontex. (2019). *Risk Analysis for 2019,* Frontex. Warsaw, (Çevirimiçi) https://data.europa.eu/doi/10.2819/86682, 10 Mayıs 2020.

Frontex. (2020). *Risk Analysis for 2020,* Frontex. Warsaw, (Çevirimiçi) https://op.europa.eu/s/waoJ, 30 Aralık 2021.

Frontex. (2021). *Risk Analysis for 2021,* Frontex. Warsaw, (Çevirimiçi) https://op.europa.eu/s/waoA, 5 Ocak 2022.

Frontex. (2022a). "Key Facts", (Çevirimiçi) https://frontex.europa.eu/about-frontex/faq/key-facts/, 26 Nisan 2022.

Frontex. (2022b). "EU External Borders In 2021: Arrivals Above Pre-Pandemic Levels", (Çevirimiçi) https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/eu-external-borders-in-2021-arrivals-above-pre-pandemic-levels-CxVMNN, 15 Nisan 2022.

Gabrielli, L. (2014). "Securitization of Migration and Human Rights: Frictions at the Southern Eu Borders and Beyond", *Lidé Města*, C: 16, No:2, ss. 311-322.

Garcia Borj, A. ve Abdelaz, M. (2021). *The Situation of Migrant Deaths in the Mediterranean in 2021*, Missing Migrants, IOM, (Çevirimiçi) https://reliefweb.int/report/world/migrant-deaths-maritime-routes-europe-2021, 15 Nisan 2022.

Geddes, A. (2003). *The Politics of Migration and Immigration in Europe*, SAGE Publications, London.

Gençler, A. (2005). "Avrupa Birliği'nin Göç Politikasi", *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, No:49, ss. 174-197.

Golder, M. (2003). "Explaining Variation In The Success Of Extreme Right Parties In Western Europe", *Comparative Political Studies*, C: 36, No: 4, ss. 432-466.

Gür, G. (2002). "Yaşlanan Kıta Avrupa: Almanya Nereye Gidiyor?", *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C: 18 No:1, ss. 215-225.

Hagelund, A. (2020). "After The Refugee Crisis: Public Discourse And Policy Change In Denmark, Norway and Sweden", *Comparative Migration Studies*, C: 8, No: 1, ss. 1-17.

Hanke, E., Hübinger, G. ve Schwentker, W. (2012). "The Genesis of the Max Weber-Gesamtausgabe and the Contribution of Wolfgang J. Mommsen" *Max Weber Studies*, C: 12, No: 1, ss. 59-94.

Hobbes, T. (1651). *Leviathan: or The Matter, Forme And Power of a Commonwealth Ecclasiasticall and Civil* (2009 basımı), Seven Treasures Publications, Lexington, KY.

Hrubinko, A. (2021). "Defining Trends of Migration Policy of the European Union in the Conditions of the Newest Inclusions in Regional Security: Political and Legal Aspects", *Actual Problems of Law*, C: 1, No: 4, ss. 5-12.

Huang, Y. ve Kvasnicka, M. (2019). *Immigration and Crimes Against Natives: The 2015 Refugee Crisis in Germany* (SSRN Scholarly Paper No: ID 3427607), IZA Discussion Paper No. 12469, Social Science Research Network, Rochester.

Huggler, J. (2017). "Migrant Crime In Germany Rises By 50 Per Cent, New Figures Show", *The Telegraph*, (Çevirimiçi) https://www.telegraph.co.uk/news/2017/04/25/migrant-crime-germany-rises-50-per-cent-new-figures-show/, 1 Şubat 2020.

Human Rights Watch. *World Report 2020,* New York, 2021, (Çevirimiçi) https://www.hrw.org/world-report/2020/country-chapters/european-union, 5 Ekim 2021).

Huntington, S. P. (1993). "The Clash of Civilizations?", *Foreign Affairs*, C: 72, No: 3, ss. 22-49.

Hutter, S. ve Kriesi, H. (2019). "Politicizing Europe in Times of Crisis", *Journal of European Public Policy*, C: 26, No: 7, ss. 996-1017.

Huysmans, J. (2000). "The European Union and the Securitization of Migration", *Journal of Common Market Studies*, C: 38, No:5, ss. 751-777.

Huysmans, J. (2006). *The Politics of Insecurity: Fear, Migration and Asylum in the EU* (1. basım). Routledge, New York.

Huysmans, J. ve Squire, V. (2009). "Migration And Security, Derleyen: M. Dunn Cavelty ve V. Mauer, Routledge, London.

International Centre for Migration Policy Development. *Migration Outlook 2022*, 2022, (Çevirimiçi) https://www.icmpd.org/file/download/56783/file/ICMPD%2520Migration%2520Outlook%25202022.pdf, 10 Nisan 2022.

IOM. (2014). *Almost 40,000 Since 2000*, (Çevirimiçi) https://www.iom.int/statements/iom-releases-new-data-migrant-fatalities-worldwide-almost-40000-2000, 1 Şubat 2021.

IOM. (2015) *Global Migration Trends 2015 Factsheet*, (Çevirimiçi) https://www.iom.int/news/iom-releases-global-migration-trends-2015-factsheet, 19 Kasım 2021.

IOM. (2017) *Migration Flows to Europe 2017 Overview,* 2017 Situation Report, (Çevirimiçi) https://www.iom.int/statements/iom-releases-new-data-migrant-fatalities-worldwide-almost-40000-2000, 21 Kasım 2020.

IOM. (2019). *Glossary on Migration No:34*, (Çevirimiçi) https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf, 03 Şubat 2021.

IOM. (2020) *World Migration Report 2020,* 2020, (Çevirimiçi) https://www.iom.int/wmr/, 19 Aralık 2020.

Karyotis, G. (2007). "European Migration Policy in the Aftermath of September 11: The Security–Migration Nexus", *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, C: 20, No: 1, ss. 1-17.

Keohane, R. O. ve Nye, J. S. (1989), *Power and Interdependence*, Foresman, Glenview.

Kotlin, J. (2019). "Europe's Fading Cosmopolitan Dream", *City Journal*, (Çevirimiçi) https://www.city-journal.org/europe-multiculturalism, 10 Nisan 2021.

Köktaş, A. (2011). "Avrupa Birliği'nde Sınır Güvenliği ve Yönetimi İle İlgili Gelişmeler ve Türkiye'nin Yeni Bir Sınır Güvenlik Birimi Kurma Çabaları", Derleyen: O. Ö. Demir ve M. Sever, *Örgütlü Suçlar ve Yeni Trendler*. Polis Akademisi Yayınları, Ankara.

König, F. ve Trauner, F. (2021). "From Trevi To Europol: Germany's Role in The Integration of EU Police Cooperation", *Journal of European Integration*, C: 43, No: 2, ss. 175-190.

Kuschminder, K., de Bresser, J. ve Siegel, M. (2015). *Irregular Migration Routes to Europe and Factors Influencing Migrants' Destination Choices*, Maastricht Graduate School of Governance, Maastricht.

Lampedusa Follow Up. (2013), *European Commission Press Release,* (Çevirimiçi) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_13_1199, 30 Ocak 2021.

Lee, E. S. (1966). "A Theory of Migration", *Demography*, C: 3, No:1, ss. 47-57.

Lefkofridi, Z. ve Schmitter, P. C. (2015). " Or Descending? European Integration In Times of Crisis", *European Political Science Review*, C:7, No:1, ss. 3-22.

Leonard, S. (2011). "EU Border Security And Migration Into The European Union: FRONTEX And Securitisation Through Practices", *European Security*, C: 19, No: 2, ss. 231-254.

Lifland, A. (2013). "Right Wing Rising: Eurozone Crisis and Nationalism", *Harvard International Review*, C: 34, No: 3, ss. 9-10.

Lindsay, F. (2022). "EU Border Agency Says Irregular Migration Continues To Increase In 2022", *Forbes*. (Çevirimiçi) https://www.forbes.com/sites/freylindsay/2022/02/17/eu-border-agency-says-irregular-migration-continues-to-increase-in-2022/, 15 Nisan 2022.

Lyons, K. ve Darroch, G. (2016). "Frexit, Nexit or Oexit? Who will Be Next To Leave The EU", *The Guardian,* (Çevirimiçi) https://www.theguardian.com/politics/2016/jun/27/frexit-nexit-or-oexit-who-will-be-next-to-leave-the-eu, 1 Mayıs 2020.

MacGregor, M. (2019). "Changing Journeys: Migrant Routes to Europe", *InfoMigrants*, (Çevirimiçi) https://www.infomigrants.net/en/post/15005/changing-journeys-migrant-routes-to-europe, 2 Şubat 2021.

Martin, M. (2020). Spain To Introduce Tougher Asylum Requirements, Çeviren: S. Urra, *EL PAÍS*, (Çevirimiçi) https://english.elpais.com/politics/2020-02-19/spain-to-introduce-tougher-asylum-requirements.html, 3 Şubat 2021.

Mcauliffe, M. ve Triandafyllidou, A. (2021). "World Migration Report 2022", *International Organization for Migration (IOM)*, (Çevirimiçi) http://hdl.handle.net/1814/74322, 1 Kasım 2021.

McSweeney, B. (1999). *Security, Identity, And Interests: A Sociology Of İnternational Relations*. Cambridge Studies In International Relations, Cambridge University Press, New York.

Meç, S. N. (2018). "Göçün Güvenlikleştirilmesi: Almanya'da Aşırı Sağ Parti AfD'nin Yükselişi ve Suriyeli Mülteci Krizi", *ViraVerita E-Dergi*, No: 8, ss. 123-150.

Médecins Sans Frontières. (2016). "EU Migration Crisis Update", *Médecins Sans Frontières (MSF) International*, (Çevirimiçi) https://www.msf.org/eu-migration-crisis-update-may-2016, 21 Nisan 2021.

Migrant Crisis: Illegal Entries To EU At Lowest Level In Five Years. (2019), *BBC News,* (Çevirimiçi) https://www.bbc.com/news/world-europe-46764500, 2 Ocak 2021.

Morgenthau, H. J. ve Thompson, K. W. (1997). *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace,* McGraw-Hill, Singapore.

Mouffe, C. (2019). *For a Left Populism*, Verso Books, London; New York.

Mudde, C. (2007). *Populist Radical Right Parties in Europe*, Cambridge University Press, Cambridge

Mushaben, J. M. (2018). "Trading Places: Securitising Refugee and Asylum Policies in Germany and the United States", *German Politics*, C: 27, No: 2, ss. 244-264.

Over 5.300 Migrants Died On Their Journeys In 2019. (2020), *InfoMigrants*, (Çevirimiçi) https://www.infomigrants.net/en/post/23832/over-5-300-migrants-died-on-their-journeys-in-2019, 3 Şubat 2021.

Owens, E. G., Fasani, F., Mastrobuoni, G. ve Pinotti, P. (2019), "Immigration and Crime: Perceptions and Reality", *Does Immigration Increase Crime?: Migration Policy and the Creation of the Criminal Immigrant*, Cambridge University Press, Cambridge.

Özçelik, A. O. (2019). "A Litmus Test for Europe: EU Mediterranean Politics After the Arab Spring". Derleyen: C. Çakmak ve A. O. Özçelik, *The World Community and the Arab Spring*, Springer International Publishing, Cham.

Özerim, G. (2014). "Avrupa'da Göç Politikalarının Ulusüstüleşmesi ve Bir Güvenlik Konusuna Dönüşü: Avrupa Göç Tarihinde Yeni Bir Dönem mi?", *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, C: 5, No: 1, ss. 11-48.

Panebianco, S. (2022). "The EU and Migration in the Mediterranean: EU borders' Control by Proxy", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, C: 48, No: 6, ss 1398-1416. doi:10.1080/1369183X.2020.1851468

Pawlak, J. ve Croft, A. (2013). "EU Leaders Rebuff Calls For Action On Europe's Migration Crisis", *Reuters*. (Çevirimiçi) https://www.reuters.com/article/us-eu-migrants-idUSBRE99O0NB20131025, 10 Mart 2020.

Pew Research Center. (2016a). *Number of Refugees to Europe Surges to Record 1.3 Million in 2015*, (Çevirimiçi) https://www.pewresearch.org/global/2016/08/02/number-of-refugees-to-europe-surges-to-record-1-3-million-in-2015/, 28 Eylül 2020.

Pew Research Center. (2016b). *Europeans Fear Wave of Refugees Will Mean More Terrorism, Fewer Jobs*, (Çevirimiçi) https://www.pewresearch.org/global/2016/07/11/europeans-fear-wave-of-refugees-will-mean-more-terrorism-fewer-jobs/, 28 Eylül 2020..

Pew Research Center. (2016c). *Overwhelming Majorities Unhappy With EU's Handling Of Refugees,* (Çevirimiçi) https://www.pewresearch.org/global/wp-content/uploads/sites/2/2016/06/PM_2016.06.07_brexit-03.png, 28 Eylül 2020.

Pew Research Center. (2017). *Europe's Growing Muslim Population,* (Çevirimiçi) https://www.pewresearch.org/religion/2017/11/29/europes-growing-muslim-population/, 30 Eylül 2020.

Pew Research Center. (2019). *Europe's Unauthorized Immigrant Population Peaks in 2016, Then Levels Off*, (Çevirimiçi)

https://www.pewresearch.org/global/2019/11/13/europes-unauthorized-immigrant-population-peaks-in-2016-then-levels-off/, 1 Ekim 2020.

Raghavan, S. (2016). "U.N. Says up to 500 Migrants May Have Drowned On Their Way to Italy", *Washington Post*, (Çevirimiçi) https://www.washingtonpost.com/world/europe/un-says-up-to-500-migrants-may-have-drowned-on-their-way-to-italy/2016/04/20/f222cd6a-06fb-11e6-bfed-ef65dff5970d_story.html, 5 Kasım 2020.

Ravenstein, E. G. (1885). "The Laws of Migration", *Journal of the Statistical Society of London*, C: 48, No: 2, ss. 167-235.

Rekawek, K., Matějka, S., Szucs, V., Beňuška, T., Kajzarová, K. ve Rafay, J. (2018). "Who Are the European Jihadis"*, Globsec*, (Çevirimiçi) https://www.iris-france.org/wp-content/uploads/2018/09/GLOBSEC_WhoAreTheEuropeanJihadis-Midterm-Report.pdf, 19 Aralık 2020.

Sanchez, G. (2021). "To Other and Vilify: Manufacturing Migration as Crime", *European Journal on Criminal Policy and Research*, C: 27, No: 1, ss. 1-4.

Sayyid, S. (2003). *A Fundamental Fear: Eurocentrism and the Emergence of Islamism*, (2. basım), Zed Books, London; New York.

Schumacher, E. 2019. "Far-Right's Influence Fills Eu Election Ballot Boxes", *Deutsche Welle (DW)*, (Çevirimiçi) https://www.dw.com/en/far-rights-influence-fills-eu-election-ballot-boxes/a-48781133, 20 Mayıs 2021.

Seeberg, P. (2013). "The Arab Uprisings and the EU's Migration Policies—The Cases of Egypt, Libya, and Syria", *Democracy and Security*, C: 9, No:1-2, ss. 157-176.

Simcox, R. (2018). "The Asylum–Terror Nexus: How Europe Should Respond", *The Heritage Foundation*, No: 3314, s 12.

Sirkeci, I. ve Yaylacı, F. (2019). "Küresel Hareketlilik Çağında Göç Kuramları Ve Temel Kavramlar", Derleyen: F. Yaylacı, *Kuramsal ve Uygulama Boyutları İle Türkiye'de Sığınmacı, Mülteci ve Göçmenlerle Sosyal Hizmetler*. Transnational Press, London.

Sola, A. (2018). "The 2015 Refugee Crisis in Germany: Concerns About Immigration and Populism", *SSRN Electronic Journal*, No: 966

Statista. (2019). "Infographic: The Relentless Rise Of Populism In Europe", *Statista Infographics*. (Çevirimiçi) https://www.statista.com/chart/17860/results-of-far-right-parties-in-the-most-recent-legislave-elections/, 27 Nisan 2021.

Statista. (2022). "Terrorist fatalities in the EU 2020", *Statista,* (Çevirimiçi) https://www.statista.com/statistics/1178596/number-of-fatalities-from-terrorism-eu/, 27 Nisan 2022.

Stevis, M. (2013). "Illegal Migration to EU Fell in 2012", *Wall Street Journal*, (Çevirimiçi)

https://online.wsj.com/article/SB10001424127887324763404578430720376545106.html, 20 Nisan 2020.

Stevis-Gridneff, M. (2020). "Greece Suspends Asylum as Turkey Opens Gates for Migrants", *The New York Times,* (Çevirimiçi) https://www.nytimes.com/2020/03/01/world/europe/greece-migrants-border-turkey.html, 5 May 2020.

Stivas, D. (2019). "Securitisation of Migration at the EU level after Paris' Attacks: The Response of the European Public", *Australian & New Zealand Journal of European Studies*, C:11, No: 1, ss. 41-58.

Stutz, P. ve Trauner, F. (2021). "The EU's 'Return Rate' With Third Countries: Why EU Readmission Agreements Do Not Make Much Difference", *International Migration*, C: 2021, No: 00, ss. 1-19.

Syria: The Story of the Conflict. (2016,). *BBC News*. https://www.bbc.com/news/world-middle-east-26116868, 10 Haziran 2020

Şemşit, S. (2010). "Avrupa Birliği Göç Politikasının Güvenlikleştirilmesi ve Dışsallaştırılması: Türkiye'ye Yansımaları", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi.

Şemşit, S. ve Çelik, D. Ş. (2019). "Kale Avrupası Yaklaşımı ve Düzensiz Göç", *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, C: 15, No: 2, ss. 279-294.

Tapinos, G. (1999). *Clandestine Immigration: Economic and Political Issues,* OECD, 229-251, (Çevirimiçi) https://www.jstor.org/stable/2938452?origin=crossref, 13 Ocak 2021.

Tardif, J. (2002)."Intercultural Dialogues and Cultural Security", *Global Policy Forum*, (Çevirimiçi) https://archive.globalpolicy.org/globaliz/cultural/2002/09intercultural.htm, 27 Nisan 2022.

TDK. (2022). Güncel Türkçe Sözlük, *Türk Dil Kurumu*, Türk Dil Kurumu, Ankara .

Templeton, A. (2002). "Out of Africa Again And Again", *Nature*, C: 416 S: 6876, ss. 45-51.

The Ukraine Crisis Double Standards: Has Europe's Response to Refugees Changed?. (2022). *ReliefWeb*, (Çevirimiçi) https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-crisis-double-standards-has-europe-s-response-refugees-changed, 22 Nisan 2022.

Thomas, A. (2017). "Germany Sees Sharp Fall in Asylum Seekers", *Wall Street Journal*, (Çevirimiçi) https://www.wsj.com/articles/germany-sees-sharp-fall-in-asylum-seekers-1484141947, 19 Ekim 2021.

Tournier, P. (1997). "Nationality, Crime, and Criminal Justice in France", *Crime and Justice*, C:21, ss. 523-551.

Trimikliniotis, N. (2020). *Migration And The Refugee Dissensus İn Europe: Borders, Security And Austerity* (Birinci basım), Routledge, New York.

UNHCR. (2015). "The Sea Route To Europe: The Mediterranean Passage in The Age of Refugees", (Çevirimiçi) https://www.unhcr.org/protection/operations/5592bd059/sea-route-europe-mediterranean-passage-age-refugees.html, 1 Şubat 2021.

UNHCR. (2018). *Global Trends 2017,* United Nations High Commisioner for Refugees. Copanhagen, (Çevirimiçi) https://www.unhcr.org/5ee200e37.pdf, 11 Nisan 2021 .

UNHCR. (2021). *Global Trends 2020*, United Nations High Commisioner for Refugees. Copanhagen, (Çevirimiçi) https://www.unhcr.org/5ee200e37.pdf, 11 Aralık 2021.

Uzunçayır, C. (2014). "Göçmen Karşıtlığından İslamofobiye Avrupa Aşırı Sağı", *Siyasal Bilimler Dergisi*, C: 2, No: 3, ss. 135-152.

van der Brug, W. ve Harteveld, E. (2021). "The Conditional Effects of the Refugee Crisis on Immigration Attitudes and Nationalism", *European Union Politics*, C: 22, No: 2, ss. 227-247.

Van Meeteren, M., Engbersen, G. ve Van San, M. (2009). "Striving for a Better Position: Aspirations and the Role of Cultural, Economic, and Social Capital for Irregular Migrants in Belgium", *International Migration Review*, C: 43*, No:*4, ss. 881-907.

von Rosen, J. (2019). "The Securitization of Migration as a Threat to Liberal, Democratic Societies", *Sicherheit & Frieden*, C: 27, No: 1, ss. 35-40.

von Werthern, M., Robjant, K., Chui, Z., Schon, R., Ottisova, L., Mason, C. ve Katona, C. (2018). "The Impact of Immigration Detention on Mental Health: A Systematic Review", *BMC Psychiatry*, C:18, No:382.

Wæver, O. (1995). "Securitization and Desecuritization", Derleyen: R. D. Lipschutz, *On Security,* Columbia University Press, New York.

Wæver, O. (2008). "Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi", *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, C: 5, No: 18, ss 151-178.

Waltz, K. N. (2010). "Laws and Theories", *Theory of International Politics,* Waveland Press, Long Grove.

Yayboke, E. ve Gallego, C. G. (2019). *Out Of The Shadows: Shining A Light On Irregular Migration*, (Çevirimiçi) https://www.csis.org/analysis/out-shadows-shining-light-irregular-migration, 2 Temmuz 2021.

Yeung, E. S. (2021). "Does immigration boost public Euroscepticism in European Union Member States?", *European Union Politics*, C: 22, No: 4, ss. 631-654.